

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

**Edukologijos magistrantūros (*specializacija: švietimo kokybės vadyba*) studijų
programa**

OLGA PANKO

**PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMAS BENDROJO UGDYMO
MOKYKLOJE REMIANTIS DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAIS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė doc. dr. Edita Musneckienė

Darbas originalus

(studento parašas)

Šiauliai, 2020

Parengto magistro darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas tema „Pradinio ugdymo kokybės tobulinimas bendrojo ugdymo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais“ yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

Olga Panko

Vardas, pavardė

Olga Panko

Parašas

SANTRAUKA

PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMAS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE REMIANTIS DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAIS

Magistro baigiamojo darbo santrauka

Temos aktualumas ir naujumas. Pasaulyje populiarėjant moksleivių testavimui, Lietuvoje pradėtas vykdyti ankstyvasis diagnostinis vertinimas 2 klasėje. Ugdant moksleivius, ypač svarbus grįžtamasis ryšys nustatant jų gautas žinias. Tiek moksleivis, tiek jo tėvai, pradinį klasių pedagogas bei mokyklos vadovas tikisi gerų moksleivio mokymosi rezultatų. Išsami ataskaita pateikia moksleivių rezultatus, tačiau jie ne visada pateisina iškeltus lūkesčius. Remiantis diagnostinių testų rezultatais ir tikslingai dirbant su moksleiviais, galima tobulinti pradinio ugdymo kokybę. **Tyrimo problema.** Kaip pradinį klasių pedagogams ir mokyklų vadovams, remiantis diagnostinių testų rezultatais, tobulinti pradinio ugdymosi kokybę? **Tyrimo objektas:** pradinio ugdymo kokybės tobulinimas remiantis diagnostinių testų rezultatais. **Tyrimo tikslas** – teoriškai ir empiriškai ištirti pradinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinę literatūrą atskleidžiant pradinio ugdymo kokybės sampratą ir diagnostinio testavimo ugdyme ypatumus.
2. Nustatyti pradinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes remiantis diagnostinių testų rezultatais.
3. Išnagrinėti pradinį klasių pedagogų ir mokyklų vadovų požiūrį į diagnostinį vertinimą ir diagnostinių testų rezultatų panaudojimą.
4. Nustatyti diagnostinių testų rezultatų vertingumą tobulinant pradinio ugdymo kokybę.

Tyrimo metodologija ir metodai. Šiame darbe remiamasi socialinio konstruktyvizmo idėjomis, Europos visuotiniu kokybės užtikrinimo modeliu, Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, bendrosios bei švietimo vadybos teoretikų nuostatomis apie švietimo kokybę, jos vertinimą ir tobulinimą. Buvo taikyti teoriniai, empiriniai ir statistiniai tyrimo metodai. Tyrime dalyvavo 152 pradinį klasių pedagogai bei 30 mokyklų vadovų iš įvairių Lietuvos vietovių. Tyrimui atlikti pasirinkta kiekybinio ir kokybinio tyrimo strategija. Naudotas anketinės apklausos metodas.

Svarbiausios empirinio tyrimo išvados. *Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad nors pradinį klasių moksleiviai dalyvauja ankstyvajame diagnostiniame vertinime 2 klasėje, pradinio ugdymo tobulinimas, remiantis testų rezultatais, vyksta iš dalies. Nors mokyklų vadovai pritaria ir savanoriškai įtraukia moksleivius į diagnostinį vertinimą, tyrimo duomenys rodo, kad ne visi pradinį klasių pedagogai įžvelgia diagnostinio vertinimo vertingumą. Dalis pradinį klasių pedagogų teigia žinantys moksleivių gebėjimus ir naujos grįžtamosios informacijos negaunantys. Kita pradinį klasių pedagogų dalis aktyviai dirba su gauta informacija, ją analizuoja, pateikia moksleiviams ir jų tėvams rekomendacijas, koreguoja tolimesnį moksleivių mokymosi procesą ir įtraukia naujus mokymo(si) metodus. Mokyklų vadovai, remiantis diagnostinių testų rezultatais, tobulina pradinio ugdymo planą, numato pedagogų kompetencijų tobulinimo galimybes, pagalbos moksleiviams būdus, bendradarbiaujama su pradinį klasių pedagogais, moksleiviais ir jų tėvais.*

Esminės sąvokos: *pradinis ugdymas; ugdymo kokybė; tobulinimas; diagnostiniai testai; testų rezultatai.*

SUMMARY

IMPROVING THE QUALITY OF PRIMARY EDUCATION IN A GENERAL EDUCATION SCHOOL BASED ON THE RESULTS OF DIAGNOSTIC TESTS

Topic relevance and novelty. With the popularity of student testing in the world, early diagnostic assessment in the 2nd grade was started in Lithuania. In educating students, feedback is especially important in determining the knowledge they have acquired. Both the student and his parents, the primary school teacher and the head of the school expect good learning outcomes for the student. A comprehensive report provides results for students, but they do not always live up to expectations. Based on the results of diagnostic tests and purposeful work with students, the quality of primary education can be improved. **Research problem.** How can primary school teachers and school leaders improve the quality of primary education based on the results of diagnostic tests? **Research object:** improving the quality of primary education based on the results of diagnostic tests. **Research aim** - to theoretically and empirically investigate the possibilities of improving the quality of primary education based on the results of diagnostic tests. **Tasks:**

1. To analyze the scientific literature by revealing the concept of the quality of primary education and the peculiarities of diagnostic testing in education.
2. To identify opportunities for improving the quality of primary education based on the results of diagnostic tests.
3. To examine the attitude of primary school teachers and school leaders towards diagnostic assessment and the use of diagnostic test results.
4. To determine the value of diagnostic test results in improving the quality of primary education.

Research methodology and methods. This work is based on the ideas of social constructivism, the European Global Quality Assurance Model, the State Progress Strategy "Lithuania 2030", the provisions of general and education management theorists on the quality of education, its evaluation and improvement. Theoretical, empirical and statistical research methods were applied. The study involved 152 primary school teachers and 30 school principals from various parts of Lithuania. The strategy of quantitative and qualitative research was chosen for the research. Questionnaire survey method was used.

The most important empirical conclusions. The study found that although primary school students participate in early diagnostic assessment in grade 2, the improvement in primary education based on test results is partially ongoing. Although school leaders agree and voluntarily involve students in diagnostic assessment, research data show that not all primary school teachers see the value of diagnostic assessment. Some primary school teachers say they know the abilities of the students and do not receive new feedback. Another part of primary school teachers actively works with the received information, analyzes it, provides recommendations to students and their parents, adjusts the further learning process of students and introduces new teaching / learning methods. Based on the results of diagnostic tests, school leaders improve the primary education plan, provide opportunities for improving teachers' competencies, ways to help students, and cooperate with primary school teachers, students and their parents.

Keywords: primary education; quality of education; improvement; diagnostic tests; test results.

TURINYS

SANTRAUKA	2
SUMMARY	3
ĮVADAS	5
1. PRADINIO UGDYMO KOKYBĖ BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE	9
1.1. Pradinio ugdymo kokybės samprata mokslinėje literatūroje	9
1.2. Priemonės ugdymo kokybei užtikrinti ir kokybės gerinimo būdai	15
2. DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAI KAIP PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMO PRIEMONĖ BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE	20
2.1. Testų samprata ir vertingumas ugdymo kokybės tobulinimui	20
2.2. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas – esminė mokymosi nesėkmių prevencijos prielaida	21
3. PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMAS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE REMIANTIS DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAIS. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	28
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	28
3.2. Tyrimo imties charakteristika	30
3.3. Tyrimo rezultatų analizė	31
DISKUSIJA	47
IŠVADOS	49
REKOMENDACIJOS	51
LITERATŪROS ŠALTINIAI	52
LENTELIŲ SĄRAŠAS	60
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	61
PRIEDAI	62

ĮVADAS

Temos aktualumas. Lietuva, kartu su pasauliu, žengė į itin sparčiai kintantį, kupiną naujų iššūkių ir naujovių amžių. Jis kelia naujus reikalavimus žmogui, visuomenei ir tuo pačiu žmones ugdančiai švietimo sistemai. Švietimo pokyčiai – dabarties būtinybė. Ypač greitai socialiai vystantis, siekiama vis geresnės visuomenės gyvenimo kokybės.

J. Ruževičius (2013) išskiria septynias bendras gyvenimo kokybės sudėtines dalis. Viena iš jų yra išsilavinimo kokybė. Išsilavinimas ir ugdymo kokybė daro didelę įtaką siekiant gerų rezultatų, patiriant sėkmę ir bendrą gyvenimo gerovę. Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje (2014) pabrėžiama, kad šalies švietimo sistemą turi sudaryti besivystančios, tobulėjančios, siekiančios kokybiško ugdymo švietimo įstaigos. Todėl kiekvienos mokyklos tikslas yra užtikrinti kokybišką ugdymo procesą. Strategijoje, kokybės užtikrinimas buvo įvardintas kaip vienas iš pagrindinių švietimo plėtotės siekių. Švietimo ir mokslo ministras, prof. dr. Dainius Pavalkis teigia: „ieškokime rasto, kaip išspręsti problemas, kaip pasiekti geresnius rezultatus“. Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) siekiama „Bendrojo lavinimo sistemą orientuoti į kūrybiškumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymą. Sukurti ir visose švietimo įstaigose įdiegti kūrybingumui, ieškojimams ir tobulėjimui atviras mokymosi programas ir kompetencijos vertinimo ir įsivertinimo sistemą“.

Demokratiškumo principas reikalauja, kad mokyklos vadovų, pradinių klasių pedagogų, moksleivių ir šeimos santykiai būtų pagarbūs, šilti, kupini tarpusavio pasitikėjimo, kad juos teigiamai veiktų svarbus mokymo komponentas, toks kaip mokymosi rezultatų tikrinimas ir vertinimas. Tam lemiamos reikšmės turi pedagogų kompetencija, reikalavimų vieningumas, kultūra, novatoriškas požiūris į mokymosi rezultatų tikrinimą ir vertinimą.

Gerai organizuotas mokymas ir mokymasis yra laikomas toks, kai moksleiviui yra sudarytos visos galimos sąlygos laisvai vystyti savo gebėjimus, dirbti be baimės, būti teisingai įvertintam. Tam reikalingos humaniškos, objektyvios mokymosi rezultatų tikrinimo ir vertinimo sistemos, kūrybiškas jų taikymas.

Temos ištirtumas. Ugdymo kokybė bendrojo ugdymo mokykloje analizuojama įvairių autorių darbuose, tokių kaip B. Bitinas (2000, 2006), R. Želvys (2014), V. Lamanauskas (2009), P. Gudynas, (2005), A. Gumuliauskienė, J. Smilgienė (2010), R. Jarienė (2003), J. Ruževičius (2013).

Daugelyje pasaulio šalių švietimo įstaigų moksleivių žinios yra tikrinamos ir vertinamos pasitelkiant testus. Šiuo metu pasaulyje testai laikomi vienu iš geriausių bei populiariausių žinių tikrinimo ir vertinimo metodų. Tačiau ir jie sulaukia kritikos. Aktualias sąveikos problemas ir jų

ryšį su ugdymu nagrinėja Lietuvos pedagogai B. Bitinas (2000, 2006), L. Jovaiša (2007), L. Paurienė (2013), D. Vaičiūnaitė (2013).

Tyrimo problema. Šiuolaikinė mokykla yra nuolat kintanti, tobulėjanti mokykla. Pradinio ugdymo kokybės tobulinimas yra vienas svarbiausių veiksnių, kuriant tvirtą moksleivių žinių pagrindą, užtikrinant mokymosi sėkmę tolimesniame moksle, identifikuojant mokymosi spragas, sudarant galimybes jas likviduoti, tobulinti tolimesnius pedagoginio darbo būdus. Siekiant tobulinti pradinio ugdymo kokybę, svarbu suprasti diagnostinių testų vykdymo tikslą ir vertingumą. Remiantis Valstybės kontrolės (2017) ataskaita, Lietuva susilaukia kritikos dėl žemų mokinių mokymosi pasiekimų iš Europos komisijos (EK), Tarptautinio valiutos fondo (TVF), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO). Išskyla problema, kad bendrojo ugdymo mokyklos nepakankamai akcentuoja diagnostinio testavimo vertingumą ir jo rezultatų panaudojimą pradinio ugdymo kokybės tobulinimui. Dažnai diagnostiniai testai gali būti naudojami tik kaip žinių patikra ar net konkurencinė priemonė tarp bendrojo ugdymo mokyklų ir atskirų mokinių.

Probleminiai klausimai:

- Kaip pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai vertina diagnostinių testų aktualumą pradiniam ugdyme?
- Kaip, remiantis diagnostinių testų rezultatais, tobulinama pradinio ugdymosi kokybė?
- Kaip pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai panaudoja diagnostinių testų rezultatus tobulindami ugdymo kokybę?

Tyrimo objektas: pradinio ugdymo kokybės tobulinimas remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Hipotezė. Pradinio ugdymo kokybė bendrojo ugdymo mokyklose yra tobulinama jeigu pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai atsižvelgia į diagnostinių testų rezultatus, juos aptaria, analizuoja ir jais remiantis koreguoja tolimesnį pradinio ugdymo procesą.

Tyrimo tikslas – teoriškai ir empiriškai ištirti pradinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes, remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinę literatūrą atskleidžiant pradinio ugdymo kokybės sampratą ir diagnostinio testavimo ugdyme ypatumus.
2. Nustatyti pradinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes remiantis diagnostinių testų rezultatais.
3. Išnagrinėti pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų požiūrį į diagnostinį vertinimą ir diagnostinių testų rezultatų panaudojimą.

4. Nustatyti diagnostinių testų rezultatų vertingumą tobulinant pradinio ugdymo kokybę.

Tyrimo metodologinis pagrindimas. Tyrimo metodologija grindžiama socialinio konstruktyvizmo idėjomis, Europos visuotiniu kokybės užtikrinimo modeliu, Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, bendrosios bei švietimo vadybos teoretikų nuostatomis apie švietimo kokybę, jos vertinimą ir tobulinimą.

Pagal *socialinio konstruktyvizmo* idėjas, bet koks pažinimas, žinios bei pati realybė yra bendros žmonių socialinės veiklos konstruktas (Jarienė, 2003). Mokymas ir mokymasis yra socialiniai procesai tarp žmonių. Apibūdinant socialinio konstruktyvistinio mokymosi mokykloje modelio ypatumus, A. Pollardas (2002) išryškino nuoseklaus žinių ir gebėjimų konstravimo svarbą per asmenines patirtis, sąveikaujant bei padedant pedagogams, problemų sprendimą, iššūkių struktūravimą. Siekiant ugdymo kokybės, būtinas atitinkamas, į mokymąsi orientuotas klasės klimatas, aukšto lygio pedagogų sprendimai, žinios ir gebėjimai, o iš moksleivių tikimasi kalbos, mąstymo ir socialinių gebėjimų.

Bendrosios ir švietimo vadybos teoretikų nuostatos apie švietimo kokybę, jos vertinimą ir tobulinimą akcentuoja, kad švietimo sistema yra nukreipta į besimokančio individo tobulinimą ir įgalinimą (Harvey, Green, 1993). Autoriai pabrėžia kokybės, kaip kaitos, dimensiją.

Europos visuotinį kokybės užtikrinimo modelį (2003) sudaro 4, ratu vykstantys procesai: tikslas ir planas, įgyvendinimas, (į)vertinimas, grįžtamasis ryšys ir kaitos procedūros. Schema nurodo pradinio ugdymo vyksmą ir tobulinimo galimybes. Grįžtamasis ryšys ir duomenų apdorojimas sudaro galimybę būsimų procesų tobulinimui.

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ keliama pažangios ir sumanios Lietuvos vizija, kurioje Lietuvos švietimo sistema „<...> galėtų atsirasti tarp 10 pažangiausių Europos Sąjungos valstybių narių. Kiekvienas asmuo taptų savarankiškai kuriančiu savo sėkmę sąmoningu piliečiu, įsiliejančiu į tokių pat asmenų nacionalinę ir pasaulinę bendruomenę, pažangią ekonomiką ir savitą nacionalinę kultūrą“. Šios vizijos vedama, švietimo bendruomenė nuolat kryptingai lavinsis ir tobulės siekiant asmeninės bei šalies sėkmės.

Tyrimo metodai.

1. Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių, strateginių švietimo dokumentų turinio, straipsnių lyginamoji ir sisteminė analizė, teisinių švietimo dokumentų aprašomoji analizė.

2. Empiriniai – mišraus tipo anketinė apklausa.

3. Statistiniai: atlikta statistinė duomenų analizė; skaičiuojamas rezultatų vidurkis (M), standartinis nuokrypis (SD). Analizė atlikta naudojant SPSS 21.0 statistinių duomenų analizės paketą ir Microsoft Excel 2010 kompiuterinę programą.

4. Atvirų klausimų analizei buvo naudojamas turinio (content) analizės metodas. Atsakymai buvo sugrupuoti į prasminius vienetus – kategorijas. Kiekvieną kategoriją tikslina išskirtos subkategorijos.

Tyrimo imtis ir organizavimas.

Tyrimas vyko 2020 m. balandžio mėnesį. Tyrime dalyvavo 152 pradinių klasių pedagogai ir 30 mokyklų vadovų iš skirtingų Lietuvos vietovių.

Tyrimams atlikti pasirinktos dvi respondentų grupės – pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai. Juos apklausiant buvo siekiama nustatyti tai, kaip tobulinama pradinio ugdymo kokybė bendrojo ugdymo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Tyrimo etapai.

Pirmajame tyrimo etape buvo atlikta mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, formuluojami probleminiai tyrimo klausimai, išskiriamas objektas, suformuluotas tyrimo tikslas, uždaviniai, išsikelta hipotezė bei parinkta tyrimo strategija. Antrajame etape buvo sudaromas tyrimo instrumentas – mišraus tipo anketinė apklausa. Trečiajame etape buvo organizuojamas ir atliekamas žvalgomasis tyrimas. Ketvirtajame etape buvo renkami empiriniai duomenys. Penktajame etape buvo atliekamas gautų duomenų statistinis apdorojimas SPSS 21.0 statistine programa, grafinis vaizdavimas ir atvirų klausimų turinio (content) analizė. Šeštajame etape buvo apibendrinami tyrimo duomenys, pateikiamos išvados, rekomendacijos.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, turinys, įvadas, trys skyriai, diskusija, išvados, rekomendacijos, literatūros šaltiniai (86), lentelių sąrašas, paveikslų sąrašas ir priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 10 lentelių ir 8 paveikslai. Darbo apimtis – 61 lapas. Prieduose pateikiamos tyrimo anketos pradinių klasių pedagogams ir mokyklų vadovams.

Esminės sąvokos. *Pradinis ugdymas, ugdymo kokybė, tobulinimas, diagnostiniai testai, testų rezultatai.*

1. PRADINIO UGDYMO KOKYBĖ BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE

1.1. Pradinio ugdymo kokybės samprata mokslinėje literatūroje

Ugdymas – vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių visuomenės išsivystymo lygį, žmonių sėkmę šiuolaikinėje visuomenėje. Visuomenės augimas priklauso nuo ugdymo kokybės, o žmogaus – nuo dalyvavimo ugdymo sistemoje galimybių, rezultatų ir ugdymo paslaugų prieinamumo.

Pradinio ugdymo kokybę lemia daugybę veiksnių, tokių kaip psichologinė moksleivio ir pradinio ugdymo pedagogo būklė, mokymo(si) aplinka, mokymosi priemonės, pedagogo kompetencijos, moksleivio asmeninės savybės, ugdymo prieinamumas, diegiamos informacinės technologijos, pedagogų mokymai, metodinė medžiaga pedagogams.

Kokybės samprata yra plati. Lotynų kalboje žodis „kokybė“ (lot. *qualitas*) reiškia „savybę“. Pagal Lietuvių kalbos žodyną (2018) „kokybė – tai kategorija, charakterizuojanti daiktus ir reiškinius pagal jų rūšies esmę; ypatybę, vertę; tikimo laipsnis“. M. Misiūno ir kt. (2007) teigimu „kokybės sampratos turinys – tai susitarimas, ko siekiame. <...> mokymo institucija turi siekti nusistatytų, susitartų kokybės siekinių“. Galima teigti, kad siekiant kokybės, svarbiausia yra sutarti, ko tiksliai bus siekiama, kokiomis priemonėmis, būdais, metodais bus siekiama kokybiško ugdymo, kas tiksliai bus vadinama kokybišku ugdymu, kaip vertinti, įsivertinti pasiekimus. Tik priėmus bendrus nutarimus kuo vadovautis ir kaip dirbti, sėkmingai bus siekiama kokybiško ugdymo.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (2011) „valstybė įsipareigoja užtikrinti švietimo paslaugų kokybę, o švietimo sistema – siekti geros kokybės rezultatų“. Švietimo kokybė yra valstybės atsakomybė, tačiau prie švietimo kokybės gerinimo prisideda daug aktyvių Lietuvos piliečių, siekiančių tobulėjančios Lietuvos („Lietuva 2030“).

Vyriausybės 2012–2016 metų programoje nurodoma, kad švietimo kokybės gerinimas yra vienas iš neatidėliotinų Vyriausybės veiklos prioritetų. Tai reiškia, kad švietimo kokybės samprata yra kintanti, todėl ugdymo programos ir kokybės užtikrinimo sistemos taip pat turi būti tobulinamos.

Anot R. Želvio (2014), visuminę švietimo kokybę sudaro kelios sudedamosios dalys, tokios kaip ugdymo sąlygų kokybė, ugdymo proceso kokybė, rezultatų kokybė, pasekmių kokybė, pridėtinė vertė. Norint, jog būtų pasiekta bendra ugdymo kokybė, reikia atitikti sudedamųjų dalių siekiamą kokybę. Ugdymo sąlygų kokybė apima komfortišką, saugią, ugdymui pritaikytą aplinką, kurioje vyksta ugdymas. Ugdymo procesas apima pedagogų ir

moksleivių profesinį santykį. Siekiama, kad kokybiškas ugdymas būtų moksleiviams įdomus, motyvuotų domėtis, suprantamas, individualizuojamas, integruojamas į kitas veiklas. Taip pat svarbus psichologinis saugumas, kurį jaučia moksleiviai. Visa švietimo bendruomenė siekia gerų mokymosi rezultatų, atitinkančių aukščiausią mokymosi lygį bei moksleivių gebėjimo tolimesniame ugdyme naudotis įgytomis žiniomis bei gebėjimais.

D. Martišauskienė, K. Trakšėlys (2016) ir Kokybės užtikrinimo vadovas (2006) pateikia gana panašius kokybės sampratos apibūdinimus.

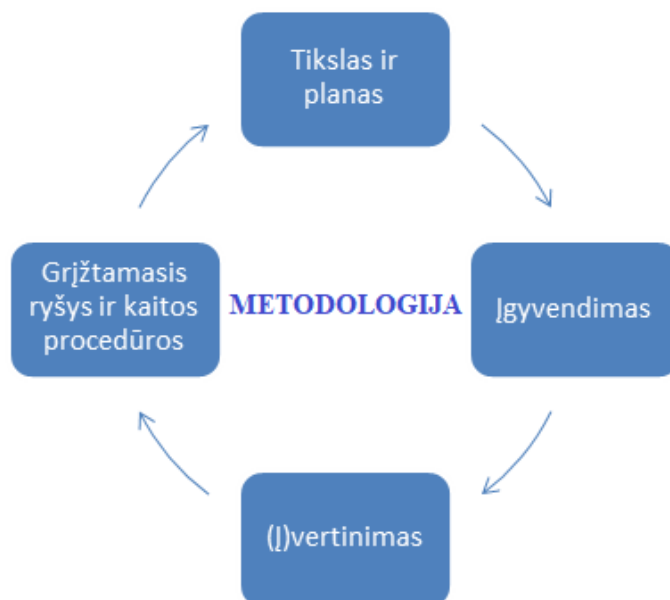
1 lentelė. Kokybės sampratos pagal D. Martišauskienę, K. Trakšėlį (2016), Kokybės užtikrinimo vadovą (2006)

Kokybė kaip...	
išskirtinumas, pranašumas	Kokybiškos paslaugos arba produktai išsiskiria iš kitų ir yra geriausi. Jie nėra prieinami visiems.
tobulumas	Kokybiškos paslaugos arba produktai, tobulai atitinkantys reikalavimus.
defektų nebuvimas	Paslaugos ar produktai neturi trūkumų; sistemoje visi procesai vyksta nepriekaištingai, darniai ir pagal iš anksto nustatytus reikalavimus.
atitikimas paskirčiai	Kokybė vertinama atsižvelgiant į tai, kokių mastu produktai arba paslaugos atitinka jiems keliamus tikslus.
ekonominis naudingumas	Remiantis šia koncepcija, kokybė priklauso nuo to, ar atsiperka investuotos lėšos. Jei užsibrėžtas tikslas pasiekiamas naudojant mažiau lėšų nei suplanuota arba naudojant suplanuotas lėšas, pasiekiamas geresnis rezultatas nei tikėtasi, vadinasi, teikiamos paslaugos yra kokybiškos.
pakitimas arba pridėtinės vertės	Kokybė siejama su būklės pasikeitimu, virsmu. Šiuo požiūriu švietimas suvokiamas kaip besitęsiantis procesas, kurio dalyviai, t. y. mokiniai, patiria pasikeitimą.
atitikimas reikalavimams arba standartams	Produkto ar paslaugos kokybė nustatoma įvertinant ar produktas arba paslauga atitinka nustatytus reikalavimus, standartus.
vartotojų poreikių tenkinimas	Kokybės matas yra vartotojų pasitenkinimas produktu ar paslauga.

Pirmoje lentelėje matoma, kad norint pasiekti aukštą kokybę, reikia atitikti daug reikalavimų, standartų. Visi minimi nurodymai siekia išskirtinumo, pranašumo, savotiško tobulumo, naudingumo, vertės, vartotojų poreikių tenkinimo. Autoriai pabrėžia kokybės išskirtinumą iš kitų. Kokybiškumas pasižymi nepriekaištingu atitikimu reikalavimams. Defektų, trūkumų nebuvimas svarbus komponentas siekiant kokybiškumo. Pritaikant kokybės apibūdinimus švietimui, kokybė būtų siekiama nuosekliu, darniu ugdymu, tikintis kuo geresnių ugdymo(si) rezultatų. Siekiant išvengti moksleivių spragų, jau darbo metu numatyti galimybes jas likviduoti, pavyzdžiui po moksleivio ligos ir ilgo nedalyvavimo ugdymo(si) procese. Akcentuojama, kad kokybiška paslauga vadinama tokia, kuri pasiekė numatytą tikslą. Tai reiškia, kad jei siekiant kokybiško ugdymo norima, kad mokiniai pasiektų aukščiausią mokymosi lygį, tai kokybiškas ugdymas bus tuomet, kai mokiniai pasieks tą aukščiausią mokymosi lygį. Kitu atveju, matomas suteiktos paslaugos (moksleivių ugdymo) defektas, trūkumas. Vartotojų

pasitenkinimas, švietimo srityje tai būtų moksleivių ir jų tėvų, yra vienas iš kokybiško ugdymo komponentų. Jis glaudžiai sietinas su kitais, nes nesant defektams, pasiekus norimą tikslą, moksleiviai patirtų sėkmę ir pasitenkinimą, o jų tėvai džiaugtųsi vaiko sėkme.

Remiantis Europos visuotiniu kokybės užtikrinimo modeliu (Adomaitienė, 2015) matoma, kad ugdymo(si) procesas nuolat vyksta ratu.

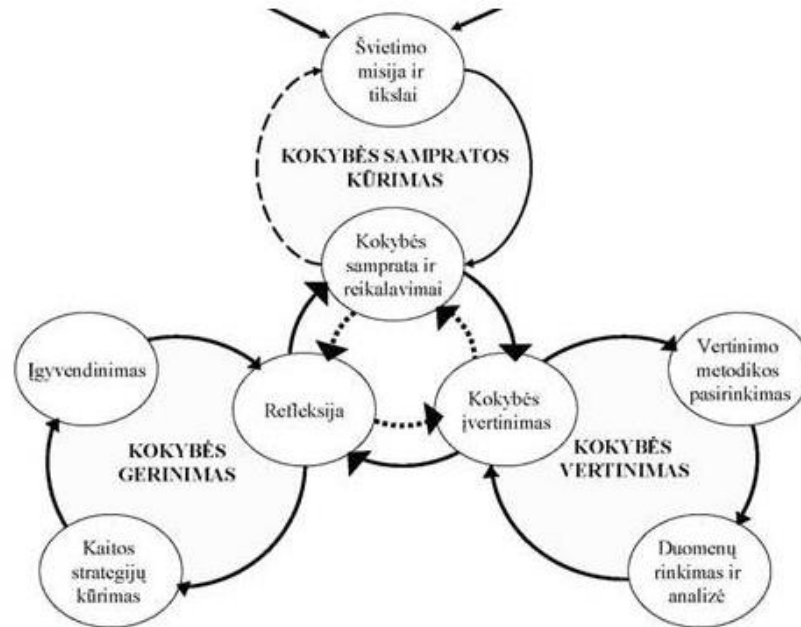

1 pav. Europos visuotinis kokybės užtikrinimo modelis (Adomaitienė, 2015)

Pirmiausiai numatomas ugdymo(si) tikslas ir planas, ko ir kaip bus siekiama. Planavimas yra ugdymo pagrindas, nes nuo to priklauso kitų procesų sėkmė ir sklandumas. Numačius darbo tikslą ir suplanavus darbo eigą ir būdus, pereinama prie ugdymo(si) proceso įgyvendinimo. Šioje dalyje, kaip minėjo R. Želvys (2014), svarbi ugdymo proceso kokybė. Po darbo seka (i)vertinimas, kurio metu gautas grįžtamasis ryšys suteikia žinių, kaip pavyko ugdymo procesas, o kur kilo nesklandumų. Detaliai įvertinus grįžtamąją informaciją, grįžtama prie pirminio etapo – darbo tikslo nusistatymo ir darbo planavimo. Atsižvelgiant į grįžtamąją informaciją, atsiranda galimybė identifikuoti ugdymo įgyvendinimo spragas ir ieškoti naujų būdų jas sėkmingai pašalinti. Koreguojant ugdymo planus tobulėjama ir tikimasi teigiamų pokyčių.

Kaip teigia S. Balevičienė (2013), kokybiškas švietimas suvokiamas kaip visuomenės gerovės kūrimo pagrindas. Esant kokybiškam švietimui, moksleiviai patiria sėkmę moksluose, o suaugę – sėkmę karjere. Sėkmingai kildami karjeros laiptais prisideda prie šalies ekonomikos, gerėja piliečių gyvenimo kokybė ir pasitenkinimas.

Remiantis Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (2008) tvirtinama, kad „formaliojo švietimo kokybės užtikrinimą sudaro trys pagrindinės veiklos sričių grupės: kokybės sampratos kūrimas, kokybės vertinimas ir kokybės gerinimas“.

2 pav. Detalusis formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo modelis (Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija, 2008)

Įvardintos grupės patvirtina Europos visuotinį kokybės užtikrinimo modelį (Adomaitienė, 2015), kuriame akcentuojamas ugdymo tikslas ir planavimas (kokybės sampratos ir vizijos kūrimas), ugdymosi procesas, kuris vėliau yra vertinamas ir tobulinamas. Šis procesas yra cikliškas. Pradinio ugdymo veiklos tobulinimas gali vykti nuosekliai, etapais, tačiau procesai yra glaudžiai susiję, daro įtaką.

Dokumente nurodoma, kad formaliojo švietimo kokybę lemia švietimo sistemos gebėjimas tenkinti su ugdymosi procesu susijusius poreikius, švietimo misijos ir tikslų įgyvendinimas bei švietimo funkcijų atlikimas. Pabrėžiama, kad „švietimo kokybės samprata – kokybė kaip apibrėžtų reikalavimų tenkinimas“ (Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija, 2008).

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011) užtikrina Lietuvos švietimo kokybę. Švietimo įstatyme nurodyta, kad už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas ir savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti švietimo institucija. Už švietimo kokybę atsako Švietimo ir mokslo ministerija.

R. Duknytė ir N. Valavičienė (2019), kas trejus metus teikiant vykstančio tarptautinio penkiolikmečių tyrimo EBPO PISA (angl. Programme for International Student Assessment) 2018 metų rezultatus ir apibendrinimus atkreipia dėmesį, kad moksleivių pasiekimų lygis, vertinant skaitymo, matematikos ir gamtamokslinį raštingumą, beveik nekinta. Mokinių pasiekimų lygis yra žemesnis nei Valstybinės švietimo 2003–2012 metų strategijos 2007 ir 2012

metams iškelti siekiniai. Tyrimas parodė, kad Lietuvos moksleivių skaitymo gebėjimai yra žemesni nei Europos šalių vidurkis. Lyginant tyrimo duomenis su 2009 ir 2015 metais, pastebimas pagerėjimas. Tačiau nesiekiant Europos šalių vidurkio, Lietuvos švietimo kokybė ir pasiekimų lygis yra tobulintinas.

Pagrindinis valstybės lygmens dokumentas, kuris reglamentuoja pradinio ugdymo turinio kokybę bendrojo ugdymo mokyklose yra Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai (2003) (toliau – Bendrosios programos). Dokumente nurodyta, kad „Bendrųjų programų paskirtis – apibrėžti pradinio ir pagrindinio ugdymo turinį, siekiant ugdymo dermės, prieinamumo ir kokybės visoje šalies švietimo sistemoje“. Ugdymo turinyje yra numatomi mokinių mokymosi pasiekimai, mokinių pasiekimų lygių požymiai, nurodytos ugdymo gairės, ugdymo apimtis, atskiriant kiekvieną ugdymo(si) sritį. Siekiant ugdymo kokybės, labiausiai dėmesys krypta į bendrųjų ir esminių dalykinių moksleivių kompetencijų ugdymą.

3 pav. Bendrosios kompetencijos

Trečiame paveiksle pateikiamos bendrosios kompetencijos, nurodytos Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008). Pradiniame ugdymo lygmenyje ugdomos mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinė, asmeninė, iniciatyvumo ir kūrybiškumo kompetencijos. Kompetencijų ugdymas pradedamas nuo 1 klasės, o ugdant visas nurodytas kompetencijas, moksleivis tampa vis savarankiškesnis, komunikablesnis, smalsus, imlus, drąsiau reiškia savo nuomonę bei imasi iniciatyvos, kuria. 2 klasėje, vykstant ankstyvajam diagnostiniui vertinimui, yra svarbus šių kompetencijų įgyjimas. Gebėdamas savarankiškai

dirbti, įsiskaityti užduotis, moksleivis gali greičiau patirti mokymosi sėkmę ir pasiekti puikių mokymosi rezultatų.

Taip pat, Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008) pateikiama ugdomų bendrųjų kompetencijų dermė. Atkreipiamas dėmesys į kompetencijų sąveiką. Visos bendrosios kompetencijos yra tarpusavyje glaudžiai susijusios. Pavyzdžiui, siekiant pagerinti mokėjimo mokytis kompetenciją, svarbus yra asmeninis noras, pastangos, įdirbis, o tai yra asmeninė kompetencija. Pažinimo kompetencijai ugdyti yra ypač aktuali komunikavimo kompetencija, nes komunikuojant, pateikiant klausimus ir diskutuojant rūpimais klausimais, galima geriau pažinti naujus žmones, suprasti naujus reiškinius ar juos perprasti.

Ketvirtajame paveiksle pateikti esminių dalykinių ir bendrųjų kompetencijų ryšiai (Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008).

Bendrosios kompetencijos	Mokėjimo mokytis	Komunikavimo	Pažinimo	Socialinė	Iniciatyvumo ir kūrybingumo	Asmeninė
Esminės dalykinės kompetencijos						
Komunikavimas gimtąja ir užsienio kalbomis	→	→	→	→	→	→
Matematikos, gamtos mokslų ir technologijų	→	→	→	→	→	→
Socialinių mokslų	→	→	→	→	→	→
Kultūrinė ir meninė	↓	↓	↓	↓	↓	↓

4 pav. Esminių dalykinių ir bendrųjų kompetencijų ryšiai

Esminėms dalykinėms kompetencijoms priskiriamas komunikavimas gimtąja ir užsienio kalbomis, matematikos, gamtos mokslų, technologijų, socialinių mokslų, kultūrinės ir meninės žinios ir gebėjimai. Šių kompetencijų ugdymas glaudžiai susijęs su bendrosiomis kompetencijomis. Bendrosios kompetencijos yra pagrindas esminėms dalykinėms kompetencijoms ugdyti. Pavyzdžiui, be gerų komunikavimo, pažinimo kompetencijų gebėjimų bus sudėtinga ugdyti gamtos mokslų ir technologijų kompetenciją, nes moksleivis gali susidurti su sunkumais reiškiant savo nuomonę, išskiriant esminius dalykus, pastebint svarbias detales, pokyčių procesus.

Įgyvendinant Bendrąsias programas (2008) pradinio ugdymo turinyje, akcentuojamas bendrųjų ir esminių dalykinių kompetencijų ugdymas, pabrėžiant kiekvienos kompetencijos svarbą, ugdymo individualizavimas, atsižvelgiant į kiekvieno moksleivio poreikius. Taip pat,

ugdymo turinio integravimas suderinant dalykų turinių apimtį, kad ugdymas būtų įvairus ir sudominantis, ugdymo turinio išdėstymas, kad informacija moksleiviams būtų suprantama, įdomi bei naudinga.

Bendrosios programos (2008) pradinio ugdymo turinio kryptys orientuotos į pradinio ugdymo kokybės tobulinimą. Siekiama rasti ugdymo būdų pagal kiekvieną moksleivį, atsižvelgti į jo individualius poreikius. Bendrųjų ir esminių dalykinių kompetencijų ugdymas padeda išugdyti visapusiškai išsilavinusį moksleivį. Akcentuojama mokėjimo mokytis kompetencija ugdo moksleivių savarankiškumą ir iniciatyvumą. Ugdymo turinio integracija padeda susieti teoriją su praktika. Siekiant moksleiviams suteikti pačią naujausią informaciją, dalykų turinys nuolat atnaujinamas.

1.2. Priemonės ugdymo kokybei užtikrinti ir kokybės gerinimo būdai

Rasimavičienės ir kt. (2004) teigimu, tobulinimas – ypač svarbus etapas siekiant tiek efektyvaus kokybės valdymo, tiek mokymo kokybės užtikrinimo. Tobulinimas turėtų būti bendrojo ugdymo mokyklų siekiamybė. „Bet kurios švietimo organizacijos vadovui šiandien turi rūpėti, ar pakankamai efektyviai funkcionuoja organizacija, kokie galimi jos veiklos tobulinimo keliai ir būdai” (Lamanauskas, 2009).

Pasak Misiūno ir kt. (2007), priemonės ugdymo kokybei užtikrinti bendrojo ugdymo mokyklose gali būti vidinės ir išorinės. Bendrojo ugdymo programos kūrėjai yra atsakingi už nuolatinį mokymo kokybės tobulinimą. Ši atsakomybė įpareigoja vertinti savo veiklą, jos efektyvumą ir dalyvauti išoriniame jų veiklos (į)vertinime.

Išorinio veiklos (į)vertinimo metu gauti rezultatai panaudojami ugdymo veiklos kokybei tobulinti. Savęs įsivertinimui, savianalizei labai vertingas nuolatinis sistemingas informacijos kaupimas ir analizė. Populiariausi ir lengviausiai pritaikomi metodai yra „apklausa, anketavimas, klausimynas, interviu, stebėjimas, dokumentų analizė” (Misiūnas ir kt., 2007).

Kiekviena ugdymo įstaiga kartu su visa bendruomene atranda geriausius, tinkamiausius kokybės gerinimo būdus savo mokykloje. Didelėje ugdymo įstaigoje gali būti vienokie būdai, mažoje – kitokie. Pavyzdžiui, dirbant didelėje ugdymo įstaigoje gali būti, kad pirmiausiai jos darbuotojams reikės pagerinti darbo komandoje įgūdžius. V. Dikavičius, S. Stoškus (2003) išskiria įvairius kokybės gerinimo būdus:

1. „Radikalus pakeitimas – dinamiškas, ryžtingas naujos geresnės veiklos siekimas;
2. Nuolatinis gerinimas, t. y. pasikartojanti veikla, didinanti vadybos sistemos ir procesų sugebėjimą įvykdyti reikalavimus produktui;
3. Tolydinis gerinimas, t. y. tolydinė veikla, didinanti vadybos sistemos ir procesų sugebėjimą įvykdyti reikalavimus produktui;

4. Reorganizavimas – radikalus susitelkimas pertvarkyti veiklą, kuri atitiktų organizacijos tikslus”.

Nuolatinis organizacijos kokybės gerinimas ir tobulinimas turėtų būti vienas iš pagrindinių mokymo įstaigų tikslų ir yra būtinas norint pasiekti geriausių ugdymo rezultatų. Net gerai veikianti sistema po kurio laiko išsiderina, tampa ne tokia efektyvi, todėl būtinos nuolatinės pastangos gerinti, tobulinti jau veikiančias mokyklos sistemas.

Pasak autorių, „reaktyvus kokybės tobulinimas yra specifinio kokybės trūkumo pašalinimas, kad trūkumai daugiau nesikartotų“. Proaktyvinis kokybės tobulinimas reiškia aktyvų naujų galimybių ieškojimą nelaukiant, kol iškilusios problemos privers ieškoti greitų sprendimų. Tai nuolatinis progresas ir augimas. Šiame procese svarbi situacijos analizė, numatant visas veiklos kryptis ir paliekant tas, kurios sprendžiant problemas yra realios ir naudingos.

Veiklos planas – svarbi priemonė ugdymo kokybės tikslams pasiekti. Jis turi būti labai pamatuotas, realus. Rekomenduojama neužsibrėžti per daug tikslų per trumpą laiką. Pasak A. Gumuliauskienės ir J. Smilgienės (2010), „Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos strateginis planas – tai formalizuota institucijos strategija, kurios kūrimas ir įgyvendinimas yra svarbus strateginio valdymo etapas“. Prieš organizuojant ugdymosi procesą ir metodus, privalu tikslingai nusistatyti strategiją, t. y. kas ir kokiais būdais bus siekiama. Tai rodo, kad tik turint aiškų tikslą galima kryptingai veikti.

Autorės pažymi, kad „Į ugdymo kokybės gerinimo problemų sprendimą stengiamasi įtraukti mokinius, studentus, mokytojus, dėstytojus, mokinių tėvus ir kt.“. Tai rodo, kad mokyklos bendruomenės įsitraukimas į ugdymo kokybės gerinimą yra teigiama praktika, pasidalinama lyderyste, atsakomybėmis. Įtraukus visą švietimo bendruomenę, galima tikėtis greitesnių ir efektyvių problemų sprendimo būdų. Atsižvelgiant į švietimui keliamus tikslus ir uždavinius, į mokinių ir švietimo socialinių partnerių interesus, nuolat atnaujinamas ugdymo turinys.

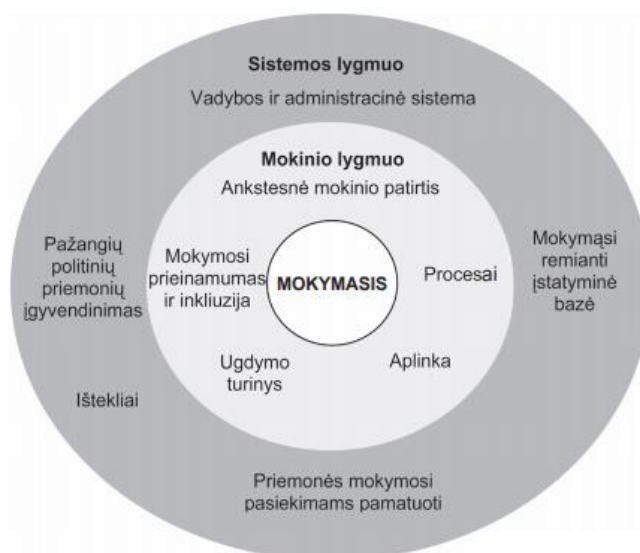
Pagal Valstybinės švietimo 2003–2012 metų strategijos (2005) nuostatų įgyvendinimo pagrindinius rezultatus paaiškėjo, kad siekiant švietimo kokybės užtikrinimo, patirtos sėkmės ir sunkumai. Patobulintos sritys yra ugdymo turinys, kompiuteriai, kalbos, pilietinės galios indeksas, populiariesnis profesinis mokymas. Sunkumai pastebėti dėl moksleivių teksto suvokimo ir matematikos bei žemų aukštųjų mokyklų reitingų. Pertvarkyta švietimo kokybės sistema perėjo „inspektavimu grindžiamos švietimo priežiūros prie švietimo įstaigų įsivertinimu ir išoriniu vertinimu grindžiamo švietimo kokybės užtikrinimo.“

Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos nuostatose (2014) atkreipiamas dėmesys į silpnai išplėtotą kokybės kultūrą, pabrėžiant, kad mokyklų bendruomenės nėra aktyviai

įsitraukusios į švietimo kokybės kūrimą. Todėl rekomenduojama „plėtoti tokią kultūrą, kai tyrimai, vertinimai yra nukreipiami į tai, kad atsirastų įrodymais, patirtimi ir žinojimu grįsta lyderystė, nuolatinis tobulinimas ir aukštos kokybės siekis“ (Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategija, 2014). Šiam tikslui pasiekti reikalinga visų švietimo valdymo lygmenų atsakomybė ir įsitraukimas, visų švietimo narių ir socialinių partnerių gebėjimų panaudojimas. Ugdymo kokybė priklauso ir nuo mokytojo asmenybės, išsilavinimo. Mėginama išplėtoti ir kokybiškai patobulinti pedagogikos studijas, kad pritrauktų itin išsilavinusius ir gabius būsimus pedagogus. Kaip teigiama Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos nuostatose (2014), „Dar neturime sutelktos mokytojų bendruomenės, dar tik pradeda formotis mokyklų bendradarbiavimo tinklai, kuriuose būtų dalijamasi patirtimi ir bendradarbiaujama siekiant kokybės“.

L. Paurienė ir D. Vaičiūnaitė (2013) pažymi, kad siekiant sklandaus, pozityvaus, sėkmei suteikiančio ugdymosi proceso Estija, Danija, Islandija, Didžioji Britanija, Šveicarija, Ispanija, Olandija, Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV), Kanada, Japonija, Izraelis, Egiptas, Vokietija savo švietimo sistemoje moksleivių pasiekimų nevertina pažymiais (balais). Tik ugdymosi pabaigoje yra nurodomas galutinis balas. Negali būti vienos, tinkančios visoms pasaulio šalims, universalios vertinimo sistemos, nes skirtingose šalyse skiriasi ir šalies pedagoginė patirtis, kultūra, ekonominis išsivystymas. Tačiau tobulėjimas, remiantis kitų šalių gera patirtimi, yra siekiamybė.

Yra kuriamos ir tobulinamos bendrosios ugdymo programos, aktyviai keliama pedagogų kvalifikacija, sudaromos vis geresnės sąlygos mokyklų bendruomenėms, didėja reikalavimai ugdymo, mokymo aplinkai, bendram mikroklimatui bei emociniam intelektui. Tuo tarpu ugdymo įstaigoms keliami vis aukštesni reikalavimai, nauji ugdymo uždaviniai. Nacionaliniu ir tarptautiniu mastu visai švietimo sistemai ir kiekvienai ugdymo įstaigai keliami vis aukštesni kokybės standartai.

5 pav. Švietimo kokybės samprata UNESCO požiūriu (Balevičienė, 2013)

Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO (angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) požiūriu, mokymosi procesą ir švietimo kokybę apima daug veiksnių. Moksleiviams daro įtaką jų ankstesnė mokymosi patirtis, mokymosi aplinka, mokymosi prieinamumas, ugdymo turinys ir procesai. Mokymosi aplinka svarbi moksleiviams tiek fiziškai, tiek psichologiškai. Ugdymo procesas turėtų vykti moksleiviui patogioje, šiltoje, fiziškai ir psichologiškai saugioje aplinkoje. Vertinant globaliau, t. y. švietimo sistemos lygmeniu, svarba teikiama vadybos ir administracinei sistemai, mokymąsi remiančiai įstatyminei bazei, priemonėms mokymosi pasiekimams pamatuoti, ištekliams, pažangių politinių priemonių įgyvendinimui. Švietimo ištekliai (tiek materialieji, tiek žmogiškieji) yra akcentuojami dėl savo finansavimo, kuris yra ypač reikšmingas tobulinant švietimo sistemą ir kokybę.

N. Tharmaseelan (2007) teigimu, „Tarptautiniu mastu suvokta, jog be kokybiško švietimo pačiose žemiausiose grandyse (lygmenyse) neįmanomas kokybiškas švietimas aukštesnėse“. Logiška išvada, kad nesant kokybiškiems ugdymosi pagrindams sudėtinga pasiekti karjeros aukštumų, patirti mokymosi, o vėliau ir profesinę sėkmę.

2009 metais paskelbta atnaujinta Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityje programa „Švietimas ir mokymas 2020“, kurios pagrindiniai programos tikslai: „mokymosi visą gyvenimą ir mobilumo įgyvendinimas; ugdymo ir mokymo kokybės ir veiksmingumo didinimas; lygybės, socialinės sanglaudos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimas; kūrybingumo, novatoriškumo ir verslumo ugdymo skatinimas visuose švietimo lygmenyse“. Pastebima, kad nuo mokymo proceso sąmoningai pereinama prie mokymosi savarankiškai. Mokėjimo mokytis

kompetencija yra šių laikų vertybė ir siekiamybė. Siekiama nuosekliai gerinti ugdymo ir mokymo procesų kokybę.

2. DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAI KAIP PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMO PRIEMONĖ BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE

2.1. Testų samprata ir vertingumas ugdymo kokybės tobulinimui

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas skelbia (2011) Lietuvos švietimo kokybei užtikrinti vykdomos šios pagrindinės veiklos: švietimo stebėseną, mokyklų veiklos įsivertinimą ir išorinis vertinimas, mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija, mokinių mokymosi pasiekimų vertinimas. Testavimas yra vienas iš mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo būdų.

Testų taikymas pradinio ugdymo kokybės tobulinime koncentruojasi į Lietuvoje plačiai diegiamą metodą. Testai pasaulyje nėra naujas dalykas, Lietuvos mokyklose jis dažnai taikomas. Užsienio mokslininko N. Gronlund (2004) ir lietuvių – L. Jovaišos (2007), B. Bitino (2000, 2006) darbai testų sudarymo, standartizavimo, jų taikymo, gautų rezultatų interpretavimo ir kitais klausimais. Pateikiami mokslininkų, mokytojų požiūriai į testus ir jų taikymo perspektyvas. Testuose svarbus užduočių balansas, skiriant jas „silpniems“ ir „stipriems“, „atsiliekančioms“ ir „sėkmingai besimokančioms“, „pažangiems“ ir „nepažangiems“. Testuose svarbu pasiekti, kad sudarytos užduotys atspindėtų kriterijų apspręstą tam tikro lygio elgesį. Kiekvienos užduoties sudėtingumas tikrinantiems moksleiviams yra laikomas visiškai priklausomas nuo mokymo organizavimo efektyvumo, numatytos medžiagos individualaus įsisavinimo kokybės.

Normomis grindžiami testai siekia įvertinti moksleivio rezultatą, lyginant jį su aiškiai apibrėžtos moksleivių grupės to paties testo rezultatais. Taikoma tada, kai norima palyginti moksleivius tarpusavyje, nustatyti jų rangą. Tuo tarpu kriterijais grindžiami testai išaiškina rezultatus, lyginamus su tam tikru kriterijumi (mokymo standartais). Kriterijais grindžiami testai parodo labai specifiską mokėjimų lygį, o normomis grindžiamu testu nustatoma bendresnė supratimo kategorija. Nagrinėjami testų pranašumai ir trūkumai.

Sisteminiai testavimai teikia įvairiapusę informaciją apie mokymo ir mokymosi pažangą, jų rezultatus. Atskleidžiami moksleivių ir pedagogų darbo trūkumai, sudaromos galimybės likviduoti mokymo ir mokymosi spragas.

Pažymima, kad pradinėse klasėse pedagogai taiko žaidybinius mokymosi rezultatų tikrinimo ir vertinimo elementus. Vietoj pažymių (balų) plačiai naudojami paskatinamieji, padėkos žodžiai, piešiami įvairūs simboliai – saulės, šypsenos, gėlės ir pan.

J. Popham (1999) teigia, kad testai labiau skirti moksleivių žinių ir gebėjimų (i)vertinimui, tačiau pats testavimas mokymosi kokybės negerina. Autorius pažymėjo, kad sudaryti testą, kuris

tiksliai parodytų moksleivių rezultatus yra didelis iššūkis, o esami rezultatai gali būti netikslūs. Jo siūlymu, testavimą galima keisti kitomis veiklomis, kurios leistų moksleiviams saugiai ir ramiai atsiskleisti, parodyti savo galimybes.

2.2. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas – esminė mokymosi nesėkmių prevencijos prielaida

„Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokinių mokymosi problemas ir nesėkmes atspindi nacionalinių bei tarptautinių tyrimų ir standartizuotų testų rezultatai” (Skripkienė, 2016). Vien tai, kad moksleiviai dalyvauja tarptautinių ir standartizuotų testų vykdyme yra didelė pasiekimas Lietuvos švietime. Kiekvienų metų ataskaitos ir grįžtamoji informacija leidžia stebėti moksleivių ugdymosi pasiekimus, spręsti iškilusias problemas, ieškoti ir kurti naujus problemų sprendimo būdus. Vienas jų – ankstyvasis diagnostinis vertinimas.

Lietuvoje diagnostinius testus 2 klasių mokiniams organizuoja Nacionalinis egzaminų centras. Nacionalinis egzaminų centras įgyvendinamame projekte „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas, II etapas“ sukurti ankstyvojo diagnostinio vertinimo įrankiai. „Nuo 2017 metų diagnostinių ir standartizuotų testų vykdymą reglamentuoja Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. V6”.

Ankstyvasis diagnostinis vertinimas ypatingas tuo, kad leidžia stebėti moksleivių pasiekimus dar anksčiau, sėkmingiau ieškoti spragų bei galimybių padėti ugdytis. „<...> diagnostinis vertinimas, kuris ne tik padėtų nustatyti individualias kiekvieno mokymosi spragas, bet ir nukreiptų mokytojų bei mokinių pastangas tinkama linkme, skatintų išsikelti aukštus, bet tikrus lūkesčius, siekti ir pasiekti užsibrėžtą tikslą” (Skripkienė, 2016).

Lietuvių kalbos ir matematikos diagnostinio vertinimo programoje (2015) nurodyta, kad „Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimo testai yra rengiami vadovaujantis Diagnostinio vertinimo programa, t. y. mokinių pasiekimų aprašais, kurie detalizuoja, sukonkretina mokinių pasiekimus ir laukiamus rezultatus Šios programos yra parengtos vadovaujantis Bendrosiomis ugdymo programomis” (Nacionalinis egzaminų centras, 2019).

Visą diagnostinio testavimo medžiagą įsipareigoja, paruošia ir pateikia Nacionalinis egzaminų centras. Testai pateikiami popieriniu variantu. Nuo 2018–2019 m. pradėtas Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimo vykdymo perkėlimas į elektroninę versiją. Naująją Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimo vykdymo versiją (el. Nacionalinis mokinių

pasiekimų patikrinimas) planuojama visiškai įdiegti 2021 metais. Numatomos pastovaus interneto ryšio (angl. *online*) technologijos.

Po diagnostinių testų vertinimo pateikiamos pirminės 3 rūšių ataskaitos (dar kitaip vadinami profiliai):

- mokinio (skirta kiekvienam moksleiviui ir jo tėvams),
- klasės (skirta tos klasės moksleivius mokantiems mokytojams),
- mokyklos.

Atlikus Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo testus, dalyviams yra ruošiamos ir pateikiamos 2 rūšių ataskaitos, t. y. pirminės rezultatų ataskaitos ir išplėstinės. Pirminės ataskaitos yra pateikiamos tada, kai mokyklos suveda mokinių testų rezultatus. Išplėstinės ataskaitos rengiamos toms mokykloms ir savivaldybėms, kurios, siekdamos visapusiškiau įsivertinti ugdymo kokybę, šalia Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo testų nusprendžia pasinaudoti ir mokinių klausimynais. Tokios išplėstinės ataskaitos parengiamos spalio mėn. Remiantis mokinių klausimynų duomenimis, savivaldybėms ir mokykloms bus apskaičiuoti tokie rodikliai kaip mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokyklos klimatas, patyčių situacija mokykloje, mokinių mokėjimas mokytis – 4 klasei.

Vėliau sugeneruojamos išsamios lyginamosios, išplėstinės ataskaitos – profiliai savivaldybėms ir mokykloms. Visos ataskaitos pateikiamos PDF formatu.

2 klasės ataskaitose nenaudojami pasiekimų lygiai. Tačiau dalijami į dalis pagal procentus. „2 klasės lietuvių kalbos ir matematikos diagnostinio vertinimo programos vertinamų dalykų ugdymo turinyje nustatytos trys moksleivių mokymosi pasiekimų diagnostinio vertinimo požymių grupės“ (Diagnostinis mokymosi pasiekimų vertinimas, 2015).

Pasirengęs tolesniam sėkmingam mokymuisi	60 proc.
Nepakankamai pasirengęs tolesniam sėkmingam mokymuisi	30 proc.
Didelė rizika (grėsmė) tolesniam mokymuisi	10 proc.

6 pav. 2 klasės moksleivių mokymosi pasiekimų diagnostinio vertinimo skalė

Mokymosi pasiekimų diagnostinio vertinimo skalėje (žr. 6 pav.), remiantis kokybiniais ir kiekybiniais diagnostinio vertinimo rezultatais, moksleiviams nurodomos dvi ribos – ties 60 ir 30

procentų rezultatais. Pasiekus 60 ir daugiau procentų diagnostinio vertinimo rezultatą, tikėtinas sėkmingas tolimesnis mokymasis. (Diagnostinis mokymosi pasiekimų vertinimas, 2015).

Moksleivio ataskaitoje jo kiekvieno testo rezultatai lyginami su šalies, mokyklos ir klasės moksleivių rezultatais (1 priedas). 2 klasės moksleivio diagnostinių testų rezultatai lyginami su šalies 2 klasių moksleivių rezultatais, mokyklos, kurioje mokosi moksleivis 2 klasių moksleivių rezultatais bei lyginama pagal klasės lygį – kitus moksleivių rezultatus. Ataskaitoje nurodomi moksleivio lygiai pagal dalyko turinio sritis, dalyko gebėjimo grupes. Mokyklos ataskaitoje yra daugiau detalių, lyginant moksleivių rezultatus su su kitomis mokyklomis pagal regioną ir mokyklos tipą.

Mergaičių ir berniukų rezultatai yra atskirti palyginimui. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys moksleiviai yra žymimi. Atskirų užduočių rezultatai yra pateikti kreive, lyginant su šalies moksleiviais teisingai atlikusiais užduotimis.

Nacionalinio egzaminų centro, savivaldybių ir mokyklų bendradarbiavimo tikslas yra „teikti grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus, šalies, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis tobulinti mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras ir plėsti duomenų, surinktų naudojant šalies lygmeniu parengtus Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo bei nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų įrankius, panaudojimą ugdymo kokybei gerinti” (Gudynas, 2017).

Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo įrankiai yra diagnostiniai arba standartizuoti testai bei klausimynais. Testai skirti įsivertinti akademinis mokymosi rezultatus, o klausimynai padeda įsivertinti ugdymo aplinką, mokymosi nuostatas.

Diagnostiniai testai skirti 2 klasių moksleiviams, standartizuotus testus atlieka 4, 6, 8 klasių moksleiviai. 2 klasių diagnostinius testus sudaro skaitymo, rašymo (2 dalių), matematikos užduotys. Rašymo užduotys skiriamos į teksto kūrimą ir kalbos sandaros pažinimą. Matematikos užduotys tikrina šias ugdymo sritis: skaičiai ir skaičiavimai, reiškiniai, lygtys ir lygybės, geometrija, matai ir matavimai, statistika, komunikavimas ir bendrosios problemų sprendimo strategijos. Kiekvieno testo atlikimo trukmė yra iki 45 minučių, tačiau 2 klasės mokiniams, esant poreikiui, laikas gali būti pratęstas iki 55 minučių.

Visi testai yra užkoduoti unikaliais kodais. Moksleivių vardų ir pavardžių testuose nėra.

Mokinių, turinčių specialiųjų mokymosi poreikių rezultatai yra vienodai svarbūs, nes „specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai testavimo dieną neturi patirti atskirties, jie turi teisę vienodomis sąlygomis dalyvauti mokymosi pasiekimų vertinime ir atlikti tuos pačius diagnostinius / standartizuotus testus, kuriuos atlieka visi atitinkamos klasės mokiniai, taip pat gauti tokios pat formos ataskaitą apie savo mokymosi pasiekimus.” (Gudynas, 2017) Specialiųjų

poreikių turintiems mokiniams būtina sudaryti esminius specialiuosius jų poreikius atitinkančias sąlygas, tačiau negalima suteikti pagalbos.

Visi pateikiami testai yra vienodi. Mokiniai sprendžia tokius pačius testus, todėl svarbu numatyti moksleivių sėdėjimo planą, kad būtų išvengtas nusirašymas. Rezultatai tokiu atveju būtų tikslūs ir individualūs.

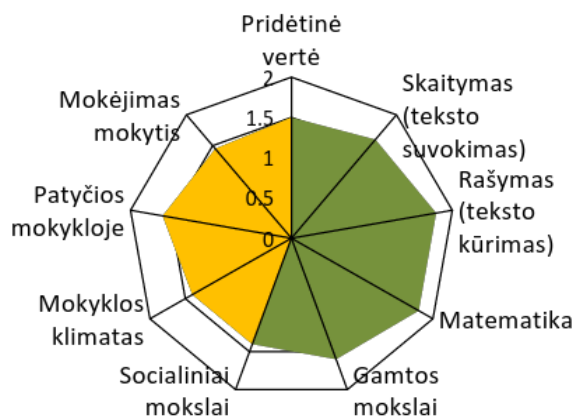
Tiek testų paskelbimas, tiek instruktavimas kaip jis vyks, yra numatytas iš anksto. Pagal iš anksto žinomas datas yra ruošiamasi nurodytiems testams. Kiekvienais mokslo metais datos yra nustatomos iš naujo.

Diagnostinio mokymosi metodinėje medžiagoje (2015) nurodoma, kad „esminis ankstyvojo diagnostinio vertinimo tikslas – mokymosi sunkumų, problemų ir nesėkmių prevencija.“ Vykdam ankstyvąjį diagnostinį vertinimą siekiama atkreipti švietimo bendruomenės dėmesį į 1-2 klasių moksleivių mokymąsi, kaip jiems pavyksta įgyti mokymosi pagrindus, su kokiais sunkumais susiduria. Turint išsamią grįžtamąją informaciją galima atsižvelgti į individualius moksleivių ugdymosi poreikius ir laiku suteikti pagalbą. Turint diagnostinių testų rezultatus pradinių klasių pedagogams yra galimybė tikslingai keisti ugdymo procesą ir būdus. Vykdam diagnostinius testus pradinių klasių moksleiviai pratinami domėtis savo mokymosi pasiekimais, siekti asmeninio tobulėjimo, formuoti sąmoningą atsakomybės už savo ugdymąsi jausmą.

Darbų vertinimas vykdomas pagal vieningą vertinimo instrukciją. Ši instrukcija yra išsami, su pateiktais ekspertų atsakymais, taškų skaičiais ir jų paskirstymu pagal klaidas. Pateikiami mokinių atsakymų pavyzdžiai, aiškinama, kurie variantai užskaitomi kaip teisingi atsakymai, o kurie nėra vertinami teisingai. Ši skiltis patogi tuo, kad dažniausiai nekyla papildomų klausimų, ar užskaityti vieną ar kitą atsakymo variantą. Jie yra numatyti.

Nesant numatytam atsakymo variantui „<...> tačiau jeigu mokinys pateikia kitokį sprendimo būdą nei nurodyta vertinimo instrukcijoje, o darbą vertinantis mokytojas mato, jog šis sprendimo būdas ar atsakymas yra teisingas, mokiniui turi būti skiriami taškai” (Nacionalinių egzaminų centras, 2017)

Apskaičiuoti išvestinius rodiklius taip: pridėtinė vertė, mokėjimas mokyti, patyčios mokykloje, mokyklos klimatas, diagnostinių arba standartizuotų testų rezultatai.

7 pav. Mokyklos išvestų rodiklių pavyzdys „Voratinklis”

Pridėtinės vertės matavimas (Melnikė, 2017) galimas -2 ir 2 intervale, kai 0 reikšmė yra šalies vidurkis. Matavimas vyksta pagal sudarytą formulę. Nustačius reikšmes yra brėžiamas voratinklis ir matomi dėsniniai. Matoma, kas sekasi teigiamai, o kur yra trūkumų.

2 lentelė. Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo vizija ir iššūkiai (Gudynas, 2017)

	Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo siekiai	Pavojai, kurie gali kilti dėl netinkamos vadybos ar mokyklų kultūros
1.	Pagerinti pasiekimus.	Paskatinti mokyklas ir mokytojus iškraipyti duomenis ir imituoti rezultatų gerėjimą.
2.	Užtikrinti lygias mokymosi galimybes visiems mokiniams.	Apriboti, ar net užkirsti tolesnio mokymosi kelius, atimti galimybę pasitaisyti.
3.	Paskatinti mokytojus padengti visą ugdymo turinį – ir žinias, ir gebėjimus.	Paskatinti mokymą testams ir dalykų skirstymą į labiau ar mažiau svarbius.
4.	Paskatinti mokyklas sistemingai teikti mokiniams mokymosi pagalbą.	Paskatinti praktiką „klijuoti etiketes“ mokiniams (specialiuosius poreikius ir pan.)
5.	Pagalbos mokykloms ir mokytojams teikimo sprendimus pagrįsti duomenimis.	Paskatinti praktiką „klijuoti etiketes“ mokykloms ir mokytojams, atimti jiems galimybę pasitaisyti.
6.	Mokinius tikslingai mokyti mokytis.	Padidinti korepetitoravimo mastus.
7.	Aprūpinti mokytojus ir mokyklas grįžtamojo ryšio informacija stebėsenai ir planavimui.	Sustiprinti nepasitikėjimo kultūrą, kuriai būdinga smulkmeniška kontrolė, kaltųjų ieškojimas ir griežtos bausmės.
8.	Pagerinti švietimo efektyvumą.	Padidinti darbo sąnaudas renkant nereikalingus duomenis.
9.	Įtraukti tėvus ir visuomenę į švietimo sprendimų priėmimą.	Priešiskai nuteikti tėvus Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo atžvilgiu.
10.	Pagerinti vertinimo informacijos kokybę. Teikti geresnę diagnostinę ir formuojamojo vertinimo informaciją.	Darbo sąnaudos vertinimui padidės, bet naudos iš to nebus, nes nebus naudojamos informacinės komunikacinės technologijos; bus renkama nereikalinga informacija.
11.	Stebėti mokinių individualią pažangą longitudiškai.	Didinti mokinių pasiekimų įvertinimų infliaciją.
12.	Spartinti ugdymo turinio kaitą.	Dirbtinai sulėtinti natūralią ugdymo turinio kaitą.

Apibendrinant Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo siekius galima teigti, kad jais yra gaunama grįžtamoji informacija ir įvairiapusiškai siekiama tobulinti tolimesnį ugdymo ir ugdymosi procesą. Šiame etape yra įtraukiama didelė švietimo bendruomenės dalis, jos tarpe ir moksleivių tėvai, dirbama su gauta informacija bei spartinamas ugdymo tobulėjimo procesas.

Žvelgiant į vyresnių moksleivių tarptautinių tyrimų rezultatus galima numatyti, su kokiomis mokymo(si) problemomis moksleiviai susiduria vėliau. Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas EBPO PISA (2015) atkreipė dėmesį į esminę problemą, kad „Žemi mokinių pasiekimai – rimta mūsų mokyklų problema“. Mokiniai tyrimo duomenimis nepasižymi aukštais pasiekimais, todėl tikėtina, kad ugdymo(si) procesas ir pateikiama ugdymo(si) medžiaga jiems nėra tinkamai, suprantamai pateikiama. „Svarbus žemų pasiekimų rizikos faktorius Lietuvoje – paramos mokiniams stoka“, kuri turi lemiamos reikšmės moksleivių mokymo(si) procese. Galima teigti, kad moksleiviai nėra pakankamai savarankiškai dirbdami vieni, jiems būtinas papildomas dėmesys, paraginimas, paskatinimai. Taip pat, nurodoma, kad mokymosi kartelė yra per žema, „<...> iš mokinių per mažai tikimasi, mokytojai mokinių neparemia, mokytojai abejingi, neįtraukiami tėvai“.

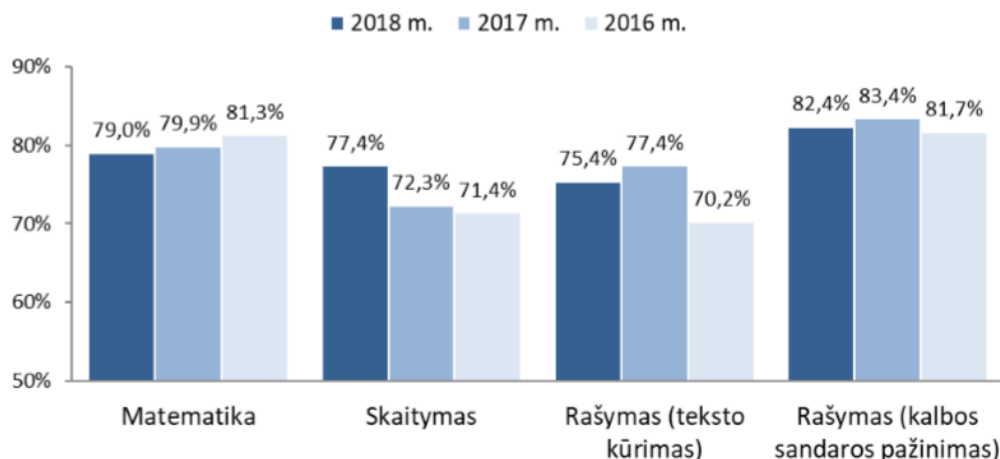
Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo ataskaitoje (2018) ataskaitoje pateikia glaudų moksleivių rezultatų ir geros mokyklos, pedagogų ryšį:

- Mokykloje, kuri aktyviai remia paramą moksleiviams, kurioje pedagogai aktyviai tobulina savo kompetencijas, labiau tikėtini geri moksleivių rezultatai.
- Padeda mokiniams tobulėti greičiau, nei galima būtų prognozuoti.
- Sudaro sąlygas, kad kiekvienas mokinys galėtų pasiekti savo galimybių ribas.
- Sudaro galimybes mokiniams ugdytis visapusiškai.
- Pati nuolat tobulėja.
- Globali švietimo kokybės tobulėjimo sritis.

Pagal 2018 metų Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo rezultatus, duomenų analizės išvadas ir rekomendacijas matoma, kad savanoriškas mokyklų įsitraukimas į testų vykdymą didėja. „2015 m. 84 % savivaldybių ir pavienių mokyklų; 2016 m. 90 % savivaldybių ir pavienių mokyklų; 2017 m. 93,5 % savivaldybių ir pavienių mokyklų; 2018 m., 92 % savivaldybių ir pavienių mokyklų“.

Dalyvavimas diagnostiniame vertinime nėra privalomas. Kiekviena mokykla savarankiškai sprendžia dalyvavimo galimybę. Duomenys rodo, kad gana daug savivaldybių ir pavienių mokyklų įsitraukia į diagnostinį vertinimą. Gauti tyrimo rezultatai gali būti naudingi organizuojant tolimesnį pradinį ugdymą, diagnozuojant ugdymo spragas, todėl nors ir svyruojantis, tačiau aktyvesnis bei didėjantis įsitraukimas į diagnostinį vertinimą reiškia mokyklų pritarimą atlikti ankstyvąjį diagnostinį vertinimą ir gauti išsamias tyrimo ataskaitas. Su

gauta grįžtamąją informaciją galima planuoti tolimesnį moksleivių ugdymą bei spragų likvidavimo būdus.

8 pav. 2 klasės rezultatai ir jų kaita pagal testuojamas ugdymo turinio sritis (Vingelienė ir kt., 2018)

Pagal 2 klasių moksleivių diagnostinių testų rezultatus ir jų kaitą pagal testuojamas ugdymo turinio sritis (Vingelienė ir kt., 2018) matoma, kad matematikos rezultatai kasmet pamažu smunka. Vertinant detalias ataskaitas ir matant moksleivių dažniausiai daromas klaidas, galima gerinti silpnas matematikos žinių ir gebėjimų sritis. Skaitymo gebėjimai atvirkščiai nei matematikos – per trejus metus labai pagerėjo. Tą patį pastebi Tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimas – IEA PIRLS (angl. International Association for the Evaluation of Educational Achievement, Progress in International Reading Literacy Study) ir Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas – IEA TIMSS (angl. Trends in International Mathematics and Science Study). Paskutiniaisiais metais rezultatai šoktelėjo į viršų. Galima teigti, kad vertinant moksleivių silpnas skaitymo sritis, kasmet ugdymo turinys bei mokymas(is) tobulėja. Rašymo (teksto kūrimo) sritis, lyginant 2016 ir 2017 metų rezultatus, yra akivaizdžiai išaugę. Tikėtina, jog diagnostinio testo rezultatai suteikė naudingą grįžtamąją informaciją, kuri patobulino moksleivių silpnas teksto kūrimo sritis. Rašymas (kalbos sandaros pažinimas) procentaliai vertinamas geriausiai iš visų 2 klasės sričių. 2016–2018 metų rezultatai svyruoja, tačiau išlieka gana aukšti.

3. PRADINIO UGDYMO KOKYBĖS TOBULINIMAS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE REMIANTIS DIAGNOSTINIŲ TESTŲ REZULTATAIS. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti pradinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Tyrimo metodologija, metodika ir organizavimas:

Tyrimo metodologija grindžiama socialinio konstruktyvizmo idėjomis, Europos visuotiniu kokybės užtikrinimo modeliu, Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, bendrosios bei švietimo vadybos teoretikų nuostatomis apie švietimo kokybę, jos vertinimą ir tobulinimą. Tyrimui atlikti pasirinkta kiekybinio ir kokybinio tyrimo strategija.

Empirinio tyrimo metodai:

1. **Empiriniai** – mišraus tipo anketinė apklausa.
2. **Statistiniai:** atlikta statistinė duomenų analizė; skaičiuojamas rezultatų vidurkis (M), standartinis nuokrypis (SD). Analizė atlikta naudojant SPSS 21.0 statistinių duomenų analizės paketą.
3. Atvirų klausimų analizei buvo naudojamas turinio (content) analizės metodas. Atsakymai buvo sugrupuoti į prasminius vienetus – kategorijas. Kiekvieną kategoriją tikslina išskirtos subkategorijos.

Tyrimui atlikti pasirinkta kiekybinio ir kokybinio tyrimo strategija. Naudotas anketinės apklausos metodas. Tyrimui buvo pasirinktos dvi respondentų grupės: bendrojo ugdymo mokyklų pradinių klasių pedagogai ir bendrojo ugdymo mokyklų vadovai. Pradinių klasių pedagogų dalyvavo 152, mokyklų vadovų – 30. Tyrimas vyko 2020 m. balandžio mėnesį.

Mišraus tipo anketa sudaryta remiantis teorine mokslinės literatūros analize. Buvo parengtos dvi skirtingos anketinės apklausos: viena – pradinių klasių pedagogams, kita – mokyklų vadovams. Abi anketos yra labai panašios, kadangi siekiama palyginti pradinių klasių pedagogų ir vadovų gautus rezultatus. Apklausiamųjų nuostatomis tirti buvo pateikiamos Likerto skalės. Išreikšdami savo nuomonę respondentai galėjo pasirinkti vieną iš duotų įverčių: *visiškai nesutinku, ko gero nesutinku, ko gero sutinku, visiškai sutinku, neturiu nuomonės*.

Tyrimo anketą pradinių klasių pedagogams sudaro informacinis, diagnostinių klausimų, demografinis blokai ir atviras klausimas:

- *Informaciniame bloke* tyrimo dalyviai supažindinami su tyrimo tikslu, anketos pildymo reikalavimais, tyrimo etikos principais.

- *Diagnostinių klausimų blokai* sudaryti iš 3 informacinių blokų, kuriais siekiama išsiaiškinti pradinių klasių pedagogų nuomonę apie pradinio ugdymo kokybės tobulinimą remiantis diagnostinių testų rezultatais. Šie blokai yra ranginės skalės tipo. Kiekvieną bloką sudaro pagrindinis klausimas ir jam skirti teiginiai:

Pirmasis blokas. Šio bloko klausimais siekiama sužinoti pradinių klasių pedagogų nuomonę apie ankstyvojo diagnostinio vertinimo vertingumą 2 klasėje. Pirmąjį bloką sudaro 15 teiginių.

Antrojo bloko klausimais siekiama išsiaiškinti pradinių klasių pedagogų nuomonę dėl diagnostinių testų ir ataskaitų vertingumo. Antrasis blokas sudarytas iš 12 teiginių.

Trečiasis blokas sudarytas iš 8 teiginių. Šio bloko klausimais siekiama sužinoti pradinių klasių pedagogų asmenines patirtis organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.

- *Demografinis bloke* aiškinamasi informacija apie respondentų lytį, amžių, darbo stažą, pareigas, kvalifikacinę kategoriją, mokyklos tipą, kuriame dirba, bei lokaciją, kur yra mokykla. Demografinį bloką sudaro nominalinės skalės. Ši informacija svarbi susipažįstant su respondentais bei vertinant pateiktus atsakymus, argumentus pagal jų darbinę patirtį pradinio ugdymo srityje.

Anketinėje apklausoje pateikiamas atviras klausimas pradinių klasių pedagogams - „kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais?“. *Anketa pradinių klasių pedagogams pateikta 2 priede.*

Tyrimo anketą mokyklų vadovams sudaro informacinis, diagnostinių klausimų, demografinis blokai ir atviras klausimas:

- *Informaciniame bloke* tyrimo dalyviai supažindinami su tyrimo tikslu, anketos pildymo reikalavimais, tyrimo etikos principais.

- *Diagnostinių klausimų bloką sudaro trys klausimų grupės:*

Pirmasis blokas. Šio bloko klausimais siekiama sužinoti mokyklų vadovų nuomonę apie ankstyvojo diagnostinio vertinimo vertingumą 2 klasėje. Pirmąjį bloką sudaro 16 teiginių.

Antrojo bloko klausimais siekiama išsiaiškinti mokyklų vadovų nuomonę dėl diagnostinių testų ir ataskaitų vertingumo. Antrasis blokas sudarytas iš 13 teiginių.

Trečiasis blokas sudarytas iš 8 teiginių. Šio bloko klausimais siekiama sužinoti mokyklų vadovų asmenines patirtis organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.

- *Demografinis bloke* aiškinamasi informacija apie respondentų lytį, amžių, darbo stažą, pareigas, kvalifikacinę kategoriją, mokyklos tipą, kuriame dirba bei lokaciją, kur yra mokykla. Demografinį bloką sudaro nominalinės skalės.

Anketinėje apklausoje pateikiamas atviras klausimas mokyklų vadovams - „kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais?“ *Anketa mokyklų vadovams pateikta 3 priede.*

Žvalgomasis tyrimas. Prieš atliekant pagrindinį tyrimą buvo atliktas žvalgomasis tyrimas. Jo tikslas buvo išsiaiškinti ar pateikti teiginiai ir klausimas yra respondentams suprantami, aiškūs, pastebėti, ar teiginiai ir klausimas atskleidžia temą. Respondentams buvo pateiktos internetinės apklausos (*internetinėje svetainėje apklausa.lt*). Pedagogams - 20 anketų, o vadovybei – 5 anketos. Po žvalgomojo tyrimo buvo analizuojamos 25 pilnai užpildytos anketos. Atlikus žvalgomąjį tyrimą, buvo nuspręsta nieko nekeisti ir tęsti pagrindinį tyrimą.

Anketinės apklausos tyrimas vyko 2020 m. balandžio mėnesį, pasinaudojant internetinės svetainės *apklausa.lt* paslauga. Tyrimo respondentų atranka yra atsitiktinė. Tyrimas vyko šalies mastu. Respondentai anketinę apklausą galėjo užpildyti internetu. Internetinės apklausos nuorodos buvo išsiųstos elektroniniais mokyklų paštais. Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu, rezultatų panaudojimu, tyrimo etika.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą buvo laikomasi etikos principų (konfidencialumas, teisingumas, privatumas, savanoriškumas). Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu bei tyrimo duomenų panaudojimu.

Duomenų apdorojimas. Tyrimo duomenys buvo apdoroti naudojant SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) (21 versija) statistinę programą. Gauti tyrimo duomenys statistiniam apdorojimui ir analizei buvo suvesti į SPSS programą ir užkoduoti. Pasitelkiant šią programą, buvo skaičiuojamas rezultatų vidurkis (M), standartinis nuokrypis (SD). Taip pat buvo naudojama ir Microsoft Excel 2010 kompiuterinė programa kai kurių duomenų rezultatų grafiniam pavaizdavimui.

Atviri anketos klausimai buvo apdorojami turinio (content) analizės metodu. Turinio (content) analizės atveju, atrankos elementai yra žodžiai, frazės, prasminiai vienetai (Luobikienė, 2010). Toks būdas apima teksto skaidymą, kategorijų išskyrimą remiantis raktažodžiais, kategorijų skirstymą į subkategorijas bei kategorijų ir subkategorijų interpretavimą ir pagrindimą patvirtinančiais teiginiais iš teksto (Žydžiūnaitė, Merkys ir Jonušaitė, 2005) (cit. Luobikienė, 2010).

3.2. Tyrimo imties charakteristika

Tyrimo dalyvavo bendrojo ugdymo mokyklų pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai. Tyrimo respondentų atranka yra atsitiktinė. Tyrimas vyko šalies mastu. Pradinių klasių pedagogai buvo apklausti siekiant išsiaiškinti jų nuomonę apie ankstyvojo diagnostinio vertinimo vertingumą 2 klasėje, taip pat ar diagnostiniai testai bei apklausos yra vertingi ir kaip

pedagogai remiantis diagnostinių testų rezultatais tobulina pradinio ugdymo kokybę jų klasėje. Apklausiant vadovus, buvo taip pat siekiama išsiaiškinti jų nuomonę apie ankstyvojo diagnostinio vertinimo vertingumą 2 klasėje, taip pat ar diagnostiniai testai bei apklausos yra vertingi ir kaip vadovai remiantis diagnostinių testų rezultatais tobulina pradinio ugdymo kokybę jų mokykloje. Iš viso buvo apklausti 182 respondentai, iš kurių 152 bendrojo ugdymo mokyklų pradinio ugdymo pedagogai ir 30 vadovų. Į atvirą klausimą, kaip tobulina pradinio ugdymo kokybę savo klasėje/mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais, atsakė 65 pradinio ugdymo pedagogai ir 20 mokyklų vadovų.

3.3. Tyrimo rezultatų analizė

Atlikus tyrimą buvo surinkti dalyvavusių pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų demografiniai duomenys. Apklaustieji nurodė savo lytį, amžių, darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją, mokyklos tipą ir vietovę. Pateikti duomenys leido geriau pažinti tyrime dalyvaujančius respondentus. Gauti duomenys yra pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Tyrime dalyvavusių pradinio ugdymo pedagogų demografiniai duomenys (N=152)

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius (N)	Procentinė išraiška (%)
Lytis	Vyras	2	1,3
	Moteris	150	98,7
Amžius	Iki 25 m.	2	1,3
	25 - 35 m.	14	9,2
	35 - 45 m.	25	16,4
	45 - 55 m.	70	46,1
	55 m. ir daugiau	41	27
Darbo stažas	Iki 5 m.	8	5,3
	5 - 10 m.	11	7,2
	10- 20 m.	21	13,8
	20 - 30 m.	50	32,9
	30 - 40 m.	46	30,3
	40 m. ir daugiau	16	10,5
Kvalifikacinė kategorija	Pedagogas (-ė)	20	13,2
	Vyr. pedagogas (-ė)	77	50,7
	Pedagogas metodininkas (-ė)	54	35,5
	Ekspertas (-ė)	1	0,7

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius (N)	Procentinė išraiška (%)
Mokyklos tipas	Pradinė	43	28,3
	Pagrindinė	26	17,1
	Vidurinė	5	3,3
	Progimnazija	69	45,4
	Kita	9	5,9
Mokyklos vietovė	Mieste	123	80,9
	Rajono miestelyje	20	13,2
	Kaime	9	5,9

3 lentelėje matoma, kad tyrime daugiausiai dalyvavusių respondentų yra moterys (98,7 proc.) vyresnio (46,1 proc.) ir brandaus (27 proc.) amžiaus. Duomenys patvirtina Lietuvoje susiklosčiusią situaciją, kad dauguma pedagogų yra vyresnio amžiaus. Virš trečdalis respondentų (32,9 proc.) turi 20-30 metų stažą. Taip pat, apie trečdalį pradinių klasių pedagogų (30,3 proc.) pedagoginį darbą dirba net 30-40 metų. Tai rodo, kad pradinių klasių pedagogai turi didelę darbinę patirtį. Didžioji pradinių klasių pedagogų dalis siekia profesinio tobulėjimo ir aukštesnės mokytojo kvalifikacinės kategorijos. Aktyvus aukštas kvalifikacines kategorijas turinčių pedagogų dalyvavimas tyrime leidžia manyti, kad pedagogai yra atviri pokyčiams, siekiantys tobulėti ir prisidėti prie pradinio ugdymo kokybės gerinimo. Beveik pusė tyrime dalyvavusių pradinio ugdymo pedagogų dirba progimnazijose (45,4 proc.), apie trečdalį pedagogų - pradinėse mokyklose (28,3 proc.). Maža dalis respondentų (5,9 proc.) nurodė kitą mokyklos tipą, t. y. daugiafunkcinį centrą, darželį - mokyklą, specialiąją mokyklą. Respondentų įvairovė pagal mokyklos tipą leidžia sužinoti įvairesnę pradinių klasių pedagogų nuomonę. Didžioji dauguma (80,9 proc.) tyrime dalyvavusių pradinių klasių pedagogų dirba miesto mokyklose. Rajono miestelyje (13,2 proc.) ir kaime (5,9 proc.) dirbančių pedagogų yra mažiau. Toks respondentų pasiskirstymas galimas dėl itin didelio mokyklų skaičiaus skirtumo miestuose, rajonuose ir kaimuose.

4 lentelė. Tyrime dalyvavusių mokyklų vadovų demografiniai duomenys (N=30)

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius (N)	Procentinė išraiška (%)
Lytis	Vyras	2	6,7
	Moteris	28	93,3
Amžius	Iki 25 m.	0	0
	25 - 35 m.	1	3,3

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius (N)	Procentinė išraiška (%)
	35 - 45 m.	5	16,7
	45 - 55 m.	16	53,3
	55 m. ir daugiau	8	26,7
Darbo stažas	Iki 5 m.	6	20
	5 - 10 m.	7	23,3
	10- 20 m.	3	10
	20 - 30 m.	6	20
	30 - 40 m.	5	16,7
	40 m. ir daugiau	3	10
Pareigos	Mokyklos direktorius (-ė)	12	40
	Mokyklos pavaduotojas (-a) ugdymui	13	43,3
	Skyriaus vedėjas (-a)	1	3,3
	Kita	4	13,3
Mokyklos tipas	Pradinė	7	23,3
	Pagrindinė	12	40
	Vidurinė	1	3,3
	Progimnazija	10	33,3
	Kita	0	0
Mokyklos vietovė	Mieste	18	60
	Rajono miestelyje	3	10
	Kaime	9	30

4 lentelėje tyrimo demografiniai duomenys rodo, kad už mokyklų vadovavimą dažniausiai atsakingos moterys (93,9 proc.). Virš pusės (53,3 proc.) mokyklų vadovų yra vyresnio amžiaus (45-55 m.). Galima teigti, kad dažniausiai mokykloms vadovauja vyresnio amžiaus, darbo švietime bei vadybinės patirties turintys žmonės. Vertinant apklaustųjų pasiskirstymą pagal darbo stažą, matoma, kad duomenys išsidėstę gana panašiai. Tai galimai reiškia, kad darbinės patirties neturėjimas netrukdo gerai atlikti savo funkcijas ir sparčiai to mokytis. Daugiausiai apklausoje dalyvavo mokyklos pavaduotojai(-os) ugdymui (43,3 proc.) ir mokyklos direktoriai(-ės) (40 proc.). Didžioji dalis vadovų dirba pagrindinėse mokyklose (40 proc.), trečdalis vadovų (33,3 proc.) - progimnazijose. Pagal vietovę didžioji respondentų dalis dirba miestuose (60 proc.), mažesnė dalis apklaustųjų dirba kaime (30 proc.).

Lyginant demografinius duomenis, galima pastebėti, kad daugiausiai pradinųjų klasių pedagogų ir mokyklų vadovų yra moteriškosios lyties atstovės. Taip pat, matoma, kad abiejų respondentų grupių daugiausiai pasirenkama amžiaus grupė yra 45-55 metai. Didžioji apklaustųjų dalis dirba progimnazijose. Pagal mokyklos vietovę, didžioji dauguma respondentų dirba miesto mokyklose.

5 lentelė. Pradinųjų klasių pedagogų ir mokyklų vadovų nuomonė apie ankstyvąją diagnostinį vertinimą 2 klasėje (N=182)

Eil. Nr.	Teiginiai	Pedagogai		Vadovai	
		Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)	Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)
1.	Ankstyvasis diagnostinis vertinimas skatina siekti geresnių mokymosi pasiekimų ir pažangos nuo pat pirmųjų metų mokykloje.	3,12	1,054	3,17	0,913
2.	Atkreipia dėmesį į pirmąjį pradinio ugdymo programos koncentrą (1-2 kl.) ir kalbinio bei matematinio raštingumo pagrindus.	3,11	1,026	3,23	0,817
3.	Skatina domėtis ankstyvąja mokymosi pasiekimų diagnostika.	3,07	1,043	3,17	0,874
4.	Skatina atsižvelgti į individualius mokinių ugdymosi poreikius ir laiku suteikti tinkamą paramą.	3,16	1,03	3,4	0,968
5.	Skatina atsakingai kurti mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.	3,09	1,069	3,43	0,858
6.	Padedą tobulinti pradinio ugdymo kokybę.	3,09	1,127	3,2	0,805
7.	Gerina moksleivių pasiekimus.			2,97	0,928
8.	Skatina mokytojus pateikti kuo suprantamiau visą ugdymo turinį - ir žinias, ir gebėjimus.	3,07	1,065	3,2	0,761
9.	Leidžia stebėti mokinių individualią pažangą longitudinaliai (tęstinai).	3,14	1,023	3,33	0,844
10.	Informuoja ir įtraukia tėvus bei visuomenę į švietimo sprendimų priėmimą.	2,97	1,054	3,1	0,803
11.	Teikia geresnę diagnostinę ir formuojamojo vertinimo informaciją.	3,07	1,017	3,47	0,681
12.	Spartina ugdymo turinio kaitą.	3,01	1,064	3,1	0,662
13.	Teikia grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus.	3,25	1,018	3,4	0,724
14.	Tobulina moksleivių mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras.	3,06	1,037	3,4	0,77
15.	Renka duomenis ugdymo kokybei gerinti.	3,13	1,008	3,37	0,85
16.	Ankstyvasis diagnostinis vertinimas - mokymosi sunkumų, problemų ir nesėkmių prevencija.	3,04	1,073	3,1	0,995

* Respondentai turėjo galimybę pasirinkti vieną iš pateiktų variantų su atitinkamu įverčiu: „Visiškai nesutinku“ – 1, „Ko gero nesutinku“ – 2, „Ko gero sutinku“ – 3, „Visiškai sutinku“ – 4, „Neturiu nuomonės“ – 5.

5 lentelę sudaro teiginiai apie ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje, iš kurių 7-tas teiginys pateiktas tik mokyklų vadovams. Vertinant pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų tyrimo duomenis, galima teigti, kad tyrimo rezultatai yra **gana teigiami**. Tačiau lyginant pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų tyrimo rezultatus pastebima, kad pedagogų vertinimai (M) yra žemesni nei mokyklų vadovų. Šis skirtumas galimas dėl vertinamos moksleivių imties, t.y. pradinių klasių pedagogai dirba su viena moksleivių klase, mokyklų vadovai su visa mokykloje esančia moksleivių bendruomene. Taip pat, pedagogai labiau įsitraukia į savo klasės moksleivių testavimą, turi aiškia nuomonę apie jų pasiekimus ir testavimo vertinimo „teisingumą“. Taip pat, pastebima, kad vertinant teiginius pradinių klasių pedagogų nuomonės labiau skyrėsi ($SD < 1$) nei mokyklų vadovų. Tai reiškia, kad pedagogų nuomonės ženkliai skiriasi, o mokyklų vadovai yra gana panašios nuomonės. Gautų rezultatų vidurkis yra ties įverčiu „Ko gero sutinku“.

Labiausiai pradinių klasių pedagogai ($M=3,25$; $SD=1,018$) ir mokyklų vadovai ($M=3,4$; $SD=0,724$) pritarė teiginiui, kad ankstyvasis diagnostinis vertinimas „teikia grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus“. Taip pat, kad diagnostinis vertinimas 2 klasėje „Skatina atsižvelgti į individualius mokinių ugdymosi poreikius ir laiku suteikti tinkamą paramą.“. Tai rodo, kad gauta grįžtamoji informacija yra vertinga, suteikia galimybę matyti ir laiku moksleiviams suteikti individualią pagalbą. Pedagogų nuomone diagnostinis vertinimas „leidžia stebėti mokinių individualią pažangą longitudinaliai (tęstinai)“ ($M=3,14$; $SD=1,023$), „renka duomenis ugdymo kokybei gerinti“ ($M=3,13$; $SD=1,008$), „skatina siekti geresnių mokymosi pasiekimų ir pažangos nuo pat pirmųjų metų mokykloje“ ($M=3,12$; $SD=1,054$). Apžvelgiant tyrimo duomenis, matoma, kad mažiausiai pedagogai pritaria teiginiui, jog diagnostinis vertinimas „informuoja ir įtraukia tėvus bei visuomenę į švietimo sprendimų priėmimą“ ($M=2,97$; $SD=1,054$). Galima daryti prielaidą, kad pedagogai nesulaukia moksleivių tėvų įsitraukimo į jų vaikų ugdymą. Ugdymo problemų sprendimas paliktas pradinių klasių pedagogui. Vadovų nuomone, diagnostinis vertinimas vertingas, nes „Skatina atsakingai kurti mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.“ ($M=3,43$; $SD=0,858$), „tobulina moksleivių mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras“ ($M=3,4$; $SD=0,77$). Galima teigti, kad diagnostinis vertinimas stipriai prisideda prie pasiekimo vertinimo. Mažiausias mokyklų vadovų vertinimas išsidėstė ties teiginiu, kad diagnostinis vertinimas gerina moksleivių pasiekimus ($M=2,97$; $SD=0,928$). Patys diagnostiniai testai skirti įvertinti moksleivių žinias ir gebėjimus, tačiau remiantis diagnostinių testų rezultatais ir dirbant ties sunkumais galima gerinti moksleivių pasiekimus ir likviduoti mokymosi spragas.

Remiantis gautais tyrimo rezultatais, galima teigti, kad pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai gana teigiamai vertina ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje. Respondentai

ankstyvajame diagnostiniame vertinime išskiria grįžtamosios informacijos svarbą, dėmesį individualiems moksleivių ugdymosi poreikiams ir laiku suteikiamą paramą, individualios pažangos stebėjimą.

Tyrime buvo svarbu išsiaiškinti ar pradinių klasių pedagogams ir mokyklų vadovams diagnostiniai testai ir ataskaitas yra vertingi. Apklaustieji turėjo įvertinti teiginius, kuriuose atsiskleistų jų nuomonė apie diagnostinių testų vykdymą ir ataskaitų informatyvumą bei vertingumą. Gauti duomenys yra pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė. Pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų nuomonė apie diagnostinius testus ir ataskaitas (N=182)

Eil. Nr.	Teiginiai	Pedagogai		Vadovai	
		Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)	Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)
1.	Diagnostiniai testai - profilaktinis pasiekimų tikrinimas švietime (kaip analogiškas profilaktiniam sveikatos tikrinimui).	3,11	1,077	3,07	0,828
2.	Diagnostiniai testai nustato moksleivio žinių ir gebėjimų spragas.	2,98	1,051	3,07	0,828
3.	Šališkai įvertina moksleivių žinias ir gebėjimus.	3,03	1,006	2,93	0,828
4.	Skatina moksleivių tobulėjimą.			2,93	0,74
5.	Yra reikalingas įrankis nustatantis moksleivių žinias ir gebėjimus.	3,08	1,089	3,1	0,885
6.	Skatina siekti geresnių ugdymo rezultatų.	2,97	1,098	3	0,871
7.	Yra naudingi ir reikalingi moksleiviams.	2,9	1,12	2,73	0,98
8.	Diagnostinių testų rezultatai yra vertingi klasių mokytojams (-oms).	3,05	1,084		
9.	Diagnostinių testų rezultatai yra naudingi administruojant, planuojant tolimesnį pradinį ugdymą.			3,27	0,868
10.	Diagnostinių testų ataskaitos yra informatyvios, išsamios.	3,11	1,043	3,1	0,885
11.	Diagnostiniai testų ataskaitos galėtų būti informatyvesnes, išsamesnes.	3,2	1,118	2,7	0,952
12.	Diagnostiniai testų ataskaitos yra naudingos organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.	3,02	1,07	3,2	0,805
13.	Diagnostinių testų ataskaitos tiksliai nurodo, kuriems mokiniams reikalinga mokymosi pagalba.	2,99	1,073	3,2	0,847
14.	Diagnostinių testų ataskaitos aprūpina mokytojus ir mokyklas grįžtamojo ryšio informacija stebėsenai ir planavimui.	3,02	1,095	3,33	0,922

* Respondentai turėjo galimybę pasirinkti vieną iš pateiktų variantų su atitinkamu įverčiu: „Visiškai nesutinku“ – 1, „Ko gero nesutinku“ – 2, „Ko gero sutinku“ – 3, „Visiškai sutinku“ – 4, „Neturiu nuomonės“ – 5.

6 lentelę sudaro teiginiai apie diagnostinius testus ir ataskaitas. Pradinių klasių pedagogams pateikti 12 klausimų, mokyklų vadovams - 13. Vertinant pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų tyrimo duomenis, galima teigti, kad tyrimo rezultatai yra **gana teigiami**. Tačiau lyginant pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų tyrimo rezultatus pastebima, kad pedagogų vertinimai (M) yra žemesni nei mokyklų vadovų. Šis skirtumas galimas dėl kontaktinio ir nekontaktinio darbo su pradinių klasių moksleiviais, nes pedagogai yra arčiau šio proceso. Taip pat, pastebima, kad pradinių klasių pedagogų nuomonės labiau skyrėsi ($SD < 1$) vertinant teiginius nei vadovų nuomonės ($SD > 1$). Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad pradinių klasių pedagogai išreiškia gana skirtingą nuomonę visais pateiktais teiginiais, pasirinkdami skirtingus įverčius. Tačiau gautų rezultatų vidurkis yra ties įverčiu „Ko gero sutinku“. Rezultatai rodo, kad labiausiai apklaustieji pritarė („Ko gero sutinku“) teiginiams „diagnostiniai testų ataskaitos galėtų būti informatyvesnes, išsamesnės“ ($M=3,2$; $SD=1,118$), ir „diagnostinių testų ataskaitos aprūpina mokytojus ir mokyklas grįžtamojo ryšio informacija stebėsenai ir planavimui“ ($M=3,33$; $SD=0,922$). Matomas poreikis dėl išsamesnių ataskaitų rodo respondentų susidomėjimą grįžtama informacija. Taip pat, matoma, kad daliai pedagogų pateikiamos ataskaitos yra nepakankamai informatyvios, tačiau kitai daliai pedagogų „diagnostinių testų ataskaitos yra informatyvios, išsamios“ ($M=3,11$; $SD=1,043$), daug naudingos arba ugdomosios informacijos.

Pati didžiausia nuomonių įvairovė buvo užfiksuota teiginiuose „skatina siekti geresnių ugdymo rezultatų“ ($M=2,97$; $SD=1,098$), „diagnostiniai testai nustato moksleivio žinių ir gebėjimų spragas“ ($M=2,98$; $SD=1,051$), „yra naudingi ir reikalingi moksleiviams“ ($M=2,73$; $SD=0,98$). Įdomu, jog teigiant, kad diagnostiniai testai ir ataskaitos yra mažiau naudingi ir reikalingi moksleiviams mokyklų vadovai pastebi, kad „diagnostinių testų rezultatai yra naudingi administruojant, planuojant tolimesnį pradinį ugdymą“ ($M=3,27$; $SD=0,868$). Galima daryti prielaidą, kad diagnostiniai testai mažai naudingi moksleiviams, tačiau naudingi mokyklai administruojant ir planuojant tolimesnį pradinį ugdymą.

Gauti tyrimo duomenys rodo, kad pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų požiūriu, diagnostiniai testai pateikia naudingą grįžtamąją informaciją stebėsenai ir planavimui, tačiau yra mažiau naudinga ir reikalinga moksleiviams. Mokyklų vadovai pažymėjo diagnostinių testų naudingumą mokyklai - administruojant ir planuojant tolimesnį pradinį ugdymą. Galima teigti, jog mokyklos administracijos linkusios atsižvelgti į diagnostinių testų rezultatus organizuojant tolimesnį pradinių klasių ugdymą.

7 lentelėje yra pateikti gauti tyrimo duomenys, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų asmenines patirtis organizuojant tolimesnį pradinį ugdymą klasėje ir mokykloje.

7 lentelė. Pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų asmeninės patirtys organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą (N=182)

Eil. Nr.	Teiginiai	Pedagogai		Vadovai	
		Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)	Vidurkis (M)	Standartinis nuokrypis (SD)
1.	Pritariate diagnostinių testų vykdymui 2 klasėje.	2,61	1,186	2,77	1,104
2.	Diagnostinių testų vykdymui ruošiatės iš anksto.	3,14	1,07	3,3	0,794
3.	Diagnostinių testų rezultatus ir išvadas aptariate metodinėse grupėse, su kolegomis.	3,39	1,004	3,73	0,521
4.	Kartu su kolegomis ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.	3,34	0,956	3,7	0,535
5.	Individualiai ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.	3,53	0,868	3,7	0,596
6.	Mokyklos administracija pateikia būdų kaip tobulinti ugdymo kokybę.	3,08	1		
7.	Mokyklos administracija koreguoja pradinį ugdymą atsižvelgiant į diagnostinių testų rezultatus.			3,43	0,626
8.	Jums pakanka grįžtamosios informacijos apie moksleivių mokymosi spragas.	3,21	0,953	3,37	0,669
9.	Jūs pageidautumėte daugiau papildomos metodinės medžiagos kaip užpildyti moksleivių mokymosi spragas.	3,22	0,978	3	0,695

* Respondentai turėjo galimybę pasirinkti vieną iš pateiktų variantų su atitinkamu įverčiu: „Visiškai nesutinku“ – 1, „Ko gero nesutinku“ – 2, „Ko gero sutinku“ – 3, „Visiškai sutinku“ – 4, „Neturiu nuomonės“ – 5.

7 lentelėje bendrai pateikti 9 teiginiai, iš kurių po 8 teiginius kiekvienai respondentų grupei. Tyrimo duomenys rodo, kad tiek pradinių klasių pedagogai (M=2,61; SD=1,186), tiek mokyklų vadovai (M=2,77; SD=1,104) abejoja ar pritaria diagnostinių testų vykdymui 2 klasėje. Tai rodo, kad diagnostinis vykdymas nėra išbaigtas, nepakankamai informatyvus arba nepritaikytas 2 klasių moksleiviams. Pradinių klasių pedagogams ir mokyklų vadovams jo pridėtinė vertė yra abejotina. Pastebima, kad šiuo teiginiu respondentų nuomonės labai išsiskyrė (SD<1). Vertinant tolimesnį pradinio ugdymo organizavimą abi respondentų grupės pritarė, kad daug prisideda individualiai (M=3,53; SD=0,868, M=3,7; SD=0,596). Mokyklų vadovų tyrimo duomenimis, matoma, kad daug dirbama yra metodinėse grupėse (M=3,73; SD=0,521) bei kartu su kolegomis ieškant naujų ugdymo būdų (M=3,7; SD=0,535). Pagirtina, kad mokyklų bendruomenės dirba su ataskaitų rezultatais, koreguoja ilgalaikius planus, numato pokyčius, papildo nauja informacija, ugdymo metodais ir būdais.

Gauti tyrimo rezultatai rodo, pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai dirba su diagnostinių testų pateiktais rezultatais. Remiantis duota informacija koreguoja ugdymosi planą, rezultatus aptaria metodinėse grupėse, su kolegomis bei individualiai ieško naujų ir efektyvių

būdų spragoms likviduoti. Tačiau ar tęsti ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje tyrimo duomenys yra abejotini. Galima daryti prielaidą, kad diagnostinių testų rezultatai teikia minimalią arba jau žinomą informaciją.

Siekiant patikslinti tyrimo duomenis pradinų klasių pedagogams pateiktas atviras klausimas - kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais? Gauti duomenys, kaip pradinų klasių pedagogai tobulina pradinio ugdymo kokybę, remiantis diagnostinių testų rezultatais, yra išanalizuoti ir pateikti 8 lentelėje (4, 5 priedas).

8 lentelė. Darbo būdai, kuriais pradinų klasių pedagogai tobulina pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=65)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Pasiruošimas	Išankstinis pasiruošimas testams	4	„<...> ruošiamės iš anksto visus mokslo metus dirbame šia linkme.“ (P1) „Ruošiamės testams <...>“ (P6) „<...> specialiai ruošiasi <...>“ (P31) „<...> kryptingai tų dalykų mokomės <...>“ (P39)
Darbas su moksleiviais	Individualus darbas	14	„<...> individualiai aptariame rezultatus <...>“ (P3) „<...> individualizuoju ugdymo procesą <...>“ (P13) „Individualizuojamos užduotys.“ (P19) „Daugiau individualaus dėmesio <...>“ (P38) „<...> konsultuoju individualiai <...>“ (P60)
	Papildomas darbas	18	„<...> skiriu darbo namuose <...>“ (P5) „<...> sprendžiam dar kartą <...>“ (P8) „<...> papildomai <...>“ (P9) „Ruošiami planai, papildomos užduotys <...>“ (P34) „Pateikiu kuo daugiau užduočių <...>“ (P37)
	Mokymosi spragų likvidavimas	21	„<...> likviduoti mokinių spragas.“ (P3) „<...> Taisome spragas.“ (P11) „<...> naikinti esančias žinių spragas <...>“ (P12) „<...> spragas stengiuosi pašalinti.“ (P39) „<...> esmines mokymosi spragas <...>“ (P43)
	Diferencijavimas	5	„Diferencijuoju <...>“ (P10) „<...> diferencijuotas užduotis <...>“ (P21) „Skiriu diferencijuotas užduotis.“ (P40) „<...> diferencijuoju užduotis <...>“ (P47)
Darbas su diagnostinių testų rezultatais	Rezultatų stebėjimas	3	„<...> sužinoti ką vaikai jau moka, o ką reikia mokytis <...>“ (P13) „Stebiu ir vertinu <...>“ (P41) „<...> stebiu vaikų ugdymąsi ir daromą pažangą <...>“ (P43)
	Rezultatų analizė	17	„Analizuoju rezultatus, aptariu juos <...>“ (P15) „Išsamiai išnagrinėjus diagnostinių testų rezultatus <...>“ (P28) „<...> reikia įvertinti, nustatyti mokinių įgytas žinias, gebėjimus <...>“ (P31) „<...> lyginu ankstesnius pasiekimus su dabartiniais <...>“ (P41)
Naujų darbo būdų ir metodų paieška	Bendradarbiavimas	11	„Kartu su administracija, vėliau kolegėmis <...>“ (P3) „Su mokinių tėvais <...>“ (P4) „<...> konsultuojuosi su kolegėmis.“ (P36)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
			„<...> aptariami ir su tėvais.“ (P41) „<...> bendradarbiauju su tėvais.“ (P42)
	Nauji mokymo metodai ir būdai	12	„Taikau įvairius mokymo metodus <...>“ (P12) „<...> daugiau dėmesio, kitokių darbo būdų ieškau vesdama pamokas <...>“ (P15) „Ieškau panašaus pobūdžio užduočių, geresnio, įtaigesnio aiškinimo būdų.“ (P23) „<...> ieškau tinkamų ugdymo priemonių ir metodų.“ (P43) „<...> pateikti kitokios medžiagos <...>“ (P48)
Asmeninis ir profesinis tobulėjimas	Mokymai pedagogams	1	„Lankau įvairius kursus, seminarus <...>“ (P36)

* Pradinių klasių pedagogų atsakymai koduoti P1 - P65 kodais.

8 lentelėje pateikti tyrimo duomenys parodė, kad pradinių klasių pedagogai pradinio ugdymo kokybę tobulina labai skirtingais būdais. Jie suskirstyti į pagrindines kategorijas: „Pasiruošimas“, „Darbas su moksleiviais“, „Darbas su diagnostinių testų rezultatais“, „Naujų darbo būdų ir metodų paieška“.

Kategorija „Pasiruošimas“ tikslinama detalesne subkategorija „Išankstinis pasiruošimas testams“. Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad yra dalis pradinių klasių pedagogų, kurie siekdami gerų diagnostinių testų rezultatų ruošiasi diagnostiniams testams iš anksto. Apklaustųjų teigimu (4 pedagogai) „visus mokslo metus dirbame šia linkme“ (P1), „ruošiamės testams <...>“ (P6), „<...> kryptingai tų dalykų mokomės <...>“ (P39). Galima teigti, kad diagnostinių testų vykdymas skatina pedagogus dirbti uoliau, ieškoti efektyvesnių darbo metodų mokiniams išmokti naują ar sudėtingą medžiagą.

Kategorija „Darbas su moksleiviais“ apima subkategorijas kaip „Individualus darbas“, „Papildomas darbas“, „Mokymosi spragų likvidavimas“, „Diferencijavimas“. Pradinių klasių pedagogų (21) teigimu dažniausiai pedagogai skuba likviduoti mokymosi spragas, nes būtent dėl jų diagnostinio testo rezultatai nėra tokie, kokių buvo tikimasi. Likviduodami įvardintas ataskaitose spragas pedagogai (18 pedagogų teigimu) kartu su moksleiviais pasiaiškina (P2), išsprendžia uždavinius (P2), sunkumus (P29), esmines mokymosi (P43) ir klasės mokymo(si) spragas (P46). Pastebima, kad dažnai likviduojant mokymosi spragas moksleiviams pateikiamas papildomas darbas. Pedagogų teigimu, dažnai moksleiviams skiriamas papildomas darbas namuose (P5), dar kartą sprendžiamos užduotys (P8), labiau gilinamasi į neaiškumus (P46), ruošiami planai, papildomos užduotys (P34), pateikiama kuo daugiau užduočių (P37), kad pradinių klasių moksleiviams neliktų spragų ir galėtų džiaugtis puikiais ugdymosi rezultatais. Tyrimo duomenys rodo, kad pradinių klasių pedagogai siekdami efektyviai likviduoti kiekvieno moksleivio spragas dirba su mokiniais individualiai. Pedagogai

individualiai aptaria rezultatus (P3), individualizuoja ugdymą (P10), užduotis (P19), skiria daugiau individualaus dėmesio (P38), konsultuoja individualiai (P60). Pedagogai deda daug pastangų ir skiria papildomai laiko, kad jų moksleiviai išmokytų sudėtingas jiems temas.

Kategorija „**Darbas su diagnostinių testų rezultatais**” tikslinama subkategorijomis „**Rezultatų stebėjimas**” ir „**Rezultatų analizė**”. Be kontaktinio darbo su moksleiviais, pradinio ugdymo pedagogai skiria dėmesį ir jų diagnostinių testų rezultatų stebėjimui bei analizei. Pedagogai kartu su moksleiviu ir jo tėvais aptaria (P3), peržvelgia (P4) ir išsamiai išnagrinėja (P28) rezultatus. Galima teigti, jog nuodugniai peržvelgti ir aptarti moksleivio mokymąsi su juo ir tėvais yra labai naudinga atkreipiant dėmesį, kur kilo sunkumų, o kuo galima būtų pasidžiaugti ir pagirti moksleivį už pastangas. Išsiaiškinant su moksleiviais nepavykusias užduotis (P9) pedagogai gali ne tik papildyti moksleivių žinias, tačiau ir paskatinti savarankiškai domėtis savo ugdymu, atkreipti dėmesį į sunkumus, klausti, ieškoti atsakymų ir pan. Vienos respondentės teigimu diagnostinių testų ataskaitoje ji aiškiai mato visų vaikų gebėjimus (P21). Vadinasi pateikiamos ataskaitos yra pakankamai informatyvios ir naudingos. Kitų pedagogų teigimu testo rezultatai padeda suprasti (P30), įvertinti, nustatyti mokinių įgytas žinias, gebėjimus (P31). Taip pat, respondentai lygina ankstesnius pasiekimus su dabartiniais (P41). Tai rodo, kad pedagogai stebi mokinių individualią pažangą longitudiškai (tęstinai).

Kategorijoje „**Naujų darbo būdų ir metodų paieška**” išryškėja subkategorijos „**Bendradarbiavimas**”, „**Nauji mokymo metodai ir būdai**”. Pradinių klasių pedagogai gavę diagnostinių testų rezultatus dažnai juos aptaria ir ieško naujų ugdymo kokybės gerinimo būdų kartu (P2). Kartu su administracija, vėliau kolegėmis (P3), metodinėse mokyklos grupėse (P22) pradinių klasių pedagogai aptaria ir analizuoja dažniausias klasių moksleivių daromas klaidas, stebi tendencijas, padėtį šalyje, kur moksleiviai atsilieka, kur pasiekė puikius rezultatus. Galima teigti, jog bendradarbiaujant išvalgų ir minčių, kaip patobulinti pradinio ugdymo kokybę, kyla daugiau. Atsiranda galimybė papildyti vienas kitą bei diskutuoti rūpimais klausimais. Taip pat, pedagogai skiria dėmesį bendradarbiaujant su mokinių tėvais (P4). Dažnu atveju, pedagogai duoda patarimus tėvams (P7) arba prašo jų pagalbos (P12), kad dirbant namuose pavyktų likviduoti moksleivių mokymosi spragas ir pastiprinti jų turimas žinias, gebėjimus. Kita svarbi subkategorija („**Nauji mokymo metodai ir būdai**”) išreiškia naujovių svarbą. Pasak trečiojo Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento Tomo Džefersono, „jeigu nori turėti tai, ko niekada neturėjai, turi daryti tai, ko niekada nedarei”. Galima daryti prielaidą, kad jeigu įprasti mokymo metodai nepadėjo moksleiviams sėkmingai įgyti būtinų žinių ir gebėjimų, tai padėtų įgyvendinti nauji mokymo(si) būdai ir metodai. Pradinių klasių pedagogai pažymi tobulėjimo svarbą (P7), nes tuomet pradinių klasių moksleiviai galėtų tobulėti pagal savo gebėjimus (P13). Siekdami kiekvieno savo moksleivio pažangos pradinių klasių pedagogai taiko įvairius mokymo metodus

(P12), skiria daugiau dėmesio, ieško kitokių darbo būdų (P15), priemonių (P18), geresnio, įtaigesnio aiškinimo būdų (P23), pateikia kitokią medžiagą (P48). Rezultatai rodo, kad kiekvienas siekiantis tobulėjimo pradinio ugdymo pedagogas ieško jam ir moksleiviams priimtinausių bei efektyviausių mokymosi būdų.

Kategoriją „Asmeninis ir profesinis tobulėjimas” tikslina subkategorija „Mokymai pedagogams”. Vienas pradinio ugdymo pedagogas išreiškė svarbą lankyti įvairius kursus, seminarus (P36) ir tobulėti profesionaliai. Pastebima, kad žinios sensta, o gyvenimo ritmui greitėjant, keičiantis moksleivių kartoms yra būtina atnaujinti žinias, tobulėti bei neatsilikti savo darbo srityje.

Apibendrinant galima teigti, kad pradinių klasių pedagogai tobulina pradinio ugdymo kokybę labai įvairiais būdais. Dažniausiai siekiama likviduoti pradinių klasių moksleivių mokymo(si) spragas pateikiant papildomas užduotis. Daug dėmesio skiriama diagnostinių testų ataskaitoms aptarti ir analizuoti. Tai daroma mokyklos metodinėse grupėse, su mokyklos administracija, kolegomis, moksleiviais ir jų tėvais, tačiau kiek tai duoda naudos labai priklauso nuo moksleivių ir jų tėvų įsitraukimo. Svarbi pedagogo pagalba, todėl pedagogai noriai konsultuoja tėvus, skiria moksleiviams individualias užduotis klasėje ir namuose. Nedidelė dalis respondentų siekia asmeninio tobulėjimo gerinant mokymą. Taip pat, mažai dėmesio skiriama darbų diferencijavimui.

Tyrimo taip pat buvo siekiama sužinoti, kaip mokyklų vadovai savo mokyklose tobulina pradinio ugdymo kokybę, remiantis diagnostinių testų rezultatais. Didžioji dalis vadovų pateikė atsakymą į atvirą klausimą. Gauti duomenys išanalizuoti ir pavaizduoti 9 lentelėje (6, 7 priedas).

9 lentelė. Priežastys, kodėl pradinių klasių pedagogai nesiremia diagnostinių testų rezultatais tobulinant pradinio ugdymo kokybę savo klasėje (N=65)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Konkurencija	Mokyklų, pedagogų ir mokinių reitingavimas	1	„<...> reitinguojamos, mokyklos, mokytojai, vaikai <...>“. (P31)
Vertės trūkumas	Netiksli informacija	5	„<...> niekaip netobuliniu ugdymo kokybės, remiantis diagnostinių testų rezultatais.“ (P31) „<...> neparodo tikros situacijos <...>“. (P51) „<...> neatspindi tikrosios ugdymo pasiekimų kokybės <...>“. (P55) „<...> neatspindi realios tikrovės <...>“. (P64)
	Kategoriškas atsisakymas	14	„Nesiremiu testais.“ (P50) „Man jie nereikalingi <...>“. (P58) „<...> niekam nereikalingas dalykas <...>“. (P61) „Jie man nenaudingi <...>“. (P62) „Nesiremiu <...>“. (P65)
Fizinio	Moksleivių amžius	3	„<...> per anksti, ne visi įsiskaito <...>“. (P49)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
parengtumo stoka			„<...> mokiniai per maži.“ (P52) „<...> mokiniai dar pilnai nesuvokia klausimų ir negali teisingai suformuluoti atsakymus.“ (P59)
Psichologinis diskomfortas	Patiriamas stresas	4	„<...> jie patiria stresą.“ (P51) „<...> suteikia stresą - tiek mokiniams, tiek mokytojams <...>“. (P54) „<...> sukelia vaikams didžiulį stresą <...>“. (P55) „<...> daug nervų mokiniams ir mokytojams.“ (P61)

* Pradinių klasių pedagogų atsakymai koduoti P1 - P65 kodais.

9 lentelėje pateikti tyrimo duomenys parodė, kad pradinių klasių pedagogai turi skirtingų priežasčių nesivadovauti diagnostinių testų rezultatais tobulinant pradinio ugdymo kokybę. Jos suskirstytos į pagrindines kategorijas: **„Konkurencija“**, **„Vertės trūkumas“**, **„Fizinio parengtumo stoka“**, **„Psichologinis diskomfortas“**.

Kategorija **„Konkurencija“** tikslinama subkategorija **„Mokyklų, pedagogų ir mokinių reitingavimas“**. Vieno respondento teigimu diagnostinio testų pateiktose ataskaitose yra „reitinguojamos mokyklos, mokytojai, vaikai“ (P31). Kaip matoma diagnostinio testo ataskaitos pavyzdyje (1 priedas) moksleivių rezultatai yra pateikiami ir lyginami tarpusavyje. Tokiu būdu sudaromos sąlygos konkurencijai atsirasti. Jei rezultatai netenkinantys papildomai prisidėtų pasitikėjimo ir motyvacijai mažėjimas arba praradimas.

Kategorijoje **„Vertės trūkumas“** išryškėja dvi subkategorijos **„Netikslī informacija“**, **„Kategoriškas atsisakymas“**. Dalis apklaustųjų drąsiai teigė, kad diagnostinių testų ataskaitos ir rezultatai neparodo tikros situacijos (P51, P52), neatspindi tikrosios ugdymo pasiekimų kokybės (P55), realios tikrovės (P64). Galima teigti, kad pradinių klasių pedagogai gana gerai žino savo moksleivių žinių ir gebėjimų lygį ir diagnostiniai testai to neparodo, nes pedagogų teigimų rezultatai nerodo tikros situacijos, kurią jie numano. Moksleiviai klysta, o pedagogai tai priskiria stresui. Galimai, to pasekoje, dalis apklaustųjų kategoriškai atsisako remtis diagnostinių testų rezultatais, nes „jie nereikalingi“ (P58-P61), „man nenaudingi“ (P62) ir „niekaip“ (P64) jais nesiremia.

Kategoriją **„Fizinio parengtumo stoka“** tikslina subkategorija **„Moksleivių amžius“**. Dalis pradinių klasių pedagogų pastebėjo, kad moksleiviams „per anksti, ne visi įsiskaito“ (P49), jie yra „per maži.“ (P52), „nesuvokia klausimų ir negali teisingai suformuluoti atsakymus“ (P59). Šie pastebėjimai gana glaudžiai sietini su moksleivių skaitymo gebėjimais, jų savarankiškumu. Jei moksleivis geba skaityti, turi pakankamai žinių ir gebėjimų užduotims atlikti, keblumų neturėtų kilti. Galima būtų teigti, kad moksleiviams, kuriems sudėtinga dirbti savarankiškai būtina gerinti savo skaitymo gebėjimus ir lavinti savarankiškumą.

Kategorijoje „**Psichologinis diskomfortas**“ pateikiama tikslinanti subkategorija „**Patiriamas stresas**“. Apklaustųjų teigimu diagnostinio vertinimo vykdymas suteikia stresą - tiek moksleiviams, tiek mokytojams (P54, P61), patikslinant, kad moksleiviams sukeliamas ypač didelis stresas (P55). Anot ankstesnės kategorijos, galima teigti, kad moksleiviai yra per maži, todėl neįveikiant užduotis jie patiria didelį stresą.

Tyrimo metu taip pat buvo siekiama sužinoti, kaip mokyklų vadovai savo mokyklose tobulina pradinio ugdymo kokybę, remiantis diagnostinių testų rezultatais. Didžioji dalis vadovų pateikė atsakymą į atvirą klausimą. Gauti duomenys išanalizuoti ir pavaizduoti 10 lentelėje (8 priedas).

10 lentelė. Priemonės, kurių imasi mokyklų vadovai tobulindami pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=20)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Pradinio ugdymo plano tobulinimas	Pradinio ugdymo plano koregavimas	10	„<...> įtraukiame į mokyklos veiklos planavimo uždavinius.“ (V1) „Koreguojame mokyklos ugdymo planą <...>“. (V5) „<...> į ugdymo procesą įtraukiant vadovėliuose neesančios medžiagos. <...>“. (V6) „<...> koreguoja savo pamokų ugdymo turinį <...>“. (V8) „<...> koreguojamas mokymo turinys, metodai ir panašiai.“
Pedagogų kompetencijų tobulinimas	Pedagogų kompetencijų stiprinimas	2	„<...> mokytojų atitinkamų kompetencijų tobulinimo <...>“. (V4) „<...> stipriname jaunos mokytojus metodiškai, skatinam pasidalytą lyderystę - mentoriavimą <...>“. (V11)
Pagalbos moksleiviams tobulinimas	Pagalbos organizavimas	12	„<...> ilgalaikių/trumpalaikių konsultacijų skyrimo mokiniams, neformalaus švietimo programų poreikio, dėl dalyvavimo ES projektuose.“ (V4) „<...> skiriame valandas matematikai arba lietuvių kalbai mokytis <...>“. (V14) „Teikiame mokiniui pagalbos mokiniui specialistų pagalbą <...>“. (V15) „<...> skiriamos papildomos konsultacinės valandos <...>“. (V18)
Darbas su diagnostinių testų rezultatais	Rezultatų analizė	6	„Aptariame <...>“. (V1) „Įvertinus rezultatus <...>“. (V2) „<...> įvertiname sėkmės ir nesėkmės priežastis <...>“. (V4) „Analizuojama <...>“. (V9)
	Grižtamoji informacija	2	„<...> atsiveria informacija <...>“. (V2) „<...> parodo stipriasias ir silpnasias puses <...>“. (V16)
	Bendradarbiavimas	4	„<...> metodinėse grupėse <...>“. (V1) „<...> metodinėje grupėje ir metodinėje grupėje <...>“. (V4) „<...> su mokiniais, mokinių tėvais, kolegomis metodinėje grupėje ir pedagogų tarybos posėdyje.“ (V10) „<...> vaiko gerovės komisijos posėdyje <...>“. (V15)

* Mokyklų vadovų atsakymai koduoti V1 - V20 kodais.

10 lentelėje pateikti tyrimo duomenys parodė, kad mokyklų vadovai pradinio ugdymo kokybę tobulina skirtingais būdais. Jie suskirstyti į pagrindines kategorijas: „**Pradinio ugdymo plano tobulinimas**“, „**Pedagogų kompetencijų tobulinimas**“, „**Pagalbos moksleiviams tobulinimas**“, „**Darbas su diagnostinių testų rezultatais**“.

Kategoriją „**Pradinio ugdymo plano tobulinimas**“ tikslina subkategorija „**Pradinio ugdymo plano koregavimas**“. Pasak mokyklų vadovų, remiantis diagnostinių testų rezultatais mokyklos vadovybė susitaria dėl tobulintinų sričių (V4), koreguoja mokyklos ugdymo planą (V5), į ugdymo procesą įtraukia vadovėliuose nesančios medžiagos (V6), keičia metodus (V16). Galima šį procesą įvardinti teigiamu pokyčiu, nes remiantis diagnostinių testų rezultatais yra koreguojamas, gerinamas pradinio ugdymo planas.

Kategoriją „**Pedagogų kompetencijų tobulinimas**“ paaiškina subkategorija „**Pedagogų kompetencijų stiprinimas**“. Pasak mokyklų vadovų, yra siekiama tobulinti atitinkamas mokytojų kompetencijas (V4), jauni mokytojai stiprinami metodiškai, skatinama pasidalytoji lyderystė - mentoriavimas (V11). Pastebima, kad jaunus pedagogus būtina stiprinti, suteikti papildomų žinių, todėl kolegos gali prisidėti prie šio proceso ir ugdymo kokybės gerinimo. Matoma, jog stiprinti reikia ne tik moksleivius, tačiau ir juos ugdančius pradinį klasių pedagogus.

Kategorijoje „**Pagalbos moksleiviams tobulinimas**“ tikslinančioji subkategorija yra „**Pagalbos organizavimas**“. Anot gausių mokyklų vadovų atsakymų, galima teigti, kad mokyklose yra stengiamasi visapusiškai padėti moksleiviui pasiekti geresnių rezultatų. Mokyklose yra numatomos įvairios galimybės spragoms likviduoti (V2). Pagalbos organizavimas (V13) gali vykti su klasės pedagogu, tačiau kylant daugiau sunkumų moksleiviui teikiama pagalbos mokiniui specialistų pagalba (V15, V18). Taip pat, moksleiviams yra galimybė skirti ilgalaikes/trumpalaikės konsultacijos (V15, V18, V20), yra atsižvelgiama į neformalaus švietimo programų poreikį, apgalvojamas dalyvavimas Europos Sąjungos projektuose (V4), projektiniuose darbuose, tyrinėjimuose (V6).

Kategoriją „**Darbas su diagnostinių testų rezultatais**“ tikslina subkategorijos „**Rezultatų analizė**“, „**Grižtamoji informacija**“, „**Bendradarbiavimas**“. Anot mokyklų vadovų, sulaukus diagnostinių testų ataskaitų mokyklos bendruomenė susipažįsta su rezultatais (V4), aptaria (V1), analizuoja (V9), įvertina juos (V2). Dirbdami su rezultatais įvertina sėkmių ir nesėkmių priežastis (V4). Taip pat, mokyklų vadovai pripažįsta, kad diagnostinių testų ataskaitose atsiveria detali, įvairiapusė informacija (V2), kuri parodo stipriasias ir silpnasias puses ugdant moksleivius (V16). Tai ypač naudinga planuojant tolimesnį pradinį ugdymą bei koreguojant ugdymo planą. Siekiant geriausių rezultatų, mokyklos bendruomenė bendradarbiauja metodinėse grupėse (V1), su moksleiviais, moksleivių tėvais, kolegomis metodinėje grupėje ir pedagogų

tarybos posėdyje (V10), vaiko gerovės komisijos posėdyje (V15). Šie teiginiai parodo, jog siekiant padėti moksleiviui įsitraukia daug specialistų, nevengiama bendradarbiauti.

Apibendrinant lentelės duomenis, galima teigti, kad mokyklų vadovams diagnostinių testų vykdymas yra vertingas ir teikiantis naudingos informacijos. Gautą informaciją mokyklos bendruomenė kruopščiai perdirba: aptaria ir analizuoja, koreguoja ugdymo planą, organizuoja moksleiviams pagalbą, į pagalbą įsitraukia kitų sričių specialistai. Lyginant 5 ir 8 lenteles patvirtinami duomenys, kad gauti diagnostinio vertinimo duomenys yra visapusiškai naudingi mokyklos administracijai.

DISKUSIJA

Pradinio ugdymo kokybė yra vienas iš mokyklos prioritetų. Atlikta pradinio ugdymo kokybės teorinė analizė išryškino esamą padėtį ir viziją Lietuvos ateičiai. Stebint Lietuvos moksleivių ugdymosi rezultatus, matoma, kad jie nėra aukšti. Pagėrėjimas svyruojantis ir ne visose mokymosi srityse. Siekiant vis geresnių mokymosi rezultatų, moksleiviai dalyvauja vykdant standartizuotus ir diagnostinius testus. Gauti tyrimo duomenys parodė, kad pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai vertina diagnostinio testavimo, kaip ankstyvojo prevencinio įrankio naudą, mokymosi spragoms ir sunkumams identifikuoti. Teigiama, kad kuo anksčiau bus identifikuotos mokymosi spragos ir sunkumai, bus skirta pagalba, vėliau moksleivių mokymosi rezultatai bus žymiai geresni. Galima diskutuoti dėl to, kelti hipotezes, tačiau geriausiai tai parodys šių moksleivių rezultatai vyresnėse klasėse.

Teorijos analizė leido įsitikinti, kad diagnostinis vertinimas yra išties vertinga praktika. Atliktas tyrimas su pradinių klasių pedagogais ir mokyklų vadovais parodė esamą situaciją Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Žinant diagnostinio vertinimo tikslą, uždavinius ir remiantis gautų testų rezultatais, visapusiškai tobulinamas moksleivių, pedagogų ir mokyklų vadovų darbas. Didžioji apklaustųjų dalis patvirtino, kad remiantis testų rezultatais, pradinių klasių pedagogai sėkmingai likviduoja moksleivių mokymo(si) spragas, koreguoja tolimesnį mokymosi procesą moksleiviams suprantamais būdais, metodais. Diagnostinių testų ataskaitos aptariamoms ir analizuojamos mokyklos metodinėse grupėse su mokyklos administracija, kolegomis, moksleiviais ir jų tėvais.

Netikėta tyrimo dalis, kad dalis pradinių klasių pedagogų teigė kategoriškai nenaudojantys diagnostinių testų rezultatų ir jais nesiremia gerinant pradinio ugdymo kokybę. Šie pedagogai gana priešiška, emocionali išreiškė nuomonę dėl diagnostinių testų vykdymo. Pasak jų, moksleivių mokymosi rezultatai jiems yra žinomi, nieko naujo neparodo. Negaudami naudingos grįžtamosios informacijos, pedagogai nemato prasmės vykdyti šį testavimą. Jų teigimu, rezultatai nėra tikslūs, nes moksleiviai diagnostinio vertinimo metu patiria didelį nerimą, stresą, yra per jauni savarankiškai įsiskaityti.

Išnagrinėjus tyrimo duomenis, galima numatyti tolimesnę tyrimo eigą. Siekiant pradinio ugdymo kokybės tobulinimo bendrojo ugdymo mokykloje, vertinga puoselėti visų švietimo institucijos darbuotojų bendravimą ir bendradarbiavimą. Tęsiant aktyvų pradinio ugdymo kokybės tobulinimą, būtų naudinga bendrauti ir bendradarbiauti tarp bendrojo ugdymo mokyklų. Galima daryti prielaidą, kad tarpmokyklinė gerosios patirties ar priimtų sprendimų sklaida suteiktų daugiau naudingos informacijos ir idėjų, kaip tobulinti pradinio ugdymo kokybę remiantis diagnostinių testų rezultatais.

Vertinant savo, kaip tyrėjo vaidmenį, buvo vertinga tirti pasirinktą temą, pagilinti teorines žinias bei analizuoti empirinius tyrimo duomenis. Tyrimo respondentų atsakymai buvo ir džiuginantys, ir netikėti. Nustebino, kad nemaža Lietuvos pradinių klasių pedagogų dalis priešiška nusiteikę diagnostinių testų vykdymui. Galima daryti prielaidą, kad yra būtinybė tobulinti diagnostinius testus ir rezultatų ataskaitų pateikimą viliantis, jog pedagogai ras būdų kaip juos panaudoti.

IŠVADOS

Išanalizavus teorinę literatūrą, galima teigti, kad:

1. Pradinio ugdymo kokybė yra vienas iš mokyklos prioritetų. Pradinio ugdymo kokybę lemia daugybę veiksnių – psichologinė moksleivio ir pradinio ugdymo pedagogo būklė, mokymo(si) aplinka, mokymosi priemonės, pedagogo kompetencijos, moksleivio asmeninės savybės, ugdymo prieinamumas, diegiamos informacinės technologijos, pedagogų mokymai, metodinė medžiaga pedagogams.
2. Siekiant pradinio ugdymo kokybės tobulinimo bendrojo ugdymo mokykloje, vertinga puoselėti visų švietimo institucijos darbuotojų bendravimą ir bendradarbiavimą. Supažindinti ir aptarti mokyklos misiją, viziją, pradinio ugdymo kokybės sampratą, ankstyvojo diagnostinio vertinimo eigą, paskirtį, pasirinktas priemones ugdymo kokybei užtikrinti ir gerinti. Užtikrinti svarbios informacijos prieinamumą ir aiškumą.
3. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas 2 klasėje vertingas savo grįžtamąja informacija, kuri suteikiama švietimo bendruomenei. Matydami moksleivių rezultatus, pradinių klasių pedagogai ir mokyklų vadovai sužino moksleivių mokymosi lygį, spragas. Remiantis rezultatais gali suteikti individualią pagalbą, koreguoti tolimesnį ugdymą, skirti papildomų užduočių, keisti mokymo metodus, mokymosi medžiagą.

Išanalizavus empirinio tyrimo duomenis, galima teigti, kad:

4. Didžioji pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų dalis diagnostinį testavimą 2 klasėje vertina teigiamai. Labiausiai ankstyvajame diagnostiniame vertinime išskiria grįžtamosios informacijos svarbą stebėsenai ir planavimui, dėmesį individualiems moksleivių ugdymosi poreikiams ir laiku suteikiamą paramą, individualios pažangos stebėjimą.
5. Pradinių klasių pedagogai ugdymo kokybę tobulina likviduojant pradinių klasių moksleivių mokymo(si) spragas, pateikiant papildomas užduotis, koreguojant tolimesnį moksleivių mokymosi procesą, ieškant naujų ir efektyvių mokymo(si) metodų spragoms likviduoti. Daug dėmesio skiria diagnostinių testų ataskaitoms aptarti ir analizuoti mokyklos metodinėse grupėse, su mokyklos administracija, kolegomis, moksleiviais ir jų tėvais.
6. Tyrimo duomenys parodė, kad dalis pradinių klasių pedagogų turi skirtingų priežasčių nesivadovauti diagnostinių testų rezultatais tobulinant pradinio ugdymo kokybę.

Pedagogai teigia žinantys moksleivių gebėjimus ir naujos grįžtamosios informacijos iš diagnostinių testų ataskaitų negaunantys. Taip pat nurodė tokius veiksnius kaip „Konkurencija“, „Vertės trūkumas“, „Fizinio parengtumo stoka“, „Psichologinis diskomfortas“.

7. Mokyklų vadovams diagnostinių testų vykdymas yra vertingas ir teikiantis naudingos informacijos administruojant ir planuojant tolimesnį pradinį ugdymą. Gautą informaciją mokyklos bendruomenė kruopščiai perdirba: aptaria ir analizuoja, koreguoja ugdymo planą, organizuoja moksleiviams pagalbą, į pagalbą įsitraukia kitų sričių specialistai, numato pedagogų kompetencijų tobulinimo galimybes, pagalbos moksleiviams būdus, bendradarbiaujama su pradinių klasių pedagogais, moksleiviais ir jų tėvais.
8. Tyrimo respondentai abejoja ar tęsti ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje. Galima daryti prielaidą, kad diagnostinių testų rezultatai teikia minimalią naują arba patvirtina jau žinomą informaciją.
9. Išsikelta hipotezė pasitvirtina tik iš dalies, nes į diagnostinių testų rezultatus tobulinant pradinio ugdymo kokybę atsižvelgia ne visi pradinių klasių pedagogai. Dalis respondentų teigė, kad į diagnostinių testų rezultatus, tobulinant pradinio ugdymo kokybę, visiškai neatsižvelgia.

REKOMENDACIJOS

Remiantis teorinio ir empirinio tyrimų rezultatais galima išskirti rekomendacijas, kaip efektyviau tobulinti pradinio ugdymo kokybę, remiantis diagnostinių testų rezultatais.

1. Norint išvengti konkurencijos moksleivių tarpe, tikslinga mažiau taikyti konkurencinių mokymo(si) metodų, teikiant pirmenybę bendradarbiavimu grįstiems metodams ir savarankiškam, individualiam mokymuisi. Tai reiškia, kad organizuojant mokymo(si) procesą, ypač vertinga remtis humanizmo, demokratijos, objektyvumo principais. O aptariant diagnostinių testų rezultatus, svarbu nelyginti moksleivių rezultatų tarpusavyje.
2. Norint išvengti konkurencijos pradinių klasių pedagogų, mokyklų vadovų, švietimo institucijų tarpe, tikslinga diagnostinių testų ataskaitose neteikti palyginamosios informacijos su klasės, mokyklos ir Lietuvos moksleivių rezultatais.
3. Mokyklos vadovai, siekdami aukštos pradinio ugdymo kokybės, turėtų užtikrinti periodišką pradinių klasių pedagogų pamokų stebėjimą, raginti pedagogus dalintis gerąja patirtimi dalyvaujant vienas kito pamokose, organizuojant pamokas kartu.
4. Mokyklų vadovai, siekdami aukštos pradinio ugdymo kokybės, turėtų daugiau dėmesio skirti pradinių klasių pedagogų kvalifikacijos kėlimui. Rekomenduojama organizuoti bendrus mokymus moksleivių atostogų metu, išvažiuojamuosius mokymus, netradicines patirčių dienas.

LITERATŪROS ŠALTINIAI

1. Adomaitienė, R. (2015). *Visuotinės kokybės vadyba*. Mokymo medžiaga skiriama kokybės vadybos ištęstinės studijų programos II kurso magistrantams. Vilnius: Vilniaus Universitetas.
2. Balevičienė, S. (2013). *Švietimo kokybė*. Vilnius: „Lodvila“. [Žiūrėta 2020-04-05]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf>
3. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
4. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
5. Бююль, А., Цефель П. (2002). *SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей*. СПб.: ООО „ДиасофтЮП“.
6. Dikavičius, V., Stoškus, S. (2003). *Visuotinės kokybės vadyba*. Kaunas: Technologija.
7. Duknytė, R., Valavičienė, N. (2019). *EBPO PISA 2018: Rezultatai ir tendencijos*. [Žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2306_8770b812f802657fab599b26ecb77ca3.pdf>
8. Duoblienė, L. (2006). *Šiuolaikinio ugdymo filosofija*. Vilnius: Tyto alba.
9. Duoblienė, L., Bulajeva, T. (2008). *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai – kokybiško ugdymo garantas?* Vilnius: Acta Paedagogica Vilnensia. [Žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367160853757/J.04~2008~1367160853757.pdf>>
10. Education 2030 Framework for Action (2017). *The impact of education quality on development goals*. [Žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <http://www.unesco.org/education/gmr_download/chapter2.pdf>
11. Eidukaitienė, V. (2012). *Kokybės vadyba*. Mokymo(si) rinkinys. Marijampolė: Piko Valanda.
12. Eurydice (2018). *Lifelong Learning Strategy*. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-44_en>
13. Europos Bendrijų Komisija (2005). *Europos parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų*. Briuselis. [Žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą:

[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2005\)0548/com_com\(2005\)0548_lt.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0548/com_com(2005)0548_lt.pdf)

14. Fvalatkie Vlasceanu, L., Grunberg, L., Parlea, D. (2004). *Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and definitions*. UNESCO European Center for Higher Education. [Žiūrėta 2020-02-21]. Prieiga per internetą: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000134621>
15. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas.
16. Gražulienė, S. (2015). Diagnostinis mokymosi pasiekimų vertinimas. *Standartizuotų mokinių pasiekimo vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas, II etapas*. Vilnius.
17. Gudynas, P. (2017). *NMPP duomenų rinkimo ir panaudojimo planavimas: galimos strategijos*. Vilnius.
18. Gudynas, P., Uginčienė, E. (2006). *UNESCO "Švietimo visiems" ugdymo kokybės gerinimo politikos aktualumas Lietuvoje*. Vilnius: Acta paedagogica Vilnensia. [Žiūrėta 2020-03-10]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367162676371/> >
19. Gumuliauskienė, A., Smilgienė, J. (2010). *Ugdymo kokybės kaip švietimo politikos prioriteto raiška bendrojo lavinimo mokyklų strateginiuose planuose*. Nr. 15 (2), 146-160. [Žiūrėta 2020-02-18]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367177720443/J.04~2010~1367177720443.pdf>
20. Harvey, L., Green, D., (1993). *Defining quality. Assessment and Evaluation in Higher Education*, 7.
21. Hopkins, D., Ainscow M., West, M. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas*. Vilnius: Tyto alba.
22. Jarienė, R. (2003). *Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis pagrįsta profesinė praktika*. Vilnius: Garnelis. [Žiūrėta 2020-02-27]. Prieiga per internetą: http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/Moduliai/III_modulis/Skaitiniai/1_1_mokymosi_teorijos.pdf
23. Hattie, J. (2015). *What doesn't work in education: the politics of distraction*. [Žiūrėta 2020-02-11]. Prieiga per internetą: https://www.pearson.com/content/dam/corporate/global/pearson-dot-com/files/hattie/150602_DistractonWEB_V2.pdf
24. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.

25. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vadovėlis. Ketvirtasis leidimas. Šiauliai: Lucilijus.
26. Kokybės užtikrinimo vadovas. (2006). Kaunas.
27. Lamanauskas, V. (2009). *Nuo kokybės valdymo prie valdymo kokybės: sisteminis požiūris*. Šiauliai: Šiaulių Universitetas. [Žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/profile/Vincentas_Lamanauskas/publication/319619293_FROM_QUALITY_MANAGEMENT_TO_MANAGING_QUALITY_SYSTEMIC_APPROACH/links/59b5313e458515a5b4937c5f/FROM-QUALITY-MANAGEMENT-TO-MANAGING-QUALITY-SYSTEMIC-APPROACH.pdf>
28. Leonavičienė, T. (2006). *SPSS programų paketo taikymas statistiniuose tyrimuose*. Vilnius: Vilniaus Pedagoginio Universiteto leidykla.
29. Lietuvių kalbos žodynas. (2018). [Žiūrėta 2020-05-08]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkz.lt/>>
30. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. (2003). [Žiūrėta 2019-11-05]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/ugdymo-programos-archyvas/Programos2003.pdf>>
31. Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerija. (1992). *Lietuvos švietimo koncepcija*. Vilnius: Leidybos centras. [Žiūrėta 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/koncepcija1.htm>>
32. Lietuvos Respublikos Seimas. (2005). *Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-04-12]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.249299/asr>>
33. Lietuvos Respublikos Seimas. (2008). *Dėl Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijos patvirtinimo*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022?jfwid=q86m1vx7v>>
34. Lietuvos Respublikos Seimas. (2008). *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.329216>>
35. Lietuvos Respublikos Seimas. (2011). *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-17]. Prieiga per internetą: <<https://www.infolex.lt/ta/54723>>
36. Lietuvos Respublikos Seimas. (2012). *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*. Vilnius: Leidybos centras. [Žiūrėta 2020-04-18]. Prieiga per internetą: <<https://www.docdroid.net/OHqeBsc/lietuva2030.pdf#page=4>>

37. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2019). *Savokos ir terminai*. Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra. [Žiūrėta 2020-04-01]. Prieiga per internetą: <<https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Savokos-ir-terminai.aspx>>
38. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). *Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf>
39. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2015). *Geros mokyklos koncepcija*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-15]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>>
40. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. sausio 4 d. įsakymas Nr. V-6. (2017). *Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas*. [Žiūrėta 2020-04-18]. Prieiga per internetą: <https://www.egzaminai.lt/failai/6589_NMPP_patvirtintas_SMM_2017.pdf>
41. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2007). *Mokytojų profesijos kompetencijos aprašas*. Vilnius. [Žiūrėta 2012-02-20]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>>
42. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2007). *Dėl Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašo patvirtinimo*. Vilnius. [Žiūrėta 2012-02-23]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_bin?p_id=340885>
43. Low-Performing Students. (2016). *Why They Fall Behind and How To Help Them Succeed*. [Žiūrėta 2020-03-21]. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/publications/low-performing-students-9789264250246-en.htm>>
44. Luobikienė, I. (2010). *Sociologinių tyrimų metodika*. Mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.
45. Martišauskienė, E. (2008). *Ugdomojo mokymo retrospektyva ir dabartis (V. Rajecko „Ugdomojo mokymo“ ir konstruktyvizmo paralelės)*. Vilnius: Vilniaus Pedagoginio Universiteto leidykla. [Žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367163711722/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>
46. Martišauskienė, D., Trakšėlysis, K. (2013). *Švietimo politikos, ugdymo kokybės ir paslaugų vartotojo poreikių tenkinimo sąlygos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institutas. [Žiūrėta 2020-03-22]. Prieiga per internetą:

<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2013~1390744637066/J.04~2013~1390744637066.pdf>

47. Martišauskienė, D., Trakšelys, K. (2016) *Švietimo paslaugų kokybės valdymo kontūrai: efektyvumas, rezultatyvumas, naudingumas, prieinamumas*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
48. Misiūnas, M., Žibėnienė, G., Stravinskienė, I., Saulėnas, A., Rožnienė, D., Kizienė, J., Ramanauskaitė, A. (2007). *Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
49. Montessori, M. (2014). „*The Montessori Method*“. [Žiūrėta 2020-02-26]. Prieiga per internetą:
https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=LTLwAQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=M.+Montessori&ots=PtYPA0hB4T&sig=XR6YsJNBIM3eJ9KaVEc2gMmvWh0&redir_esc=y#v=onepage&q=M.%20Montessori&f=false
50. Melnikė, E. (2017). *Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo (NMPP) vykdymo tvarka*. Vilnius: Nacionalinių egzaminų centras. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą:
<https://docs.google.com/presentation/d/1jZdLPeLrwuw6gnMLWRw-sX4bo4tXcahsF36nN5z7JRg/edit?usp=sharing>
51. Nacionalinė švietimo agentūra. (2019). *Mokinių akademinų gebėjimų atpažinimo ir jų ugdymo kokybės plėtra*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą:
<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departamentas/projektai/mokiniu-akademiniu-gebejimu-atpazinimo-ir-ju-ugdymo-kokybes-pletra-nr-09-2-2-esfa-v-707-01-0001/>
52. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. (2011). *Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė*. Vilnius: UAB „Draugų studija“. [Žiūrėta 2020-04-05]. Prieiga per internetą:
<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/NMVA-metinis-pranesimas2011.pdf>
53. Nacionalinių egzaminų centras. (2015). *Standartizuoti testai profilaktinių sveikatos tikrinimų atitikimo švietime. Kokias ataskaitas gauna mokiniai ir jų tėvai, mokytojai, mokyklos?* Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą:
http://www.nec.lt/failai/5993_Standartizuoti_testai_Svietimo_Naujienos_2015.04.pdf
54. Nacionalinis egzaminų centras. (2017). *Pirls 2016 - Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-22]. Prieiga per internetą:
https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/1708_5d641f21e1ee7b0c65ae191b13de90c2.pdf
55. Nacionalinis egzaminų centras. (2019). *Nacionaliniai NMPT ir tarptautiniai tyrimai: timss, pirls, iccs, pisa, talis*. [Žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <https://nec.lt/9/>

56. Nacionalinis egzaminų centras. (2015). *Standartizuoti testai – profilaktinių sveikatos tikrinimų atitikimo švietime*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-09]. Prieiga per internetą: <http://www.nec.lt/failai/5994_Svietimo_naujienoms_Bendra_info_apie_ST_2015.pdf>
57. Nerys, R. (2020). *Assessment and testing in primary education (England)*. [Žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <<https://dera.ioe.ac.uk/34942/1/CBP-7980.pdf>>
58. OECD. (2013). *PISA 2012 Results: Excellence Through Equity: Giving Every Student the Chance to Succeed (Volume II)*. [Žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264201132-en>>
59. Partanen, A. (2011). *What Americans Keep Ignoring About Finland's School Success*. [Žiūrėta 2020-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.theatlantic.com/national/archive/2011/12/what-americans-keep-ignoring-aboutfinlands-school-success/250564/>>
60. Paurienė, L., Vaičiūnaitė, D. (2013). *Lietuvos švietimas Europos švietimo siekių kontekste*. Vilnius: UAB „Lodvila“. [Žiūrėta 2020-04-09]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Lietuvos-svietimas-Europos-svietimo-siekiu-kontekste-2013-11.pdf>
61. Penninckx, M. (2020). *Quality education without central examinations: The case of Flanders*. Belgium. [Žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0892020619881045>>
62. Pollard, A. (2002). *Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis pagrįsta profesinė praktika*. Vilnius: Garnelis.
63. Popham, J. (1999). *Why Standardized tests don't measure educational quality*. [Žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/mar99/vol56/num06/Why-Standardized-Tests-Don%27t-Measure-Educational-Quality.aspx>>
64. Rasimavičienė, D., Kizienė, J., Žibėnienė, G. (2004). *Profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas*. Konferencijos pagal Phare 2001 projektą „Kvalifikacijos standartų sistema“ medžiaga. Vilnius.
65. Roser, M., Nagdy, M., Ortiz-Ospina, E. (2015). *Quality of Education*. [Žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <<https://ourworldindata.org/quality-of-education#citation>>
66. Ruževičius, J. (2013). *Gyvenimo kokybė*. Vilnius: UAB „Kvalitetas“. [Žiūrėta 2020-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.kvalitetas.lt/index.php?id=716>>
67. Sakadolskienė, E. (2015). *Ar konkurencija lemia švietimo kokybę?* Vilnius: UAB „Lodvila“. [Žiūrėta 2020-03-02]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_SPA-2015-sausis-Nr4-128.pdf>

68. Scheltens, F., Hollenberg-Vos, J., Limpens, G., Stolwijk, R. (2020). *Testing in Mathematics Education in the Netherlands*. The Netherlands. [Žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-33824-4_16.pdf>
69. Simonaitienė, B. (2007). *Mokyklos – besimokančios organizacijos vystymas*. Kaunas: Technologija.
70. Serafinas, D. (2011). *Kokybės vadybos teorijos praktinis taikymas*. Vilnius: VU.
71. SPSS Pagalba. *Kaip naudotis SPSS programa*. Konsultavimo agentūra, Vilnius. [Žiūrėta 2020-03-25]. Prieiga per internetą: <<http://spsspagalba.lt/kaip-naudotis-spss-programa>>
72. Skripkienė, R. (2016). *Ankstyvasis diagnostinis vertinimas esminė mokymosi nesėkmių prevencijos prielaida*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/02_Sv-Panorama-357.pdf>
73. Švietimo aprūpinimo centras. (2008). *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika I dalis*. Vilnius: UAB „Logotipas“.
74. Švietimo ir mokslo ministerija. (2016). *Kodėl ir kaip keičiame mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą bendrajame ugdyme*. Vilnius: UAB „Lodvila“ . [Žiūrėta 2020-04-04]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/tyrimai_ir_analizes/Kaip%20kei%C4%8Diame%20vertinimo%20sistem%C4%85_GALUTINIS.pdf>
75. Švietimo ir mokslo ministerijos. (2018). *Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybė*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2019/04/Bendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-veiklos-kokyb%C4%971-1.pdf>>
76. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2008). *Bendroji pradinio ugdymo programa*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-01-15]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/1_pradinio%20ugdymo%20bendroji%20programa.pdf>
77. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2013). *Ugdymo proceso organizavimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose (programos, vadovėliai ir kt.)*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/web/lt/Ugdymo_proceso_org_LT_bendro_lavinimo_mokyklose_programos_vadoveliai>
78. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2013). *Ugdymo programos*. Vilnius. [žiūrėta 2019-03-14]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/web/lt/pedagogams/ugdymas/ugdymo_prog>

79. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2014). *Tarptautiniai tyrimai*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-02]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/web/lt/teisine-inforamcija/tyrimai-analizes/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai>>
80. Tharmaseelan, N. (2007). *Tertiary Education in Sri Lanka: Issues and Challenges*. Šri Lanka: Jaffna Universitetas. [Žiūrėta 2020-04-12]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/44279664_Tertiary_Education_in_Sri_Lanka_Issues_and_Challenges>
81. Ugdymo sodas. (2020). *Pradinis ugdymas*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą: <<https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/prad>>
82. Ugdymo sodas. (2020). *Pradinių klasių mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo metodinės rekomendacijos*. Vilnius. [Žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą: <<https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/prad/med=99/434>>
83. Valstybės kontrolė. (2017). *2017 metų veiklos ataskaita*. Vilnius: Audito plėtros departamentas.
84. Vingelienė, S., Gudynas, P., Bigelienė, D., Melnikė, E., Davolytė, J., Skripkienė, R. (2019). *2018 m. nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo rezultatai, duomenų analizės išvados ir rekomendacijos*. Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras.
85. Želvys, R. (2014). *Mokyklų savarankiškumas ir ugdymo kokybė Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
86. Žydžiūnaitė, V. (2011). *Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos valstybinė kolegija. [Žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/filai/ESFproduktai/2012_Baigiamojo_darbo_metodologija.pdf>

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Kokybės sampratos pagal D. Martišauskienę, K. Trakšelių (2016), Kokybės užtikrinimo vadovą (2006).....	10
2 lentelė. Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo vizija ir iššūkiai (Gudynas, 2017).....	25
3 lentelė. Tyrime dalyvavusių pradinio ugdymo pedagogų demografiniai duomenys (N=152)...	31
4 lentelė. Tyrime dalyvavusių mokyklų vadovų demografiniai duomenys (N=30).....	32
5 lentelė. Pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų nuomonė apie ankstyvąją diagnostinį vertinimą 2 klasėje (N=182).....	34
6 lentelė. Pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų nuomonė apie diagnostinius testus ir ataskaitas (N=182).....	36
7 lentelė. Pradinių klasių pedagogų ir mokyklų vadovų asmeninės patirtys organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą (N=182).....	38
8 lentelė. Darbo būdai, kuriais pradinių klasių pedagogai tobulina pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=65).....	39
9 lentelė. Priežastys, kodėl pradinių klasių pedagogai nesiremia diagnostinių testų rezultatais tobulinant pradinio ugdymo kokybę savo klasėje (N=65).....	42
10 lentelė. Priemonės, kurių imasi mokyklų vadovai tobulindami pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=20).....	44

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Europos visuotinis kokybės užtikrinimo modelis (Adomaitienė, 2015)	11
2 pav. Detalusis formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo modelis (Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija, 2008).....	12
3 pav. Bendrosios kompetencijos	13
4 pav. Esminių dalykinių ir bendrųjų kompetencijų ryšiai	14
5 pav. Švietimo kokybės samprata UNESCO požiūriu (Balevičienė, 2013)	18
6 pav. 2 klasės moksleivių mokymosi pasiekimų diagnostinio vertinimo skalė	22
7 pav. Mokyklos išvestų rodiklių pavyzdys „Voratinklis“	25
8 pav. 2 klasės rezultatai ir jų kaita pagal testuojamas ugdymo turinio sritis (Vingelienė ir kt., 2018).....	27

PRIEDAI

2017 metų diagnostinio testo ataskaitos pavyzdys

(https://www.nec.lt/failai/6929_2_kl._mokinio_profilis_NMPP.pdf)

Mokykla
Klasė
Mokinys

X mokykla
2a klasė
PAVARDENIS VARDENIS (29999001)

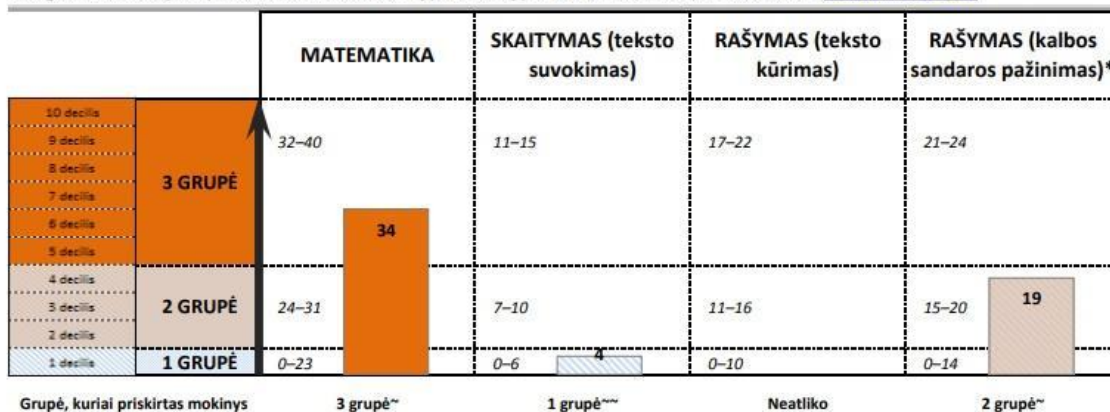

Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas (NMPP) 2017 m. Mokinio ataskaita

Šioje ataskaitoje mokinio pasiekimai lyginami:

- su klasės, kurioje jis / ji mokosi, mokinių vidutiniais rezultatais (diagramose nurodytas klasės pavadinimas);
- su mokyklos, kurioje jis / ji mokosi, mokinių vidutiniais rezultatais (diagramose nurodytas pavadinimas – Mokykloje);
- su visų NMPP 2017 m. atlikusių mokinių vidutiniais rezultatais (diagramose – NMPP 2017 m. dalyvavusiose mokyklose).

Daugiau informacijos apie Nacionalinius mokinių pasiekimų patikrinimus (NMPP) rasite adresu <http://nec.lt/342/>

Diagramoje stulpeliais parodyta, kurio dalyko kiek iš viso taškų surinko mokinys ir kuriai grupei jis priskiriamas.

Mokiniai į grupes suskirstyti, remiantis 2017 metų NMPP testų rezultatų deciliais.

Deciliai yra gaunami į dešimt lygių dalių padalijus eilę, kurią sudaro mokiniai, išdėstyti jų surinktų taškų sumos didėjimo tvarka. Pirmajam deciliui priskiriamas dešimtadalis mokinių, surinkusių mažiausiai taškų, dešimtajam – dešimtadalis, surinkusių daugiausiai taškų.

1 grupė (1 decilis). Pirmajai grupei priskiriamas dešimtadalis mokinių, surinkusių mažiausiai taškų.

2 grupė (2–4 deciliai). Antrajai grupei priskirti mokiniai, kurie pagal pasiektus rezultatus priklauso 2, 3 ar 4 deciliui.

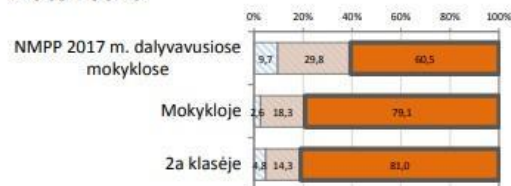
3 grupė (5–10 deciliai). Trečiajai grupei priskirti mokiniai, kurie pagal pasiektus rezultatus priklauso 5, 6, 7, 8, 9 ar 10 deciliui.

[~] Mokinys mokosi pagal individualizuotą/pritaikytą programą ir užduotis atliko tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir kiti mokiniai.

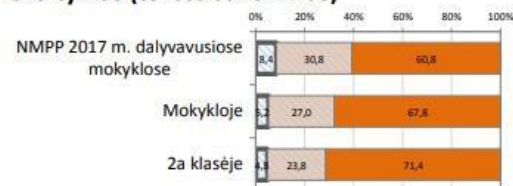
^{~~} Mokinys mokosi pagal individualizuotą/pritaikytą programą ir atliko pagal poreikius pritaikytas užduotis

Mokinių pasiskirstymas pagal grupes

Matematika

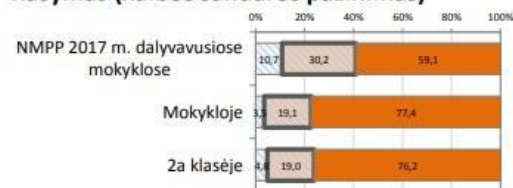
Skaitymas (teksto suvokimas)

Rašymas (teksto kūrimas)

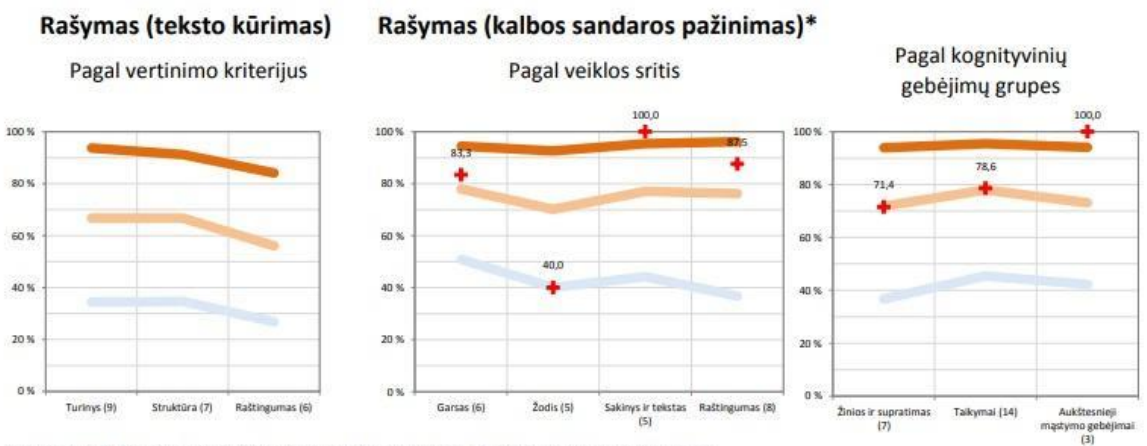
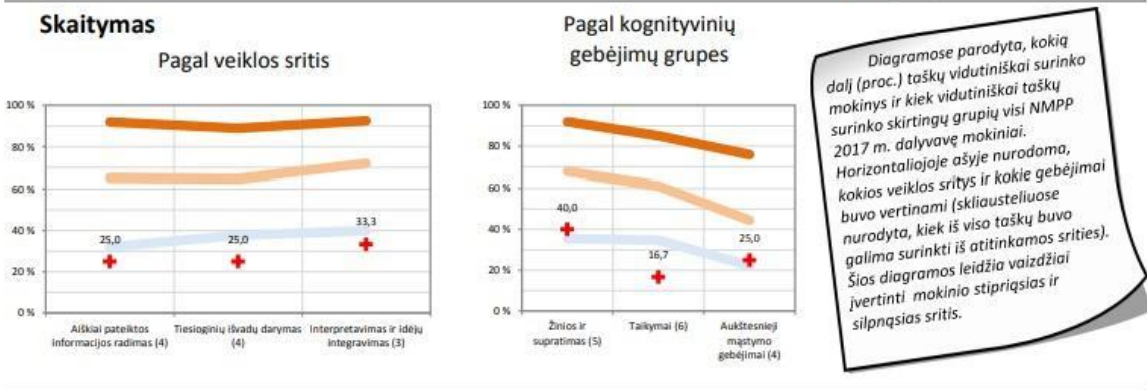
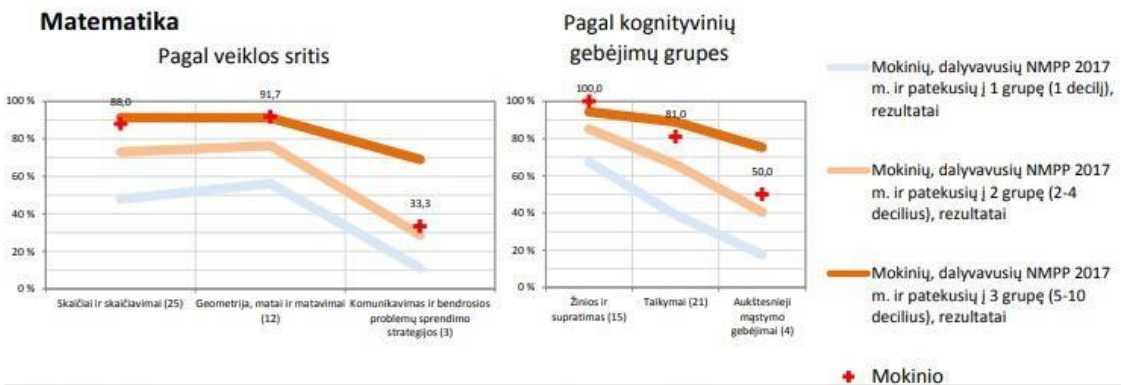
Rašymas (kalbos sandaros pažinimas)*

1 grupė 2 grupė 3 grupė Grupė, kuriai priskirtas mokinys

*Rašymo testo kalbos sandaros pažinimo dalį atliko tik mokyklų lietuvių mokomąja kalba mokiniai.

Mokinių surinktų taškų dalis (proc.) pagal dalyko ugdymo turinio arba veiklos sritis ir kognityvinių gebėjimų grupes

Gerbiami mokyklų pedagogai,

Esu Šiaulių universiteto, Edukologijos magistrantūros (specializacija: švietimo kokybės vadyba) II kurso studentė Olga Panko ir atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti, kaip diagnostinių testų rezultatai tobulina pradinio ugdymo kokybę bendrojo ugdymo mokykloje. Jūsų atsakymai į anketos klausimus yra labai svarbūs. Ši anketa yra anoniminė. Gauti tyrimo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami magistro darbe. Jums tinkamą atsakymo variantą pažymėkite „x“.

1. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, išreiškiant Jūsų nuomonę į ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas skatina siekti geresnių mokymosi pasiekimų -ir pažangos nuo pat pirmųjų metų mokykloje.					
2. Atkreipia dėmesį į pirmąjį pradinio ugdymo programos koncentrą (1–2 kl.) ir kalbinio bei matematinio raštingumo pagrindus.					
3. Skatina domėtis ankstyvąja mokymosi pasiekimų diagnostika.					
4. Skatina atsižvelgti į individualius mokinių ugdymosi poreikius ir laiku suteikti tinkamą paramą.					
5. Skatina atsakingai kurti mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.					
6. Padeda tobulinti pradinio ugdymo kokybę.					
7. Skatina mokytojus pateikti kuo suprantamiau visą ugdymo turinį - ir žinias, ir gebėjimus.					
8. Leidžia stebėti mokinių individualią pažangą longitudiškai (tęstinai).					
9. Informuoja ir įtraukia tėvus bei visuomenę į švietimo sprendimų priėmimą.					
10. Teikia geresnę diagnostinę ir formuojamojo vertinimo informaciją.					
11. Spartina ugdymo turinio kaitą.					
12. Teikia grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus.					

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
13. Tobulina moksleivių mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras.					
14. Renka duomenis ugdymo kokybei gerinti.					
15. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas – mokymosi sunkumų, problemų ir nesėkmių prevencija.					
Kita (įrašykite):					

2. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, išreiškiant Jūsų nuomonę į diagnostinius testus ir ataskaitas.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Diagnostiniai testai - profilaktinis pasiekimų tikrinimas švietime (kaip analogiškas profilaktiniam sveikatos tikrinimui).					
2. Diagnostiniai testai nustato moksleivio žinių ir gebėjimų spragas.					
3. Šališkai įvertina moksleivių žinias ir gebėjimus.					
4. Yra reikalingas įrankis nustatantis moksleivių žinias ir gebėjimus.					
5. Skatina siekti geresnių ugdymo rezultatų.					
6. Yra naudingi ir reikalingi moksleiviams.					
7. Diagnostinių testų rezultatai yra vertingi klasių mokytojams (-oms).					
8. Diagnostinių testų ataskaitos yra informatyvios, išsamios.					
9. Diagnostinių testų ataskaitos galėtų būti informatyvesnės, išsamesnės.					
10. Diagnostinių testų ataskaitos yra naudingos organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.					
11. Diagnostinių testų ataskaitos tiksliai nurodo, kuriems mokiniams reikalinga mokymosi pagalba.					
12. Diagnostinių testų ataskaitos aprūpina mokytojus ir mokyklas grįžtamojo ryšio informacija stebėsenai ir planavimui.					

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
Kita (įrašykite):					

3. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, nurodant savo asmenines patirtis organizuojant tolimesnę moksleivių ugdymą.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Pritariate diagnostinių testų vykdymui 2 klasėje.					
2. Diagnostinių testų vykdymui ruošiatės iš anksto.					
3. Diagnostinių testų rezultatus ir išvadas aptariate metodinėse grupėse, su kolegomis.					
4. Kartu su kolegomis ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.					
5. Individualiai ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.					
6. Mokyklos administracija pateikia būdų kaip tobulinti ugdymo kokybę.					
7. Jums pakanka grįžtamosios informacijos apie moksleivių mokymosi spragas.					
8. Jūs pageidautumėte daugiau papildomos metodinės medžiagos kaip užpildyti moksleivių mokymosi spragas.					
Kita (įrašykite):					

4. Kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais?

Irašykite:

5. Bendra informacija apie Jus.

Jūsų lytis:	☐ Vyras ☐ Moteris	Jūsų amžius:	☐ iki 25 m. ☐ 25-35 m. ☐ 35-45 m. ☐ 45-55 m. ☐ 55 m. ir daugiau
Jūsų pedagoginio darbo stažas:	☐ iki 5 m. ☐ 5-10 m. ☐ 10-20 m. ☐ 20-30 m. ☐ 30-40 m. ☐ 40 m. ir daugiau	Jūsų kvalifikacinė kategorija:	☐ Pedagogas (-ė) ☐ Vyr. pedagogas (-ė) ☐ Pedagogas metodininkas (-ė) ☐ Ekspertas (-ė)
Kokio tipo mokykloje dirbate?	☐ Pradinė ☐ Pagrindinė ☐ Vidurinė ☐ Progimnazija ☐ Kita (<i>įrašykite</i>)	Jūsų mokykla yra:	☐ Mieste ☐ Rajono miestelyje ☐ Kaime

Dėkoju už atsakymus :)

Gerbiami mokyklų vadovai,

Esu Šiaulių universiteto, Edukologijos magistrantūros (specializacija: švietimo kokybės vadyba) II kurso studentė Olga Panko ir atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti, kaip diagnostinių testų rezultatai tobulina pradinio ugdymo kokybę bendrojo ugdymo mokykloje. Jūsų atsakymai į anketos klausimus yra labai svarbūs. Ši anketa yra anoniminė. Gauti tyrimo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami magistro darbe. Jums tinkamą atsakymo variantą pažymėkite „x“.

1. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, išreiškiant Jūsų nuomonę į ankstyvąjį diagnostinį vertinimą 2 klasėje.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas skatina siekti geresnių mokymosi pasiekimų -ir pažangos nuo pat pirmųjų metų mokykloje.					
2. Atkreipia dėmesį į pirmąjį pradinio ugdymo programos koncentrą (1–2 kl.) ir kalbinio bei matematinio raštingumo pagrindus.					
3. Skatina domėtis ankstyvąja mokymosi pasiekimų diagnostika.					
4. Skatina atsižvelgti į individualius mokinių ugdymosi poreikius ir laiku suteikti tinkamą paramą.					
5. Skatina atsakingai kurti mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.					
6. Padeda tobulinti pradinio ugdymo kokybę.					
7. Gerina moksleivių pasiekimus.					
8. Skatina mokytojus pateikti kuo suprantamiau visą ugdymo turinį - ir žinias, ir gebėjimus.					
9. Leidžia stebėti mokinių individualią pažangą longitudinaliai (tęstinai).					
10. Informuoja ir įtraukia tėvus, visuomenę į švietimo sprendimų priėmimą.					
11. Teikia geresnę diagnostinę ir formuojamojo vertinimo informaciją					
12. Spartina ugdymo turinio kaitą.					
13. Teikia grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus.					

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
14. Padeda tobulinti moksleivių mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras.					
15. Renka duomenis ugdymo kokybei gerinti.					
16. Ankstyvasis diagnostinis vertinimas – mokymosi sunkumų, problemų ir nesėkmių prevencija.					
Kita (įrašykite):					

2. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, išreiškiant Jūsų nuomonę į diagnostinius testus ir ataskaitas.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Diagnostiniai testai - profilaktinis pasiekimų tikrinimas švietime (kaip analogiškas profilaktiniam sveikatos tikrinimui).					
2. Diagnostiniai testai nustato moksleivio žinių ir gebėjimų spragas.					
3. Skatina moksleivių tobulėjimą.					
4. Šališkai įvertina moksleivių žinias ir gebėjimus.					
5. Yra reikalingas įrankis nustatantis moksleivių žinias ir gebėjimus.					
6. Skatina siekti geresnių ugdymo rezultatų.					
7. Yra naudingi ir reikalingi moksleiviams.					
8. Diagnostinių testų rezultatai yra naudingi administruojant, planuojant tolimesnį pradinį ugdymą.					
9. Diagnostinių testų ataskaitos yra informatyvios, išsamios.					
10. Diagnostinių testų ataskaitos galėtų būti informatyvesnės, išsamesnės.					
11. Diagnostinių testų ataskaitos yra naudingos organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.					
12. Diagnostinių testų ataskaitos tiksliai nurodo, kuriems mokiniams reikalinga mokymosi pagalba.					
13. Diagnostinių testų ataskaitos aprūpina					

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
mokytojus ir mokyklas grįžtamojo ryšio informacija stebėsenai ir planavimui.					
Kita (įrašykite):					

3. Pažymėkite kiekvieną teiginį „x“, nurodant savo asmenines patirtis organizuojant tolimesnį moksleivių ugdymą.

TEIGINIAI	Visiškai nesutinku	Ko gero nesutinku	Ko gero sutinku	Visiškai sutinku	Neturiu nuomonės
1. Pritariate diagnostinių testų vykdymui 2 klasėje.					
2. Diagnostinių testų vykdymui ruošiatės iš anksto.					
3. Diagnostinių testų rezultatus ir išvadas aptariate metodinėse grupėse, su kolegomis.					
4. Kartu su kolegomis ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.					
5. Individualiai ieškote būdų tobulinti moksleivių ugdymo kokybę.					
6. Mokyklos administracija koreguoja pradinį ugdymą atsižvelgiant į diagnostinių testų rezultatus.					
7. Jums pakanka grįžtamosios informacijos apie moksleivių mokymosi spragas.					
8. Jūs pageidautumėte daugiau papildomos metodinės medžiagos kaip užpildyti moksleivių mokymosi spragas.					
Kita (įrašykite):					

4. Kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais?

Irašykite:

5. Bendra informacija apie Jus.

Jūsų lytis:	☐ Vyras ☐ Moteris	Jūsų amžius:	☐ iki 25 m. ☐ 25-35 m. ☐ 35-45 m. ☐ 45-55 m. ☐ 55 m. ir daugiau
Jūsų kaip vadovo stažas:	☐ iki 5 m. ☐ 5-10 m. ☐ 10-20 m. ☐ 20-30 m. ☐ 30-40 m. ☐ 40 m. ir daugiau	Jūsų pareigos:	☐ Mokyklos direktorius (-ė) ☐ Mokyklos pavaduotojas (-a) ugdymui ☐ Skyriaus vedėjas (-a) ☐ Kita (<i>įrašykite</i>)
Kokio tipo mokykloje dirbate?	☐ Pradinė ☐ Pagrindinė ☐ Vidurinė ☐ Progimnazija ☐ Kita (<i>įrašykite</i>)	Jūsų mokykla yra:	☐ Mieste ☐ Rajono miestelyje ☐ Kaime

Dėkoju už atsakymus :)

Darbo būdai, kuriais pradinųjų klasių pedagogai tobulina pradinio ugdymo kokybę savo klaseje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=65)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Pasiruošimas	Išankstinis pasiruošimas testams	4	<p>„<...> ruošiamės iš anksto visus mokslo metus dirbame šia linkme.“ (P1)</p> <p>„Ruošiamės testams <...>“ (P6)</p> <p>„<...> specialiai ruošiasi <...>“ (P31)</p> <p>„<...> kryptingai tų dalykų mokomės <...>“ (P39)</p>
Darbas su moksleiviais	Individualus darbas	14	<p>„<...> individualiai aptariame rezultatus <...>“ (P3)</p> <p>„<...> individualiai <...>“ (P5)</p> <p>„<...> individualizuoju ugdymą.“ (P10)</p> <p>„<...> individualizuoju ugdymo procesą <...>“ (P13)</p> <p>„Individualizuojamos užduotys.“ (P19)</p> <p>„<...> skiriu individualiam darbui <...>“ (P20)</p> <p>„<...> individualus.“ (P26)</p> <p>„<...> individualiai.“ (P29)</p> <p>„Individualizuotu ugdymu.“ (P32)</p> <p>„Daugiau individualaus dėmesio <...>“ (P38)</p> <p>„<...> individualiai <...>“ (P41)</p> <p>„<...> individualiai dirbu <...>“ (P42)</p> <p>„<...> individualiai <...>“ (P55)</p> <p>„<...> konsultuoju individualiai <...>“ (P60)</p>
	Papildomas darbas	18	<p>„<...> papildomai <...>“ (P5)</p> <p>„<...> skiriu darbo namuose <...>“ (P5)</p> <p>„<...> papildomai <...>“ (P6)</p> <p>„<...> papildomai <...>“ (P7)</p> <p>„<...> sprendžiam dar kartą <...>“ (P8)</p> <p>„<...> papildomai <...>“ (P9)</p> <p>„<...> daugiau dėmesio skiriame <...>“ (P12)</p> <p>„Didesnį dėmesį kreipiu <...>“ (P16)</p> <p>„Daugiau dirbu <...>“ (P17)</p> <p>„Daugiau dėmesio <...>“ (P20)</p> <p>„<...> papildomai <...>“ (P21)</p> <p>„Skiriu daugiau dėmesio <...>“ (P29)</p> <p>„<...> papildomai <...>“ (P30)</p> <p>„Ruošiami planai, papildomos užduotys <...>“ (P34)</p> <p>„Pateikiu kuo daugiau užduočių <...>“ (P37)</p> <p>„Papildomai <...>“ (P44)</p> <p>„Labiau gilnam <...>“ (P46)</p> <p>„<...> papildomų pamokų metu.“ (P60)</p>
	Mokymosi spragų likvidavimas	21	<p>„<...> pasiaiškinam“ (P2)</p> <p>„<...> išsprendžiame uždavinius <...>“ (P2)</p> <p>„<...> likviduoti mokinių spragas.“ (P3)</p> <p>„<...> užpildyti spragas.“ (P4)</p> <p>„<...> mokinių spragas <...>“ (P7)</p> <p>„<...> Taisome spragas.“ (P11)</p> <p>„<...> naikinti esančias žinių spragas <...>“ (P12)</p> <p>„<...> spragoms užpildyti.“ (P14)</p> <p>„<...> spragas.“ (P15)</p> <p>„<...> šalinti spragas <...>“ (P24)</p> <p>„<...> spragas “lopyti”“ (P28)</p> <p>„<...> sunkumams spresti <...>“ (P29)</p> <p>„<...> mokymosi spragas <...>“ (P33)</p> <p>„<...> spragas.“ (P37)</p> <p>„<...> spragų <...>“ (P38)</p> <p>„<...> spragas stengiuosi pašalinti.“ (P39)</p>

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
			<p>„<...> spragas <...>“. (P41)</p> <p>„<...> pašalinčiau tas spragas <...>“. (P42)</p> <p>„<...> esmines mokymosi spragas <...>“. (P43)</p> <p>„<...> klasės mokymo(si) spragas <...>“. (P46)</p> <p>„<...> spragas <...>“. (P48)</p>
	Diferencijavimas	5	<p>„Diferencijuojau <...>“. (P10)</p> <p>„<...> diferencijuotas užduotis <...>“. (P21)</p> <p>„Diferencijuojant užduotis.“. (P35)</p> <p>„Skiriu diferencijuotas užduotis.“. (P40)</p> <p>„<...> diferencijuojau užduotis <...>“. (P47)</p>
Darbas su diagnostinių testų rezultatais	Rezultatų stebėjimas	3	<p>„<...> sužinoti ką vaikai jau moka, o ką reikia mokytis <...>“. (P13)</p> <p>„Stebiu ir vertinu <...>“. (P41)</p> <p>„<...> stebiu vaikų ugdymąsi ir daromą pažangą <...>“. (P43)</p>
	Rezultatų analizė	17	<p>„<...> aptariame rezultatus <...>“. (P3)</p> <p>„<...> peržvelgiame rezultatus. <...>“. (P4)</p> <p>„<...> aptariame rezultatus <...>“. (P6)</p> <p>„Išsiaiškinus su mokiniais nepavykusias užduotis <...>“. (P9)</p> <p>„Analizuoju rezultatus, aptariu juos <...>“. (P15)</p> <p>„<...> aiškiai matau visų vaikų gebėjimus <...>“. (P21)</p> <p>„<...> aptariame <...>“. (P22)</p> <p>„Išsamiai išnagrinėjus diagnostinių testų rezultatus <...>“. (P28)</p> <p>„<...> testo rezultatai padeda suprasti <...>“. (P30)</p> <p>„<...> reikia įvertinti, nustatyti mokinių įgytas žinias, gebėjimus <...>“. (P31)</p> <p>„<...> atkreipiu dėmesį <...>“. (P39)</p> <p>„<...> lyginu ankstesnius pasiekimus su dabartiniais <...>“. (P41)</p> <p>„Aptarusi testų rezultatus <...>“. (P43)</p> <p>„<...> išsiaiškinu jų priežastis <...>“. (P43)</p> <p>„<...> atkreipti dėmesį ir dar kelis kartus įsigilinti <...>“. (P45)</p> <p>„<...> kur daugiausiai klysta <...>“. (P45)</p> <p>„Atsižvelgiu į rezultatus <...>“. (P48)</p>
Naujų darbo būdų ir metodų paieška	Bendradarbiavimas	11	<p>„Kartu <...>“. (P2)</p> <p>„Kartu su administracija, vėliau kolegėmis <...>“. (P3)</p> <p>„Su mokinių tėvais <...>“. (P4)</p> <p>„<...> duodu patarimus tėvams <...>“. (P7)</p> <p>„<...> tėvelių pagalbos.“. (P12)</p> <p>„<...> tėveliais <...>“. (P15)</p> <p>„<...> tėveliais, metodinėse mokyklos grupėse <...>“. (P22)</p> <p>„<...> bendradarbiaujama su tėvais.“. (P34)</p> <p>„<...> konsultuojusi su kolegėmis.“. (P36)</p> <p>„<...> aptariami ir su tėvais.“. (P41)</p> <p>„<...> bendradarbiauju su tėvais.“. (P42)</p>
	Nauji mokymo metodai ir būdai	12	<p>„<...> tobulėti.“. (P7)</p> <p>„<...> aiškinu kitais įmanomais būdais.“. (P8)</p> <p>„Taikau įvairius mokymo metodus <...>“. (P12)</p> <p>„<...> galėtų tobulėti pagal savo gebėjimus.“. (P13)</p> <p>„<...> daugiau dėmesio, kitokių darbo būdų ieškau vesdama pamokas <...>“. (P15)</p> <p>„<...> ieškau naujų būdų ir priemonių <...>“. (P18)</p> <p>„Ieškau panašaus pobūdžio užduočių, geresnio, įtaigesnio aiškinimo būdų.“. (P23)</p> <p>„<...> tobulinti mokinių ugdymą.“. (P24)</p> <p>„<...> sritis tobulinti.“. (P25)</p> <p>„<...> ieškau tinkamų ugdymo priemonių ir metodų.“. (P43)</p>

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
			„<...> pateikti kitokios medžiagos <...>“. (P48)
Asmeninis ir profesinis tobulėjimas	Mokymai pedagogams	1	„Lankau įvairius kursus, seminarus <...>“ (P36)

* Pradinių klasių pedagogų atsakymai koduoti P1 - P65 kodais.

Atviras klausimas pradinį klasių pedagogams

Kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo klasėje remiantis diagnostinių testų rezultatais?

Respondentų kalba netaisyta

- P1. Diagnostinių testų vykdymui ruošiamės iš anksto, visus mokslo metus dirbame šia linkme.
- P2. Kartu išsprendžiame uždavinius, kuriuose buvo sunkumų, pasiaiškinam.
- P3. Kartu su administracija, vėliau kolegėmis ir individualiai aptariame rezultatus. Galvojame, kaip efektyviai galėtume likviduoti mokinių spragas.
- P4. Su mokinių tėvais peržvelgiame rezultatus. Pateikiu patarimus kaip užpildyti spragas.
- P5. Dirbu su vaikais papildomai, individualiai. Skiriu darbo namuose su tėvais.
- P6. Ruošiamės testams, vėliau aptariame rezultatus. Mokomės papildomai.
- P7. Matau mokinių spragas ir darau išvadas, dirbam papildomai, duodu patarimus tėvams kur tobulėti.
- P8. Matau rezultatus, sprendžiam dar kartą tai, ko vaikai nesuprato. Aiškinu kitais įmanomais būdais.
- P9. Išsiaiškinu su mokiniais nepavykusias užduotis. Atliekame papildomai tokių užduočių.
- P10. Diferencijuojau ir pagal galimybes individualizuojau ugdymą
- P11. Pagal testų rezultatus, taisome spragas.
- P12. Taikau įvairius mokymo metodus, kad vaikams lengviau būtų įsisavinti žinias, spragas. Daugiau dėmesio skiriame toms temoms, kurias vaikai nelabai įsisavino. Bandome ne pamokų metu su vaikais naikinti esančias žinių spragas. Prašome ir tėvėlių pagalbos.
- P13. Labai sunku atsakyti į tokį klausimą, nes neaišku kokius diagnostinius testus turima omeny. Aš pati testuoju savo vaikus pirmą mokymosi mėnesį, taip pat duodu diagnostinius testus prieš naują temą, po pusės metų, kad sužinoti ką vaikai jau moka, o ką reikia mokyti. Remiantis tų testų rezultatais individualizuojau ugdymo procesą, kad kiekvienas vaikas galėtų tobulėti pagal savo gebėjimus.
- P14. Atsižvelgiu į spragas ir dirbame ta linkme. Skiriu papildomo laiko spragoms užpildyti.
- P15. Analizuoju rezultatus, aptariu juos su mokiniais, jų tėveliais. Atsižvelgdama į rezultatus daugiau dėmesio, kitokių darbo būdų ieškau vesdama pamokas tomis temomis, kur buvo spragos.
- P16. Didesnį dėmesį kreipiu į „silpnasias“ ugdymo vietas.
- P17. Daugiau dirbu tose srityse, kur vaikai klydo.

- P18. Susipažinusi su rezultatais,ieškau naujų būdų ir priemonių, kas padėtų gerinti ugdymo kokybę.
- P19. individualizuojamos užduotys
- P20. Daugiau dėmesio skiriu individualiam darbui su vaiku.
- P21. Turiu savo darbo tvarką ir vertinimo sistemą. Ją paaiškinu mokiniams pirmų pamokų metu. Mokiniai atlieka diferencijuotas užduotis ir aiškiai matau visų vaikų gebėjimus , kada reikia, kai kurias temas pakartoti, su kuriuo vaiku papildomai padirbėti.Diagnostiniai testai man labai svarbūs neatrodo.
- P22. Tuos testus aptariame su mokiniais, su jų tėveliais, metodinėse mokylos grupėse, išsiaiškinant mokymosi lygį miestelio, rajono respublikos mastu.
- P23. Ieškau panašaus pobūdžio užduočių, geresnio, įtaigesnio aiškinimo būdų.
- P24. Pasižiūriu į gautus rezultatus, nusimatau uždavinius, kaip šalinti spragas, kaip tobulinti mokinių ugdymą.
- P25. Išsikeliu tikslus, kokias sritis tobulinti.
- P26. Atsižvelgiu tik iš dalies, nes testai ir lieka testais... O vaikas kiekvienas individualus.
- P27. Padarau ataskaitą. Testų rezultatai yra tos dienos vaikų atliktas darbas.
- P28. Išsamiai išnagrinėjus diagnostinių testų rezultatus, nustatau konkrečių mokinių žinių spragas ir vėliau bandau individualiai tas spragas „lopyti“.
- P29. Skiriu daugiau dėmesio sunkumams spręsti. Dirbame individualiai.
- P30. Bet kurio testo rezultatai padeda suprasti, kokios temos reikalauja papildomo įtvirtinimo.
- P31. Aš pritariu, kad reikia įvertinti, nustatyti mokinių įgytas žinias, gebėjimus, pasiektą lygį. Tai turėtų būti svarbu tik šeimai, pačiam mokiniui. Dabar yra pastebiu ydingas tendencijas pagal diagnostinių testų rezultatus yra reitinguojamos mokyklos, mokytojai, vaikai. Tai žiauru!!! Niekaip nesuprantu, kaip mokytojai panikuoja ir specialiai ruošiasi diagnostiniams testams. Mes ruošiamės visus ketverius metus. Aš už diagnostinius testus, bet niekaip netobulinu ugdymo kokybės, remiantis diagnostinių testų rezultatais.
- P32. Individualizuotu ugdymu
- P33. Išsiaiškinus informaciją apie moksleivių mokymosi spragas dirbame šia linkme.
- P34. Ruošiami planai, papildomos užduotys, bendradarbiaujama su tėvais.
- P35. Diferencijuojant užduotis.
- P36. Lankau įvairius kursus, seminarus. Konsultuojuosi su kolegėmis.
- P37. Pateikiu kuo daugiau užduočių, kur matau spargas.
- P38. Daugiau individualaus dėmesio skiriu silpnesniems ir ugdymo(si) problemų bei spragų turintiems mokiniams, papildomų konsultacijų orgnaizavimas.

- P39. Žinant kokios yra diagnostinės užduotys- kryptingai tų dalykų mokomės. Atkreipiu dėmesį į tai kas vaikams sekasi sunkiau. Tas spragas stengiuosi pašalinti.
- P40. Skiriu diferencijuotas užduotis.
- P41. Stebiu ir vertinu konkretaus mokinio daroma pažangą, lyginu ankstesnius pasiekimus su dabartiniais. Iškilusias spragas sprendžiu su kiekvienu mokiniu individualiai. Mokinių rezultatai aptariami ir su tėvais
- P42. diagnostinis testas patvirtina, tą informaciją, kurią jau turiu apie moksleivių žinias ir gebėjimus. Individualiai dirbu su mokiniais arba jų grupėmis, kad pašalinčiau tas spragas. Bendradarbiauju su tėvais.
- P43. Aptarusi testų rezultatus, stebiu vaikų ugdymąsi ir daromą pažangą. Ypač žemų pasiekimų. Diagnozuuju esmines mokymosi spragas. Išsiaiškinu jų priežastis. Ieškau tinkamų ugdymo priemonių ir metodų.
- P44. Papildomai aptariamos ir aiškinamos temos.
- P45. Žiūriu, kurios užduotys yra klaidingos, kas kur daugiausiai klysta, ten stengiuosi atkreipti dėmesį ir dar kelis kartus įsigilinti su mokiniais į tą temą.
- P46. Labiau gilinam visos klasės mokymo(si) spragas, nes jei suklydo 1-2 vaikai, tai didelė tikimybė, kad tiesiog nesuprato užduoties. Jei klydo didesnė klasės dalis, gali būti palikta pedagogo mokymo spraga.
- P47. Pagal gautus rezultatus diferencijuuju užduotis kilstelti, kas nesiseka ir išlaikyti tai, kas sekasi.
- P48. Atsižvelgiu į rezultatus. Spragas stengiuosi užpildyti, pateikti kitokios medžiagos mokiniams įsisavinti sudėtingas temas.
- P49. Testai antroje klasėje mano nuomone yra per anksti. Ne visi įsiskaito užduotis.
- P50. Nesiremiu testais.
- P51. Į testus neatsižvelgiu, jie neparodo tikros situacijos. Papildomai mokinių neruošiu, nes jie patiria stresą.
- P52. Neatsižvelgiu. Testai neparodo tikros situacijos, nes mokiniai per maži.
- P53. Testus savo klasei susikuriu pati. Jei mokytojui rūpi jo mokiniai, jis padarys viską, kad ugdymo kokybė būtų kuo geresnė. Nieko prieš diagnostinius testus. Bet jie turi būti skiriami vaikams, tėvams, mokytojui ir viskas. Kada bus pasitikima mokytoju? Nebent yra tokių, kuriais negalima pasitikėti.
- P54. Niekaip, diagnostiniai testai suteikia stresą - tiek mokiniams, tiek mokytojams. Ugdymo kokybę galima tobulinti be streso.

- P55. Pradinio ugdymo kokybę tobulinu atsižvelgdama individualiai į kiekvieno vaiko kasdienes pasiekimus, o ne pagal diagnostinius testus. Jie sukelia vaikams didžiulį stresą ir neatspindi tikrosios ugdymo pasiekimų kokybės. Tai tik trukdymas vaikų ugdymui.
- P56. Nesivadovauju diagnostinių testų rezultatais, o nuolatos sistemingai, suprantamai stengiuosi mokiniams išaiškinti ir padėti, kad neliktų spragų.
- P57. Nesiremiu diagnostinių testų rezultatais
- P58. Man jie nereikalingi-aš ir be jų žinau vaiko galimybes ir pasiekimus.
- P59. 2 klasėje šie testai nereikalingi (per anksti), nes mokiniai dar pilnai nesuvokia klausimų ir negali teisingai suformuluoti atsakimus.
- P60. Man nereikia diagnostinių testų rezultatų tam, kad pastebėčiau, kurios temos kažkuris mokinys nemoka. Visiškai neruošiu mokinių testams, o ramiai dirbame pagal bendrąją ugdymo programą. Pastebėjusi, kad mokinys kažko nemoka, konsultuoju individualiai papildomų pamokų metu.
- P61. Manau, kad diagnostiniai testai niekam nereikalingas dalykas. Kainuoja daug nervų mokiniams ir mokytojams.
- P62. Jie man nenaudingi ir be jų išsiaiškinu ugdymo kokybę.
- P63. Jie nereikalingi. Aš ir taip žinau,ką geba mano mokiniai.
- P64. Niekaip. Testai neatspindi realios tikrovės
- P65. Nesiremiu diagnostinių testų rezultatais.

Priemonės, kurių imasi mokyklų vadovai tobulindami pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais (N=20)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Pradinio ugdymo plano tobulinimas	Pradinio ugdymo plano koregavimas	10	<p>„<...> įtraukiame į mokyklos veiklos planavimo uždavinius.“. (V1)</p> <p>„<...> tobulinti <...>“. (V3)</p> <p>„<...> susitariame dėl tobulintinių sričių <...>“. (V4)</p> <p>„Koreguojame mokyklos ugdymo planą <...>“. (V5)</p> <p>„<...> į ugdymo procesą įtraukiant vadovėliuose neesančios medžiagos. <...>“. (V6)</p> <p>„<...> koreguoja savo pamokų ugdymo turinį <...>“. (V8)</p> <p>„Daugiau dėmesio skiriame <...>“. (V14)</p> <p>„<...> koreguojamas mokymo turinys, metodai ir panašiai.“. (V16)</p> <p>„Koreguojami ugdymo planai <...>“. (V18)</p> <p>„Koreguojame ugdymo planą <...>“. (V20)</p>
Pedagogų kompetencijų tobulinimas	Pedagogų kompetencijų stiprinimas	2	<p>„<...> mokytojų atitinkamų kompetencijų tobulinimo <...>“. (V4)</p> <p>„<...> stipriname jaunos mokytojus metodiškai, skatinam pasidalytą lyderystę - mentoriavimą <...>“. (V11)</p>
Pagalbos moksleiviams tobulinimas	Pagalbos organizavimas	12	<p>„<...> numatomos galimybės joms likviduoti.“. (V2)</p> <p>„<...> ilgalaikių/trumpalaikių konsultacijų skyrimo mokiniams, neformalaus švietimo programų poreikio, dėl dalyvavimo ES projektuose.“. (V4)</p> <p>„<...> darant projektinius darbus, tyrinėjimus <...>“. (V6)</p> <p>„<...> skiriama papildoma pamoka <...>“. (V8)</p> <p>„Pamokų skaičiaus didinimas <...>“. (V13)</p> <p>„<...> skiriame valandas matematikai arba lietuvių kalbai mokytis <...>“. (V14)</p> <p>„<...> pagalbos organizavimas <...>“. (V13)</p> <p>„Teikiame mokiniui pagalbos mokiniui specialistų pagalbą <...>“. (V15)</p> <p>„<...> dalyko konsultacija.“. (V15)</p> <p>„<...> skiriamos papildomos konsultacinės valandos <...>“. (V18)</p> <p>„<...> Švietimo pagalbos specialistai.“. (V18)</p> <p>„<...> teikiame konsultacija, skiriame specialistų pagalbą <...>“. (V20)</p>
Darbas su diagnostinių testų rezultatais	Rezultatų analizė	6	<p>„Aptariame <...>“. (V1)</p> <p>„Įvertinus rezultatus <...>“. (V2)</p> <p>„Susipažinę su rezultatais <...>“. (V4)</p> <p>„<...> įvertiname sėkmės ir nesėkmės priežastis <...>“. (V4)</p> <p>„Analizuojama <...>“. (V9)</p> <p>„<...> aptardami <...>“. (V10)</p>
	Grižtamoji informacija	2	<p>„<...> atsiveria informacija <...>“. (V2)</p> <p>„<...> parodo stipriasias ir silpnasias puses <...>“. (V16)</p>
	Bendradarbiavimas	4	<p>„<...> metodinėse grupėse <...>“. (V1)</p> <p>„<...> metodinėje grupėje ir metodinėje grupėje <...>“. (V4)</p> <p>„<...> su mokiniais, mokinių tėvais, kolegomis metodinėje grupėje ir pedagogų tarybos posėdyje.“. (V10)</p> <p>„<...> vaiko gerovės komisijos posėdyje <...>“. (V15)</p>

* Mokyklų vadovų atsakymai koduoti V1 - V20 kodais.

Atviras klausimas mokyklų vadovams

Kaip tobulinate pradinio ugdymo kokybę savo mokykloje remiantis diagnostinių testų rezultatais?

Respondent kalba netaisyta

- V1. Aptariame metodinėse grupėse, įtraukiame į mokyklos veiklos planavimo uždavinius
- V2. Įvertinus rezultatus, atsiveria informacija, kokios dominuoja klasėse spragos. numatomos galimybės joms likviduoti.
- V3. Viską, ką matome reikaint tobulinti t.y. ugdymą, patyčių prevenciją ir kt.
- V4. Susipažinę su rezultatais metodinėje grupėje ir metodinėje taryboje įvertiname sėkmės ir nesėkmės priežastis, susitariame dėl tobulintinų sričių: mokytojų atitinkamų kompetencijų tobulinimo, ilgalaikių/trumpalaikių konsultacijų skyrimo mokiniams, neformalaus švietimo programų poreikio, dėl dalyvavimo ES projektuose.
- V5. Koreguojame Mokyklos ugdymo planą
- V6. Daugiau į ugdymo procesą įtraukiant vadovėliuose nesančios medžiagos. Darant projektinius darbus, tyrinėjimus. Tai ypač aktualu pasaulio pažinimui. Lietuvių kalba, matematika, daugmaž atitinka testų užduotis. Tačiau tai apsunkina mokytojų darbą, padidina mokiniams krūvį. Mokymasis tampa įtemptu rezultatų vaikymūsi, nebeteikia vaikui ir mokytojui džiaugsmo, mažina motyvaciją. Apskritai šie testai didina įtampą, kai kuriuos mokytojus "varo" iš proto, nes nori kuo geresnių rezultatų. Dėl to žymiai padidina vaikams krūvius, Kyla nesantaika su tėvais. Galėtų žymiai mažesnės apimties ir atitinkantys pradinio ugdymo programą būti tik 4 klasėje.
- V7. Diagnostinių testų vykdymui ruošiamės iš anksto, visus mokslo metus dirbame šia linkme.
- V8. Mokytojai koreguoja savo pamokų ugdymo turinį, pagal poreikį skiriama papildoma pamoka konkretaus dalyko mokymosi spragų taisymui.
- V9. Analizuojama rezultatus.
- V10. Diagnostinių testų rezultatais mokytojai gali naudotis aptardami mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo klausimus su mokiniais, mokinių tėvais, kolegomis metodinėje grupėje ir pedagogų tarybos posėdyje.
- V11. Diagnostiniai testai parodo ne tik mokinių, o ir mokytojų daromas metodines klaidas. Paskutinių testų rezultatai, tai ženkliai parodė, nes jaunų mokytojų metodinis pasirengimas silpnesnis, krito mokinių pasiekimai. Stipriname jaunus mokytojus metodiškai, skatinam

pasidalytą lyderystę- mentoriavimą. Mokiniam padeda užsibrėžiant trečios klasės asmeninius tikslus.

- V12. Ir be testų tobulinu
- V13. Pamokų skaičiaus didinimas klasės probleminei dalykui mokytis (tvarkaraščio pakeitimais mokslo metų pradžioje); Pamokų skaičiaus didinimas temoms ir gebėjimams, kurie buvo klasės problemine sritis; Pagalbos organizavimas išaiškėjusiems kiekvieno mokinio problemoms įveikti
- V14. Daugiau dėmesio skiriame klausimams, kurių mokiniai nesugebėjo atsakyti, skiriame valandas matematikai arba lietuvių kalbai mokytis iš mokinių poreikiams tenkinti skiriamų valandų
- V15. Teikiame mokiniui pagalbos mokiniui specialistų pagalbą arba (pritarus Vaiko gerovės komisijos posėdyje) skiriama dalyko konsultacija.
- V16. Diagnostiniai testai parodo stipriąsias ir silpnąsias puses. Atitinkamai koreguojamas mokymo(si) turinys, metodai ir pan.
- V17. Užtikrinti jų kokybę, pastovumą ir sieti su ugdymo įgyvendinimu.
- V18. Koreguojami ugdymo planai, skiriamos papildomos konsultacinės valandos, daugiau dėmesio skiria SUP mokiniams švietimo pagalbos specialistai.
- V19. Daug kryptingo darbo su mokiniais, jų tėvais, kur žinių spragos, ką, kaip galima pagerinti. Mokytojai analizuoja testų rezultatus ir priima sprendimus, ką kaip patobulinti. Dažnai stebimą įdingą praktiką, kad mokytojai pradeda dirbti dėl testų, o dėl žinių, ugdymo kokybės...
- V20. Koreguojama ugdymo planą, teikiame konsultacijas, skiriame specialistų pagalbą

**Priežastys, kodėl pradinių klasių pedagogai nesiremia diagnostinių testų rezultatais
tobulinant pradinio ugdymo kokybę savo klasėje (N=65)**

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Įrodantys teiginiai
Konkurencija	Mokyklų, pedagogų ir mokinių reitingavimas	1	„<...> reitinguojamos, mokyklos, mokytojai, vaikai <...>“. (P31)
Vertės trūkumas	Netiksli informacija	5	„<...> niekaip netobulinu ugdymo kokybės, remiantis diagnostinių testų rezultatais.“ (P31) „<...> neparodo tikros situacijos <...>“. (P51) „<...> neparodo tikros situacijos <...>“. (P52) „<...> neatspindi tikrosios ugdymo pasiekimų kokybės <...>“. (P55) „<...> neatspindi realios tikrovės <...>“. (P64)
	Kategoriškas atsisakymas	14	„Nesiremiu testais.“ (P50) „<...> neatsižvelgiu <...>“. (P51) „Neatsižvelgiu <...>“. (P52) „Niekaip <...>“. (P54) „Nesivadovauju <...>“. (P56) „Nesiremiu <...>“. (P57) „Man jie nereikalingi <...>“. (P58) „<...> nereikalingi <...>“. (P59) „<...> nereikia <...>“. (P60) „<...> niekam nereikalingas dalykas <...>“. (P61) „Jie man nenaudingi <...>“. (P62) „<...> nereikalingi <...>“. (P63) „Niekaip <...>“. (P64) „Nesiremiu <...>“. (P65)
Fizinio parengtumo stoka	Moksleivių amžius	3	„<...> per anksti, ne visi įsiskaito <...>“. (P49) „<...> mokiniai per maži.“ (P52) „<...> mokiniai dar pilnai nesuvokia klausimų ir negali teisingai suformuluoti atsakymus.“ (P59)
Psichologinis diskomfortas	Patiriamas stresas	4	„<...> jie patiria stresą.“ (P51) „<...> suteikia stresą - tiek mokiniams, tiek mokytojams <...>“. (P54) „<...> sukelia vaikams didžiulį stresą <...>“. (P55) „<...> daug nervų mokiniams ir mokytojams.“ (P61)

* Pradinių klasių pedagogų atsakymai koduoti P1 - P65 kodais.